

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՌԵՍՈՐՏ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՌԵՍՈՐՏ

www.freebooks.do.am

www.freebooks.am

«ՄՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ»
ՀՐԱՏԱՐԱԿԱԶՈՒԹՅՈՒՆ
ԵՐԵՎԱՆ 1983

[illegible]

Surge

Աշխատանքային և ՄԵՍ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅՈՒՆ

Նաղաշ Հովնաթան.

Ն260 Տաղեր/ աշխատանքային և Մնացականյան—
Եր Սովետ գրող 1983 — 256 էջ («Հայ քնարերգու-
թյուն» մատենաշար).

Ժողովածուն ընդգրկում է 17—18-րդ դարերի հայ բանա-
ստեղծության խոշորագույն ներկայացուցիչներից մեկի Նաղաշ
Հովնաթանի սիրտ, խնշույթի երգիծական խոհա խրատական
տաղերը

Սույն ժողովածուն ձրատարակվել է 1951 ին լույս տեսած
նրա «Բանաստեղծություններ» ձեռնակ վրա լրացումներով և
վերամպրումներով։ Իրեն հավելված ներկայացված է բանաստեղ-
ծի որդու՝ Նաղաշ Հակոբի ողբը՝ հոր մահվան առթիվ։

Ն 4702050100 (207)		ԳՐԴ 8421
Ն 705 (01) 58	88 «Տ»	4ր 1

ՆԱԴԱՇ ՀՈՎՆԱԹԱՆ

Մովսէս Խարինաւցին իւր ժողովրդի անցյալի խորատկան պոխտեմները ինքեյն, վկայակոչում է Գողթան գինեպիտ գաւառի Խարակապուէր երգիչներին՝ Միջին դարերում ծանր եղաւ նաեւ նրդ գաւառի ճակատագիրը աստղատկություններ, ևս ասորածներ սեղանահամություններ: Միապարտաւ էր, մամա խմել, Շահ Արամի կապմակերպած լուսի տղամանուկները (1604 թ.) Ադեաի տխուր վկաներից են միջնադարին շուկաւ բրին տրեւելան շաքարաբուն տանող Զուղայի աղերակները դոս գերեզմանոցի իւաշարարին դարդաշանդակ սեւտադր Բարքոի ժայռապարիւտ ժողովանցին և ինքը Նոր Զուղան:

Բարեբախտաբար ադ տեղահամությունից չաւերն էին գրկելէ՝ սպաւքներով տեւաւաչելի բնակածերայերին և տեւաւաւաց բարանձաւներին Շէտտ նրանք զգուշությունը ցած իրան բարձունքներից և ստեփաւաւաւաւ կենդանություն տը վին լքած շեներից շարտերին Այդ շեներից մեկն էր գեղաւնիտ Շառաթը, որը, սպաւքեմելով դարձաւ նուրիսի գաւաւաւաւաւաւ Աղտեղ էր տեւա, որ Տեր Հովհան բահաւաւի քն տանկերում 1661 թվականին ծնւից Նաւաշ Հովնաթանը:

Նա իր կրթությունն ամաւաւ տեղում ապա Ազուխում Ակգրեւան շրջանում աւաւանի Հովնաթանն իր իւր օրինաւ կով դրաւքում էր գրչությունը և մանրամեղաւրչությունը, միաւ

ժամանակ մասնակցելով ժամերգության արարողություններին Շուշում, սակայն պարզվեց որ բնութաբան նրան բազմա կողմանի շնորհներ ու սեփ կայություններ էր պարգևել. Բն ջրն էլ չխնայում թե ինչպես ծնվեց իր հոգեվին ու տարած վեց Լուրբ հասնել Թիֆլիս թափանցեց արքունիք և գրավեց Վախտանգ Վեցերարդի ոչնաղությունը: Բանաստեղծն իր սիրունուն երգ էր ծանում, Լըր Շոտոթ հասան «Գյուրչսանից» Լիամ տարածվալները

Գիր էի գրում քո անուան

Միտք ի անում քո սիրտ բաժն

Ետենա ողբերկեց Վախտանգ Բաժն

Քնդ ա՛նց մոտենամ զայդ՝մ

Ես ո՛րեք հետանամ զայդ՝մ

Ընդ տեսնում Արքունիքը սիրով ընդանեց Շոտոթը սակայն մշտապես ետ էր կանչում նրան

Բրականագա՛ր՝ Շոտոթ վերադառնալու նրա ցանկությունը, չգիտենք, հարտնի է միայն որ 1722 թվականի հոկտեմբերի 28-ին հայրենի հողն իր մայրական գիրկը բացեց կարոտաբազմ վազվելի անյունի առջև

1961 թվականի հոկտեմբերին երբ Շոտոթի վերջին բնա կիշները դեռևս չէին լքել իրենց բնօրանը, Նաղաշ Հովնաթանի ծննդրան 300 ամբարկն նվիրված հանդիսությունների կապակցությամբ Մեսրոպ Մաշտոցի անվան Մատենադարանի մի խումբ աշխատակիցներ եղան Շոտոթում և կամեցան այդ սակ դեռ տապանին Որոնումներն իպուր անցան Տարեցնե ըր հիշում էին որ տապանաբարք մինչև 1920-ական թվա-կանների վերջերը պանդանգամ է եղել Վերաթին պետք եղավ միտրաթվել ախ ճշմարտությամբ, թե իսկական հուշարժանը

հարկյալի թաղած ժառանգությունն է իսկ Նազաշ Հովնաթ¹ ւի ժառանգությունը մեծ է ու բաժանաւս և իր, և՛ իր ծնեղ² փայլի փառքն ու ինչառաւիք միշտ փառ պահելու համար Այ³ ժախք են գրչութիւն, մանրամեկտրչութիւն հասարցային Ն⁴ հարչութիւն տղանեկարչութիւն ապա բանաստեղծութիւն⁵ Լրդարմեանի, Լմսղերգութիւն բնագաժանեկում նրա կ⁶ ասորած շողշողուն ներդրումները

Առաջին խմբի սրվեաւաների գծով Նազաշ Հովնաթա⁷ ւաներ կառվում է Հովնաթանբն յաշակաժող տոհմի Ն⁸ Իւրչական դպրոցի վիթխարի գործոււնեւթիւն հետ որն ալ⁹ ի բան 200 տարի փայլեց Անդրկովկասի երկնքի տակ և ի¹⁰ Կաշաղագործ ներկաւեանկով ծառայեց արեւելոյ սայրոյ ժող ղարգներին

Նազաշ Հովնաթանի ժառանգութեան երկրորդ խմբից պա¹¹ պանկը ու մեզ է հասել ալեկի բան ինք տաւաթի բանաստե¹² ծութիւն Այստեղ էլ իս ունեցաւ իր խաշորդներն ու դպրոց¹³ ուր, աւիաքն, ինքն անգիրաւանց միտց մինչև որ Կրտաւարս¹⁴ կիթեւր Սայթթ Նովան:

Նազաշ Հովնաթանի շարածուն ինքնատիպ անսկնկալ է իւր ժառանգակի հայ գրականութեան դակն ֆունդում Թ¹⁵ վում է քն գործ ունեւեր ոչ թե ուշ միջառադարի այց իսր ժառանգակ¹⁶ րի ստեղծագործութիւնների հետ. Այս երկույթը պարմանս¹⁷ վարված էր մի կողմից բանաստեղծի անհատականութեամբ¹⁸ խակ մթաւ կողմից քաղաքային արն միջառադարով որի մեջ ալ¹⁹ գաւ նրա կյանքը իսրեննի Շառթից ու Ագուխից մինչև Թա²⁰ րիւլ ու Թիֆլիս, գրեցին «Ֆաւանգատան» ու «Հոռմանց տաւե²¹ Կրտաւարսն կենսապալի մտորիւները համարյա անբողջադե²² րորա եւ մոված նրա երգացանկից Որաքն կանոն բառու²³ տեղծի տալեիքը լցված են կրտեքի բնութեան տպատագրիւ²⁴

հոգւոյ աղնիմ աշխատանքի արդար փաստակի կաշ ու դրո՛վատանքով: Ոչ մի տղարանություն Անգամ վարդի ու սփռա կի հնամենի ու սիրգած մտախնեղ տեղ չունեն Մեծ Շոտտ թէ ցու էրգլ լում Բակ էթի ստեպ են նաե վարդե ու տխուկը սալա դրանք բնութան մեջ գործարան ունեցող և բնական տէսարանների վերադառաղութան բաղկացուցիչներից են Նաղաշ Տոմարանի տաղերում համարյա իսպառ տեղ չի գտել նույնիսկ միջնադարում մշակված կրօնական աթի սուրբը որով հեղինակներն աշխարհիկ տաղերի վերջում պղծում էին ու հիշում գաղիք տեղի դատաստանի օրը՝ Արսենդ ընդհանկա տակը բանաստեղծը կաշ է տնում վարդիչ այսօրը որովհետեւ «Անցեալ օրին օր չի՝ հասնիլ կեղնիլք փոշխան...» «Գալ տա րի ո՞վ սաղ ո՞վ մեռած...» Այս փոխադարձութամբ են շնչում նրա բոլոր տաղերը:

Երեք տասնյակից ավելի սիրտ էրգեր են հասել մեւ Նաղաշ Տոմարանից երեք տասնյակն էլ լիմ-լիցուն սիրող սրտ տերի ջնրմ բարաններով Կրայնի հնքով խենթացնող ծարա վով ու տաշտումներով Երգիչը կարողացել է ամեն տեղում մի տար նրբէրանդ ասորումների մի նոր ծաղը գտնել իր ներսւշ իսարեք բացահարանիւ և իրեն գերող գեղեցկուհու բարեմաս նութունները դրստանելու Այն հրապած է կրակքի ու կենցաղի գունագեղ երանգներից, ծուլված բնութան կենսապարզի երևութներին Արսենդ աղնե ճնապօրոված է նաե սիրտու կերպարը. Նա առկա է ոչ միայն իբրն երազանք, աղն իբրն ասող-խոսող էակ որն ամոթխած է, բուլք և կամակոր համեատ, բաց և իր գեղեցկութան արժեքն իմացող

Ասանմին բարութիւնաբ է հնչում «Լուանի նման պարծառ երես չպղրած» սաղը, ուր բանաստեղծը, ընդհանուր տրամադրություններից շեղվելով կոնկրետացրել է մեկ նրբէրանդի

կարտոփ կգտցման դրամատները կարտոփ սերտուտ դեմքը համբույնելու, կարտոփ կրա վարաների հյուսվածքը քանդելու, կարտոփ հոնքերը տնտնելու, կարտոփ տախնքներին հազելու, կարտոփ իրանը գրկելու և այլն:

Համատարիմ էրգչի կոչմանն ու կրեմն էլ մարդկային յարություններին, Հովնաթան Նաղապը հաճախ էլ գերզել է սնունդեկալ սիրտ թովչանքներով և դրամատանքներ շտապել սրտ կամ սրտ գեղեցկուսան, որով փաստորեն լայնացել ու հարուցել են սիրտ թեմաթի ընդգրկումները

Անդուզական է «Գոգնիս սրտիս սրտիս» հանդա-
հարա և մինչև զոտ երգվող տաղը, որի մեջ փաստարանված են
միմիկիս թաղարն ու կրա գեղեցկուսիները

Աշխարհիկ տրամադրությունները Նաղապ Հովնաթանի
ստեղծագործական խոստանարանից դեպի կրանք են հարզել մի
սրտիչ ուղիով ևս

Ն առնք ի մէջիս հարք և եղարք և մեծ պարտաւոր

Թանձրն յինի,
կարմիր գինի,
Ձեզ անուշ յինի

Տարիներ հետո Սաթար Նովան, Նաղապ Հովնաթանի հա-
օրորը վրացական արքունիքում, գերզած այս տաղի հետա-
րով գրեց իր «Թանի վար շան իմ» երգը և ծանոթագրեց
«Էստեւ Արութինի տառն «Թաներն յինի, կարմիր գինի»
խաղի հանգում »

Խնջուքի և ուրախության արագիսի տաղերին մեծ դեր էր
վիճակված նոր ջունչ մտցնելու շարականներով ու հոգևոր
տաղերով փոխադրող հասարակական համաքայտների հաշկի-

բուքների ու հաքամիքների կենսաբան սորտները Նալաշ Հոֆաթանը այս առումով աստիճան հաշոր բանաստեղծը, եր գիշը և նվագողն էր Այս աստղերի ծննդավայրը ևս Շոտքն էր Այդ է վկայում հոտեկապիս Այվադի ջրաղացի գովքը Այսօր էլ կարելի է տեսնել գյուղից ոչ հեռու փոքրիկ ձորակի մեջ, ադ ջրաղացի աղերակները որոնք մի ժամանակ սվանօրէից նշմանկալ շուրջանակի պարիտակներով» դեպի իրենց էին ձր գում ոչ միտի ցորեն ու գարի աղացողներին, այլև ուրախութեամբ ու ժամացի պիտեարներին

Նորափող գնացք աստղի փոփեշագոյ պաղպարանիս
Նայմ ջապն ի գրած անեն ջրաղացն որ է պատանահան

Այդ փոփեշագոյ ու պաղպարանիս ջրերի նման էին նաև բանաստեղծի տաղերը հայ գրականության մարգարեացտերում: Նոր ու բարձր, կենսաբան ու կենսադարձ:

Նալաշ Հոֆաթանն լծալած էր նաև երգիծելու կարողությունը. Նախորդ դարից գրական աշխարհ ներթափանցած քաղեջտի և ժամանցի ուրախ կատակները հիմք են դառնում յուր երգիծանքի Ներկարացվող Տաղարանն ունի հատուկ ջարք ինտիմ քաղեջտից մինչև հասարակական խոտելի երեվաթների սաքանիշ ծաղրը. Բոլորի մեջ էլ, քաղաքեպարար, բացառաբոված են ժամանակի իրականություն կենցաղի ու հասարակական հարաբերությունների մանրամասնությունները: Անտեափառի կղակի ծաղրի ենք հանդիպում «Տեսք եղբարք, այս ի՞նչ բան է» տաղում Երևան քաղաքի անբարեկարգ ու անմխիթար վիճակն է ծաղրված «Կամիք գովել դուք Երևան» ստեղծագործում: Առակալին-աղբարանական մեծ արժեք ասեղծագործությունն է կատարի ու սկների մասին զորված ու ժողովրդական շունչ ունեցող տաղը Այսանիշ են Վա

փանոցի երեցի», «հաւկակիր» արեղաքի», «հաւկակիր» կրօնաւորի», «Շաւիկերտունց Տէր Արաւիամի», Շոտքի «վերին», «ներքին» դասերի աշակերտների և մոնթերի մասին գրած տաղերը

Պատմական հարաստանը հետոց ի վեր ապրել է քաղաքային բուռն կրօնքով բնականաբար հայկական միջնադարյան բանաստեղծության մեջ տեղ են գտել այդ կյանքի տարբեր կողմերի արձագանքները ևս Այս առումով ամենացարտուն էջերը պատկանում են, թերևս, Նաղաշ համբարունին Այսի ժողովածուի հատկապէս «հոռիա խրատակաւ» տաղաշարքը պոս փառուն զկայությունն է Արտեղ բանաստեղծը կարծես, ընթերցողներին թեանցուկ պատշտորդով է դուպի վաճառաւ կանախան և աշինեստադրական շարքերի ու շուկաների նոսր պետք Նրանց բողառաւ են երևում քեռնակիրներն ու խոքաւորքը, ճախարակ մասող կանայք ու վաճառականները ալկինի՜ աշակերտներն ու տառնակները Այդ քսիտքոնի մեջ, որպիսւ արդարութեան կանչող զանգստաւորութեան մասն յալում է բու նաստեղծի խրատն ու հորդորը

Խարեւայ չո յինո, տշն-սյիննի
Զանես քնկերս քոս և տիննիլ չի
Դեռք տեղդուած հք միայ աշարչի
Վասն է՞ք քո գետես և մա գետիլ չի

Նա մտաւտգլած է նաեւ իր սաների գէթ տաւրտական քաղաքավարութեան հարցով:

Ալկինության, արդարութեան կիրք ու քաղաքեւմարի լինելու, խկանկան մարդ գրոնապու գաղտնիքը, տալորեցնում է բանաստեղծը, ոչ թե բարձր պաշտոնի և մեծ հարստութեան մեջ

է, սպ գրագիտութեան ուսումնաստութեան, ճիշտ դաստիարակ
կարթան

Ահրա իմքույթի, իսկա խրատական և կրգիծական տա
ղաչաւքերի կողքին իստատկ տեղ են գրագիտմ Նաղաւ Հովնա
թանի «Այ սաւերը» Դրանցից մի քանիսը ժամանակի իսկ
մտաւորական գործիչները մանգան մաւին գրգած սրտատու
ողբերն են մի քանիսը կրգա ծիւտական տաղեր մի քանիսն
էլ ուրիշ ընտրի երգեր Մեծ արմեք ունի Շաւթ գրաղի եկե
ղեցուն նիկրգած գովքը Արտեղից խանում ենք, որ այն կա
ռուցիւ է 1702 թմականին, գերերը՝ 1706-ին ճարտարապետն
է Գրիգոր Ագուեցին Իմանում ենք նսն, որ ծախսը հագացել
են և ողջ գրաղի հասարակութուեք, և առմեմին մեծատուններ
(Փարսապանը, Մկրտիչը, Ագուը Գրիգորը, Սարգիսը)՝

Այսօր էլ աղ եկեղեցին կանգուն է և տիրաւար իշխում է
գրաղի և շրջակայքի վրա՝

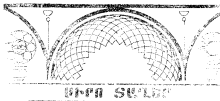
Բաժինն ու Տաղարանն աւելարտում են հեղինակի տան
ղլխաւած տարիների տառապանքներին նիկրգած մի գողտրիկ
տաղի միջրանքով, որի տողերից պատ էլ լսում է քաղմախոր
հուրդ կայտոյի նիւքա՝ն հասկանկան մրանւնքը

*Քաղաքական երգիւ Նաղաւ Հովնաթան,
Յի՛մէ քանք քաշեցիւ մէջ դարիպոյեան,
Միթէ անտուած քաջի՝ դուսն ազատութեան
[Դէպի գիւղն Շոտոր ա իս վէպի Վարան]*

Նաղաւ Հովնաթանի քանաստեղծութիւններն իրենց աշ
խարհիկ թեմաներով, ժողովրդական սրտանաղթարտներով,
այնիմ գաղափարներով, խաւակցական լեզվով, աղմնտի հը
նարանքների հեղատ օգտագործմամբ, քաղմ ու քովիչ պաղաւ

յրամբ շատ են պիտիւնք աւ տարածվել: Նրանց ընդօրինակու-
յ թանկութիւն կարելի է հանդիպել հաշուարկից ազնիւի ձեռագրի
շում Մանասգետներն էլ վաղուց են ուղարկութեան դարձրել
այդ լեքնատիւ պանդոնագործութիւնների վրա և դրադիւն նը
թանկ հրատարակութեամբ աւ հետադարձութեամբ: Նազաչ Հով
տարանին բարձր են գնահատել Ա Չառանթանը, Հ Յառան-
թանը Ն Արիւթանը Վ Բրաւանը Մ Արեղանը և ուրիշներ
Ասիւ ժողովածուն նրա տաղերի երբորդ, թաղած և լիակա
տաղ ժողովածուն է:

Ա ՄԵԼԻՍԿԱՆՅԱՆ,

1. ՏԱՂ ՍԻՐՈՑ.

Ի ՆԱԳԱՑ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱՆ ԲԱՆ՝

Լուսնի նման սրայծառ երես բոլորած,
Ես մնացի կարօտ համբուրից համար
Վարսերոյ ոսկի թելի նման ոլորած,
Ես մնացի կարօտ՝ ետ տալոյ համար

Ունքերոյ կապել է կամար կրակոյ,
Աչքերոյ վառել է սրայծառ նրագոյ,
Ափսոս, որ ծածկել ես քարակ լաշակոյ
Ես մնացի կարօտ տեսնելոյ համար:

Մոցիդ շտամոններն խիտ է նորահաս,
Վախեա՛մ թէ թառամի, շատ մի կեմար սրաւ,
Թէ ինձ նշանց չտաւ ընկնիս սրատուհաս
Ես մնացի կարօտ՝ ձեռք տալոյ համար

Մէջքդ նազլու քարակ, աղէկ լաւ պաղան,
Վախեա՛մ թէ գիրկ անէ նաշի մայրդ նաղան,
Քեանմար էլ ես կապել տունդ ստաղան
Ես մնացի կարօտ գրկելոյ համար

Բերանդ՝ կարմիր գինի, լեզուդ՝ համեղ նուշ,
Դու միմակ կու խմես ու կանես անուշ,
Նաղաշն թողել ես ծաբառ ու բերշ
Ես մնացի կարօտ խմելոյ համար

2. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ, ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ, «ՃԱՅՏՆԵՑԱՐ ԳԱՐՈՒՆ»-Ի ՁԱՅՆՆ Է

Պատկեր մի տեսի լուսնի նման,
Աչքերն պայծառ արեգակքան,
Ունքերն կամար, խիստ պառտաւկան
Կու սիրեմ, զաղո՛ւմ, զաղո՛ւմ,
Ինչ մտտ կու քերեմ, զաղո՛ւմ

Ծամերդ ըմբան և սուտամբար,
Ծոցէդ հոտ կուգայ մուշկի ամբար,
Վզել կախել ես ձեքալ, չամբար
Կարօտ շատ ունիմ, զաղո՛ւմ,
Թող մէկ համբուրեմ, զաղո՛ւմ

Բոլոր խաչ ունիս, սիւսն ծամեր,
Մատուցդ քարակ՝ թափած մոմեր,
Դու քո ձեռօքն թառ մի խմեր,

Ես կոտտամ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
 Մաղիլ կու մնամ, զալո՛ւմ
 • Ծոցդ աղբիւր է՝ երկու լողայ,
 Վլըսացու քաղոր գինու կողայ,
 Իմ աչքերըն արտաաւուր կու լայ.
 Ծարաւ կու կանչեմ Ռաբա՛յ, զալո՛ւմ,
 Ինն ըրամն արա՛, զալո՛ւմ

Գլխիդ կապել ես սափուր ետղլութիւ,
 Ոսկի մարջան ընկած օրթալութիւ,
 Նարինջի արթաւ, կարճ արխալուդ.
 Դեռ՝ դըրմզի գող, զալո՛ւմ,
 Ես՝ շէշտայ քլքուլ, զալո՛ւմ

Խաթայի գօտիկ, շապիկդ մաւ,
 Քաղցր ծիծաղիւ որալէս կաքաւ,
 Ինն շատ մի աներ աչքաւ-ունքաւ.
 Հոգիւ կորցրիր, զալո՛ւմ,
 Ինն փռչացրիր, զալո՛ւմ

Մատնումդ կայ զմբռնք մատանի,
 Պօյլ նման ոսկէ շամուանի,
 Թու փաքսի զըքումն նա միտանի,
 Եք բռտայ բըթէ, զալում*.
 Խիստ լաւ վախտ է, զալո՛ւմ

* Դեռ պարսկական լեզուն չգիտե՛ս
 Եկ, մեկ Ռաւբուդ տուր, զալում

Ես սիրոյ բանի չէի խաւարար,
Մէկ օր ինձ տուիր վարդի նուբար,
Սիրտըս վառեցիր քեզ քարէքար
Միտըս եմ բերում, զալո՛ւմ,
Ես իմաստ եմ երզում, զալո՛ւմ

Ձեր կտերուն ծաղիկ ես վարել,
Խնճորի մէջն մեխակ շարել,
Ողարկել ինձ, շատ բարեւ արել
Դու կեցի ջըմուն, զալո՛ւմ,
Ես եղէ Մէջլում, զալո՛ւմ.

Ինձ ճամեցիր իմ գործ ու բանէն,
Թամաշա կանեմ մեր ալիանէն,
Չե՛ս թողուլ հետամնամ իմ տամէն.
Քանի ես սաղ եմ, զալո՛ւմ,
Քեզի դուքսաղ եմ, զալո՛ւմ

Քո ճեռօքն մէկ գիր ես գրել,
Մեխակ ու շաքար մէջն դրել,
Ես հիւանդ էի, մէջ իր տվիլ.
Ողջացայ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Հեշտացայ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Ասել ես, թէ՛ «Նա որ Նադաշ է,
Գիրտէ՛ ունքերս դարսդաշ է,
Ասե՛ք՝ տուրաթիս նման քաշէ».
Քաշե՛լ եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Մաշվել եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ.

Ասել ես «Տե՛ս, նաղաշն տա՛ն ւ,
Գիր ուղարկի՝ սիրտս մովանայ,
Ծածուկ ուղարկի, մարդ չիմանայ»
Գրա՛ծ եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Մերած եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Գիր էի գրում քո անուանն,
Միտք ի անում քո սիրոյ քանն,
Եսանէս ուղարկեց Վախտանգ խանն
Քեզ ո՛նց մոռանամ, զալո՛ւմ,
Ես ո՛նց մեռանամ, զալո՛ւմ

Ասել ես. «Տեսք գրէ տաղով,
Ծաղկէ լաջվարդ ոսկի վարաղով»
Գրել եմ, կապել՝ ստրմալ քաղով
Կուղարկեմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Փախուկ եմ, ջալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Խաւար ես դրկել քո թերանն
«Ասէք, շատ մի՛ մեռանալ տանէն,
Մէկ օր գալոյ եմ քո քերթանէն»
Մէլով եմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Սիրոյդ գինով եմ, զալո՛ւմ

Եսքաթ օր եկիր իմ տալամն,
Զեղդ առիր տիփք-դալամն,
Անունս գրեցիր էն դամն
Ինձ խաւացիր, զալո՛ւմ,
Մուրաւցրիր, զալո՛ւմ

Դու եկիր, ես իմ բանին մատայ,
Ասացիր «Ա՛յն է դրոստ ուստայ,
Որ իմ մատանում ծաղիկ դուս տայ»
Կազմեցի, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Մալեցի, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Զալո՛ւմ, էդ ինչպե՛ս դատաստան է,
Կամ դիտան արա, կամ լրացանէ
Կասեմ «Հեթիմ ես՝ ցա՛նս հանէ»,—
Հոգի՛ս կու հանես, զալո՛ւմ,
Խե լքս կու տանես, զալո՛ւմ

Խօսքն ինն հատա քո բերանին
«Շատ բարև հաջի Յովնաթանին»
Ասեք խօսքդ վերայ իմ ջանին
Կարդացի, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ,
Խնդացի, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ

Յ. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԳՈՐԹՋՍԱՆԱՅ ԳԾՋԱՆԵՐԻՆ Ի ՆԱՂԱՇ ԶՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱՆ

Գովեմ արախ ուրախական
Թիֆլիզ քաղաքն արատական
Խխտա գեղեցիկ եմ սիրական՝
Վրաստանայ գօզաղներն,
Վրաստանայ գօզաղներն,
Գորջտոտանայ խաթուններն

Ինքնագույ ջերմեռանդ համամ,
Արջի խաթուններն թամամ,
Արսատակ բռնախ, բոլոր շամամ՝
Վրաստանայ արմադաններն,
Վրաստանայ արմադաններն,
Եւն Թիֆլիզու թառադներն

Կարմիր Լոկա մման վարդի,
Ինչպէս ծաղիկ ծաղկազարդի,
Ուշ ու խելք կու տանեն մարդի՝
Վրաստանայ գօզալներն,
Վրաստանայ գօզալներն,
Գորջստանայ խաթուններն

Ղալամ ունքեր՝ կապած կամար,
Աչքերն վառ՝ շամախ դամար,
Կուսիկ եւ մորասայ քամար
Վրաստանայ արմադաններն,
Վրաստանայ արմադաններն,
Եւն Թիֆլիզու թառադներն

Վարսերն դաստայ ոչորած,
Երկնն՝ լրափն բոլորած,
Շատ մարդ է տեսած մոլորած՝
Վրաստանայ գօզալներն,
Վրաստանայ գօզալներն,
Գորջստանայ խաթուններն

Տեսօք եմ ամէն հարսարակ,
Բայն ու ջամալն է մորաբրակ,
Բառտանն՝ քայն, մէջքն՝ քարակ՝
Վրաստանայ արմաղաններն,
Վրաստանայ արմաղաններն,
Շէն Թիֆլիզու թաւաղներն

Մէջիս նստեն սազով-դամով,
Լեզուն քաղցր, խոսքն համով,
Գինի խմեն ոսկէ ջամով՝
Վրաստանայ արմաղաններն,
Վրաստանայ արմաղաններն,
Շէն Թիֆլիզու թաւաղներն

Սիրամարգի նման քային,
Աստղանման գունով փայլին,
Տեսողքն գարմանան, մայլին՝
Վրաստանայ գօզաղներն,
Վրաստանայ գօզաղներն,
Գորջանունայ խաթուններն

Հագել եմ դրամաշ ու խարայ,
Ունեն շատ դարբասաշ, ծառայ,
Խօստ եմ կանանչ թաւայ թառայ՝
Վրաստանայ արմաղաններն,
Վրաստանայ արմաղաններն,
Շէն Թիֆլիզու թաւաղներն

Աթաղ եմ հագել հառաւար,
Մամուր, վաղափուշ տարէսար,
Ամե՛ն պարոն եմ, աղասար՝
Վրաստանայ գօզալներն,
Վրաստանայ գօզալներն,
Գորջա տանայ խաթուններն

Ես՝ Նաղաշա մեղաց ծով եմ,
Նոցա սիրովն գինով եմ,
Խապար չեմ թէ ինչպէ՛ս գովեմ
Վրաստանայ արմաղաններն,
Վրաստանայ արմաղաններն,
Եւն թիֆլիզու թաւաղներն

**4 ՏԱՂ ՄԻՐՈՅ ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՅԵԱՆ.
«ՀՈՒՄԱՐ ՔԱՔՈՒՐ ՀՈՒՄԱՐ» Ի ԶԱՅՆՆ Է**

Նոր ծաղկեցաւ ծառն, գարունն էհաս, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Նազանի քաղցրիկ եսր, բարով դո՛ւ էլ գաս, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Մէկ ճեռացդ շուշայ, մէկն՝ գինի թաս, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Թէ ինձ կու սիրես՝ մէկ դու խմես, մէկ ինձի տաս, է՛ր ես
ինձնէ ճեռանալիս

Մէնակ ու ծածուկ մնալիս՝
Սիրու աէրդ ճեռանալիս

Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդ բանալիս

Արլան ունիմք, առջեմ՝ նոսն ծառ, է՞ր ես ինձնէ հեռանալիս,
Լէրերդ անգին քարի նման փաղլի վառ, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Է սրան շատիկ հագար, ետխէ՛մ՝ ստորմալ զառ, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Է՛րդ հաճութեամ կամ թէ չէ իմ հոգիս առ, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս.

Մէնակ ու ծածուկ մնալիս՝
Միրու սէրդ մոռանալիս
Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդ բանալիս

Իսկամ ունքով, ծով աչքերով ծիծաղում, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Կուք տալոյ կամք ունիս, զարդարված՝ խաղում, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Ընայր ամ, քո սուրդ ինձնէ Լ՞ր ես գաղում, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Ետզ ամենդ խի՛ստ Լ իմ սիրտս դաղում, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս՝

Մէնակ ու ծածուկ մնալիս՝
Միրու սէրդ մոռանալիս
Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդ բանալիս

Սեպի եւ, «Ինձնէ քեզ շատ քարն լինի,— է՛ր եւ ինձնէ
ճեռամալիւ,
 Սեպանն զարդարել արծաթ և չիմի,— է՛ր եւ ինձնէ
ճեռամալիւ,
 Գա՛մ, քեզի մօտ նստիմ, սո՛ւր սիրելի գիմի,— է ր եւ ինձնէ
ճեռամալիւ,
 Իմ գեղեցիկ սրտակերիւ նման շինի»,— է՛ր եւ ինձնէ
ճեռամալիւ

Մենակ ու ծածկուկ մնալիս
Արբու սեղոյ մոտանալիս
Դադարեաւ է՝ ո՞ր չես խմամալիս՝
Գնդեղին երեսոյ քանալիս

Գա՛ն ժադոյդ սիրտ էրեկ, արիւն եւ արեկ, է՛ր եւ ինձնէ
 հեռանալիս,
 Նաղաշն շինել Մաջրուն, խելքն եւ տարեկ, է՛ր եւ ինձնէ
 հեռանալիս,
 Բարո՛ւ ժաշեաւ ճարիցք աղա՛ն եւ կարեկ, է՛ր եւ ինձնէ
 հեռանալիս,
 Մեկ համքորի համար խիստ եմ սրաշարեկ, է՛ր եւ ինձնէ
 հեռանալիս:

Մենակ ու ծածուկ մնալիս՝
 Անքոս սկզբ գործադարիս
 Դարդերս է՝ ք չես յոմաւալիս՝
 Գնդեցիկ երեսդ քաւալիս:

Ճ. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ.

Ի ՆԱԿԱՅ ՇՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՏՅԵԱԿ ԲԱՆՍ

Գեղեցիկ պատկեր իս, դո՛ւ, իմ պատեղի,
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար
Աչքերդ՝ վառ կանթեր, ժաքուր հայելի,
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար,
Ասարայ Մաջլուն եղէ քեզ համար

Անաստուց ձեցիդ վարդն կու փոփի,
Ես թամաշայ կանեմ, խեղքս կու ցրվի,
Թող քո վէսմ ու հալն թղթի մէջ գրվի
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար,
Ասարայ Մաջլուն եղէ քեզ համար

Ո՛չ դարդս գիտես, ո՛չ հաբս կիմանաս,
Ո՛չ ինտաֆ կանես, ո՛չ երեսդ քանաս.
Ա՛յ զալում, դու իմչպէ՛ս ինձ կու ժողաւաս
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար,
Ասարայ Մաջլուն եղէ քեզ համար

Դու ինձ մեազ գրուցէ, հալըդ իմանամ,
Մէկ իսարսար ուղարկէ, որ ուրախանամ,
Ե կ, իմ դարբողս արտիս եարեքըն բանամ
Ես դիտանայ ջունուն եղէ քեզ համար,
Ասարայ Մաջլուն եղէ քեզ համար

Երբ որ կու տեսնեմ երեսիդ իսպն,
Մուշկուդ ու փերիշան կելմի իմ հալն,

Դու եւ Նաղաշին ապրանքն ու մալն
եւ դիւանայ ջումունն եղէ քեզ համար,
Ասարալ Մաշլուն եղէ քեզ համար

6. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ.

Ի ՆԱԳԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ: ԱՄԱՏԵԱԼ ԲԱՆՍ

Ուստի՝ կու գաս, քաղցր քրոյ,
Քեզի բարեւ, եւ քեզ եմ դոյ,
Լեզուդ շարքաթ, աչդ սմբոյ,
Քաղցր լեզվեփոյ ջար տոր ինձի

Վաստի կասեն խիտ անմեան,
Քեզնէ գաս էլ չամիմ կուման,
Եւ ինչ կամեմ հազար թուման,
Երբ դու եար կու լինիս ինձի

Նաշխուն երես, քոյոր սուրաթ,
Մնացել ամ ճէրան ու մաթ,
Ըոսմմ արտ, ճե՛շ, թե՛ մոյովաթ,
Քամի՛ քարէքար տաս ինձի

Առաւօտուց քացվել վարդն,
Դու եւ գոգաղներուն զարդն,
Քո կրակի մէջ ընկնող մարդմ՝
Այլ մեղադիր չեղնիլ ինձի

Թուխ ծամ ունես, դալամդաշ եւ,
Ինչ որ հազնիս՝ քարով մաշես,

Եռվ աչքերովդ դաժկայ քաշես,
Ատր դամակով կու տաս իմնի

Ատամներդ տատաֆ իմցի,
Ծոցդ արողչայ է թուրիմցի,
Ես եղայ սէֆիլ զարդմցի,
Էլ ի՞նչ խելք կու մնայ իմնի

Նաղաշ կասեմ խիտս բէշարայ,
Ե՛կ, իմն մի՛ ամեր անարայ
Աջալսի քաներս քե՛զ համար ալ,
Այլ դու ե՛րբ կու խղմաս իմնի

7. ԽԱՂ ՍԻՐՈՅ ՅՈՎՆԱԹԱՆԻ.

ՃՈՒՐԻ ՎԱՐ ՌԹԱՂԻՆ ԳՈՇԱՅԵ-Ի ԶԱՅՆՆ Է

Ռրախտութեան զքեզ գովեմ, սրտներ գովելի,
Ամա՛ն-ամա՛ն, խիտս ես ամուշ, մազլու սիրական
Կարմիր երեսդ կու փայլի ինչպէս հայելի.
Ամա՛ն ամա՛ն, խիտս ես արայծառ, շող արեւքական

Վարրի մման քոյ երեսդ փայլի, շողշողայ,
Աշկերս զարմանայ, մայլի, և սիրտս դողայ,
Ծոցքդ ծով է, ձեռս՝ թռչունք, թող մէջքն լողայ
Սմա՛ն ամա՛ն, զքեզ գովեմ սրտիվ լիական

Նորասրտս սպիտակ շամամներ կայ քո ծոցին,
Նշանց մի տալ, զալում քաֆիր, խելդն է իմ հոքին,

Կարմիր վարք եւ լցել ի մէջ քոյ գօգին
Ամա՛ն ամա՛ն, զնորոյ տուտան, ծաղիկ ետուտան-

Անուշ լեզուդ քրտուի՝ խօսի, քաղցր ծիծաղի,
Եւ կու լսէմ ձեռաց կերթամ, սիրտս մկառի,
Իմ սիրելիմ՝ անուշահոտ ծաղիկ զանքաղի.
Ամա՛ն ամա՛ն, քո խօսքերդ է անմահական

Թէ ինձի հետ սէր ունիս՝ ե՛կ ինձ մոտ, քա՛ֆի՛ր,
Ծոցդ հաճէ, սուր ինձ նշան՝ ըսման, դանա՛ֆի,
Քեզ կարօտ եմ եւ մնացել, սարգարդան սէֆիլ.
Սմա՛ն ամա՛ն, ինձ ողբարկէ խօսք արախական:

Աչկեր[դ] է շամշի դամար, ունքերդ՝ կամար,
Մէշկըդ կապել եւ էրծարէ մարասալ քամար,
Է՛յ բէմորվար, ինասֆ արալ, մեռալ քեզ համար.
Ամա՛ն ամա՛ն, դու արժան եւ թագաւորական

Նուան կարմիր ծաղկի նման ծամելդ հինաս,
Դու՝ ինձ գրկելու կարօտմ՝ սքրտումս մնաց,
Չես աւիլ, թէ Նախաշին ուշն ու խնկըն գնաց,
Ամա՛ն ամա՛ն, չեմ մոռանալ մինչեւ քախտեան

8. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԻ. «ՊԱՐ ԳԱՆՈՅ»-Ի ԶԱՅՆԵ Է

Եկ գնամք քախչէմ, նստեմք չորս բոլորն շարած վարդի
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրտդ եղեր եմ դալու դիտմայ

Ծոցիդ եմիշներն, իմձնէ զստ, մշանց շտառ երիշ մարդի-
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Խաչերըդ՝ սրայծառ աստղունք, երեսդ է բոլոր լուսին,
Սիւսն ծամերդ՝ ոլորած, բնկած քո թիկունքին, ուսին,
Քո դարդէն ես կու մեռնիմ, ի՛նչ լայեղ է քո մամուսին
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Լեզուդ՝ քաղցրախօս քլբու, աստամներդ՝ մարգարտնշար-
Ծոցդ՝ բախչա, կանանչ բօտոսն, շամամ, խնծոր շարեշար,
Ընկայ քո մեղաց ծովն, Իլ չի մընաց սոգոյ պաշար
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Ունքերդ կասրած կամար, թըրի նըման կու շողշողա,
Աչքիդդ՝ եաղի ջաղլադ, որ տեսնեմ՝ սիրտս կու դողայ,
Երանի տամ այն մարդին, որ քո ծոցումըն կու լողայ
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Աստուած սիրե՛ք՝ գընացէ՛ք, տեսք, թէ իմ եարըն տա՛ն աչ,
Երթամ, աղաչեմ, քաղքի ըտանմ անի, դուռն բանայ,
Մէկ քերամ իմձ մեռ խօսի, որ երված սիրտս սոգանայ
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Առաստուոց Լրկնից ցոյն կարմիր վարդի վրայ մաղած,
Իմ սիրելին իմձ համար, տե՛ս, քանի՛ ցեղ վարդ է քաղած,
Նորա սիրոյ կրակովմ՝ իմ սրտին մէջըն է դաղած
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ:

Սիրամարգի նման ես, զառ ու զառքափով զարդարան,
Մէկ համբարեկոյ համար ես մնացել եմ պաշարան,
Դու Նազաշն է՛ր կտրամեն, տեսնեմ՝ թէ քեզ ի՞նչ է արան.
Ամա՛ն, ամա՛ն, քո սիրոյդ եղեր եմ դալու դիւանայ

9. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ.

ՃԱՂԱԼԱՐ, ԲՈՒ ԳՈՐՆա-Ի ԶԱՅՆՆ Է

Նազկի ծաղիկ, սառն քեզի բարե,
Ետ քաց երեսիդ վրայ չարսամ
Աչքերդ ինձ աչքեց զինչ ամուսն արե,
Ինձ բարձիշ արեց քո սիրոյ նստն

Աչքերդ լարած նետ ու աղեղն,
Թշխմիկ ետրադով ես նստել օթաղն,
Ինձ վար կու ձգես զինչ վայրի եղն,
Ունքերիդ՝ կախած չախմախ ու դամն

Ինձ դարձադ արիւր, կու պանեն ջափով,
Թէ որ դիմիշ կանեն, արա ինտափով,
Դու զարդարվել ես զառ ու զառքափով,
Նաշխտն քաղցրախտն քան զկարսան

Կախէ տաբախդու զաներդդ քոտն,
Ե կ, նստեմք մէջլիս, սաամք կոտն կոտն,
Դու ծոցեդ հանէ սերկևիլ, նստն,
Ես քերեմ զինի, տապակած հաւն

Գանգատիս ձայնն լցաւ սար և ձոր,
Շատ քարե դրկեմ՝ քեզ կարմիր խնձոր,
Բեր ձծեմ լեզուդ ինչպէս մեղրի ծոր,
Քանի ինչ ընկած ես Նաղաշին թաւ

10. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՅ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Սյաթ եղև պաշտառ արև,
Իմ նազելի,
Նոր սիրելի,
Ինձ ողարկել ես շատ արև,
Իմ նազելի,
Նոր սիրելի

Աչքերդ քաշել ես պորմայ,
Լարդ շաքար, լեզուդ խորմայ,
Կարմիր մատներ, ոսկի պորմայ,
Իմ նազելի,
Նոր սիրելի

Ձգել ես գօտկիդ քարեքար,
Ոսկի, մարտան ու քանրուքար,
Դու, ինձ հաճար, թազաղ նուքար,
Իմ նազելի,
Նոր սիրելի

Ինչ կելնի՝ ինձ ձեր սուն սառնեա,
Բոլոր նռներ ծոզիդ հառնեա,

Գիւնի խմեմք, ամուշ ամեա,
Իմ նազեղի,
Նոր սիրելի.

Ասեմք է՛ս էլ մէկ դուքսանդ աչ,
Քանի՜ պահես փառէքանդաւ,
Ես կու լամ դու տառ գոլթանդաւ,
Իմ նազեղի,
Նոր սիրելի

Քեռաֆիւ ջաղատի նման ես,
Կամքդ էն ալ ինձ ըստամեա,
Դիլակ ունիմ ազատս ամեա,
Իմ նազեղի,
Նոր սիրելի

Սիւսն է քո դալամդաշն,
Դու ես իմ ճամդան սողաշն,
Մէկ խմէ, մէկ տուր Նադաշն,
Իմ նազեղի,
Նոր սիրելի

11. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ. «ՅՈՒՍ ԷՆԻ»-Ի ՁԱՅՆՆ Է

Նոր իմ սիրելի, զարնան ծաշիկ, քարով տեսալ, կարմիր
վարդի թէր,
Սիւսն կամար ունք, թոյրք աչք, պայծառ նրեա ալ, կարմիր
վարդի թէր,

- ասունկ կեցում ես, էտ իմչալէ՛ս էջիս ու հաստս աչ, կարմիր
վարդի թէր,
• Եւ, ինձ մօտ մատիր, ինչ գանգաւտ ունեա՛ ինձ ասաց,
կարմիր վարդի թէր

Մաշիւ եմ, մաշիւ եմ, սիրուդ եմ մաշիւ,
Զալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հաշիւ,
Սիրտս եարալու է, տխուր եմ լալով,
Մեռայ քո սիրուն կարօտ մնալով
Այ քարակ շապիկ, քոյր քամամ,
Թող համբարեմ, որ իմ սէրն լինի քամամ.

- Դ կեսու դնեմ վարսերիդ ոլորած ծալին, կարմիր
վարդի թէր,
• Ելաւակ բոխախիդ վերայ շարած սիւսի խալին, կարմիր
վարդի թէր,
• Ի Դ ես խարար քեզ համար երգողի հալին, կարմիր
վարդի թէր,
• Կարօտ մնացի ծոցիդ անքանքին ու մալին, կարմիր
վարդի թէր.

Մաշիւ եմ, մաշիւ եմ, սիրուդ եմ մաշիւ,
Զալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հաշիւ
Սիրտս եարալու է, տխուր եմ լալով,
Մեռայ քո սիրուն կարօտ մնալով
Այ քարակ շապիկ, քոյր քամամ,
Թող համբարեմ, որ իմ սէրն լինի քամամ

Շէջտայ բլբուլ եմ, տեսող կարօտ եմ մնացել, կարմիր
 վարդի թէր,
 Լալով շուտ կու գամ, կանանչ գարունն է գնացել, կարմիր
 վարդի թէր,
 Շատ վախտ է երեսդ ու ծոցդ իմ մօտ չես քացել, կարմիր
 վարդի թէր,
 Քեզ ի՞նչ եմ արել, որ ինձ թարկել ես, մոռացել, կարմիր
 վարդի թէր:

Մայիլ եմ, մայիլ եմ, սիրող եմ մայիլ,
 Ջալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հայիլ,
 Միրտա եարալու է, տխուր եմ լալով,
 Մնասդ թո սիրում կարօտ մնալով,
 Այ բարակ շապիկ, բոլոր շամամ,
 Թող համբարե՛մ, որ իմ սի բն լինի թամամ

Ես քեզ գիրկ ածեմ, էլ չի կանչեմ ձեռնեդ ամսա՛ն, կարմիր
 վարդի թէր*,
 Բարս՛վ գաս ինձ մօտ, իմ սիրելի՝ խխտա անմմամ, կարմիր
 վարդի թէր,
 Ես քեզ գիրկ ածեմ, էլ չի կանչեմ ձեռնեդ ամսա՛ն, կարմիր
 վարդի թէր,
 Մոցիդ նոր քախչե՛ն քաղեմ ծաղիկ, վարդ, ետամամ, կարմիր
 վարդի թէր:

Մայիլ եմ, մայիլ եմ, սիրող եմ մայիլ,
 Ջալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հայիլ

* Մեկ տող հետո այս տողը, բութիմացաբար, կրկնվում է

Սիրտս ետրալու է, տխուր եմ լալով,
Մեռալ քո սիրտն կարօտ մնալով
Այ բարակ շաւիկ, բոլոր շամամ,
Թող համբուրեմ, որ իմ աչքն լինի թամամ.

Ի՛նքի Նաղաշ եմ, պատկերիդ մնամ կու քաջեմ, կարմիր
վարդի թէր,
Ի՛նքի շատ մի՛ թողիլ, որ քո դարդէն հաղիմ, մաշեմ, կարմիր
վարդի թէր,
Ի՛նքուդ երվում եմ, ասել ես խիստ դաքամդաշ եմ, կարմիր
վարդի թէր,
Ի՛նքի գիշեր ինձ տար ծոցդ պամիւ, քեզ սողաշ եմ, կարմիր
վարդի թէր.

Մաշիլ եմ, մաշիլ եմ, սիրուդ եմ մաշիլ,
Զալո՛ւմ, չեմ կարիլ գեղեցիկ երեսդ հաշիլ
Սիրտս ետրալու է, տխուր եմ լալով,
Մեռալ քո սիրտն կարօտ մնալով
Այ բարակ շաւիկ, բոլոր շամամ,
Թող համբուրեմ, որ իմ աչքն լինի թամամ

12. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Ի ուրիշ ծաղիկ ես դու ի մէջ ծաղկանցն վարդ թաշխար,
Ի կոխդ աչքն աչքովդ ինձ յաչունեցիր, մաքլաքիդ հաւար
Ի բլում անելու մի՛տջ ունես, հազել ես կարմիր սարաւար.
Ի՛նքի զալում եար, է՛լ քեմուրվար, դու աշաքս լոյս հաւաւար:

Թեևերդ՝ թափած մոմեր, բոլո՛ր կանանչ սաղսի չիմաթ,
Երեսդ՝ բոլոր լասին, աչքերդ՝ վառ կանքեղ ֆամար,
Շրթունքդ՝ սիրու շարքաթ, մասն պտտուղ, կարմիր գոլիմար,
Է՛լ, գալում եար, Է՛լ, բեմորվաթ, քեզ լռամմն չունիս դիմար:

Ծամերդ՝ կանանչ քախչալ, ծաղի՛կ ես վարել ոսկե թելով,
Ես, սեֆիլ քաղպանի մման, խոլ մետալ քեզ աղաչելով,
Իմ սիրաղ արո՛մն արիթ, դու՛ կելմես, շատ գաս ծիծաղելով,
Է՛լ, գալում եար, Է՛լ, բեմորվաթ, սիրտս դաղելով:

Շուրջ կու գաս վարդի մման դու զարդարած կարմիր
առկասով,
Դու քան իմն եղիք ես եամուղ՝ Էջսի ձեռաց խիստ հասարով,
Քեզ անուշ լիմի գիմին, որ կու խմես արծաթե թասով
Է՛լ, գալում եար, Է՛լ, բեմորվաթ, մատանիդ ոսկե ալասով:

Առատուոց կելմես սիրամարդի մման շողշողալով,
Խելքս ցրուի, կու մմալ դաղամն ձեռացս դողդողալով,
Հերիք է, իմսաֆ արա, քամի պամես Նաղաչքն լալով,
Է՛լ, գալում եար, Է՛լ, բեմորվաթ, դու կազիր բարով:

18. ՏԱՂ ՍԻՐՈՑ

Նոր ծաղկեցաւ աչքիմ, եկել է գարուն,
Է՛ր իմ սիրտս կամես եարալու արիւմ,
Դու ես իմ սիրելի աղա ե պարոն,
Ես եղե քեզ իկրան,
Դու՛ մարալ-ջեկրան

Բախչի դուռն բաց է, աչք է լսւ վախտն,
Ջալո՛ւմ, ծոցդ էլ բաց, մտնեմ դրախտն,
Թող ես շամաւ քաղեմ, դու նստիր թախտն.

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ-ջէշքան

Գիտեմ, որ դու, քանց զիս, սիրոյ թաճան ես,
Նոճերըդ հո՛ղ կու դառնալ, է՛ր պինդ կու պահես,
Թող մամբուրեմ, օրհնեմ, հոգով զարդարվես

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ ջէշքան

Զինչ ձուկն՝ ջրէն դուրս ես կու զամ տասրակ,
Դու էլ իմ սիրովն ծարաւ ես, սրաւքակ,
Սպաս է՛ր կու մընամք մէք միմեանց փառիաք

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ ջէշքան

Էլ չունիմ սիրելի քանց քեզ պատուական,
Իճճ կարօտ մի՛ թողուլ, նազլու սիրական,
Կու մեռնիմ, կու մնաս դու իճճ պարտական.

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ-ջէշքան

Երեսդ նման է կարմրափայլ վարդին,
Թող քո հաչքն մեռնի, աւարի իր արդին,
Բալքամ ըտեմն աննա դարիպ նամփադդին

Եւ եղէ քեզ ճէշքան,

Դու՝ մարալ ջէշքան

Մարմինդ զառքաժող մոր զարդարեցիր,
Ծոցդ մշանց տըխր, ալվի ծածկեցիր,
Իմ սիրտս երերով կարօտ պահեցիր.
Ես եղե քեզ ճեղքամ,
Դեռ՝ մարալ-ջեղքամ.

Բարձին վրայ բազմիս ի մեջ դարպասին,
Ես դու եմ քո հազիդ կարմիր առջասին,
Փող Յովնաթան մեկ տաղ ասլ քո թասին.
Ես եղե քեզ ճեղքամ,
Դեռ՝ մարալ ջեղքամ

14. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Նոր զարուն է, հնչեաց հարա,
Իմ սիրելոյն խիստ եմ ծարա,
Այսօր տեսայ՝ խեղքս տարա
Աչքս ելաց,
Խեղքս գնաց
Խիստ եմ կարօտ, ինտաֆ սրա,
Երեսդ բաց

Աչքերդ է շամսի դամար,
Կապել ես մութաւոյ քեամար,
Քանի, մեկ պաք տալոյ համար,
Ինչ պահէս եսս,
Քաթէքսր տես
Այս գիշեր դուռն քաց թողեմ՝
Մեր տունն զաս

Ղարամ ունքերդ կու խաղալ,
Կու տեսնիմ՝ տիրես կու դողալ,
Կարմիր երեսդ կու շողշողայ
 Բանդիլում եմ,
 Ինչպէ՞ս ամեն
Հոգիդ սիրես, ինձ մէկ սլազ տոբ,
 Քեզ դուրքան եմ

Առաւօտանց վարդ կու քաղես,
Ինձ լաց կանես, դու՝ ծիծաղես
Թէ մեր տուն գաւ՝ ինձ դօնադ եււ
 Հազար քարի,
 Ինձ մօտ արի
Բարե չես տալ խապար չեմ քեւ
 Քեզ ի՞նչ արի

Եւրմաններդ մօր է հասել,
Ծամերդ եկել, վրայ դասել,
Այսօր տեսայ, խելքս՝ պակսել
 Կանչեմ հարսա՛յ,
 Ըստիմ արայ,
Քեզնէ խնդրեմ, որ մի՛ անիւ
 Ինձ ստարայ

Նոր փոքամ Վարդի նման եւ,
Ախրս՛ս, որ խիստ շատ մազ կանես,
Գնաց դուրքան, կու փոշմանես,
 Հոգոց հանես
 Իմ սուրբան եւ

Թողեմ կերթամ, ով որ տեսնաս՝
Կու հարցամես

Է՛, իմ սիրամարդ, ոսկեհաս,
Քաղցրախոս և մախչում կարտ,
Մարդոյ տրո չասես վատ և լաւ,
Երես անդու,
Մէջտաղ թըռու
Թող ես կամչեմ, որ դուն բանվաս
Ղրմզի գու

Աղէկ խաղվար է օթաղմ,
Տօշտիւն է արած թաղտմ,
Քեզ գրկելոյ էս է վախտմ
Գիւնի սխտի
Ո՛չ խոտմ ես,
Ո՛չ թերտմ ես

Սուտ թնած ես, դու արթուն ես,
Գիտեմ՝ սասար ու դարար չունես,
Խապար եմ՝ քեզ էլ միտք ունես
Է՛ր մազ կամես,
Հոգոց հաճես,
Իմ գրած տաղն կու կարդաս
Ու տազ կամես

Արի միմեանց գիր ողարկինք,
Թօմմար թամր անելն թարկինք,
Յուրտ է, արի մէկտեղ պատկինք,

Որ տաքամանք,
Գինովանանք
Մերկնիլ մազսդ պէտք կու գալ՝
Ծոցդ բանամք.

Յառտ սիրոցդ եւ հիւանդ եմ,
Եւ բամ զքեզ դարդիմանդ եմ,
Նազլո՛ւ, եւ սիրտս ո՞նց բանդեմ.
Սիրական ես,
Պատուական ես,
Մաթ կու մնամ, թէ է՛ր նամակս
Ինձ կու ազանես

Եւ մաղիլ եմ ծով աչքերիդ,
Սուտամբար կալ մէջ վարսերիդ,
Կու նաղիմ խալ խալ պատկերիդ,
Ապուշ մնամ,
Զետաց զմնամ,
Ծիծաղելով աչօք կանես,
Կու զարմանամ

Ահա զարուն, եկաւ մարտն,
Կու շատամայ սիրոյ դարդն,
Մէջ կընկնի փախիլ նամարդն.
Լաւ իմացիր,
Ղաղիմ կացիր,
Քո խօսքն ինձ ճես մէկ արտայ,
Որախացիր

Կաւ Լ. քո սխարուն կենդան չի,
 Քեզ տեսնողն ո՞նց ամսանչի,
 Քանի քո ըսկեաւոր տամ չի՝
 Եկ արլանն,
 Բեր սեղանն,
 Քեզ հետ խմի, տաղեր կանչի
 Յովնաթանն։

15. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ԿԱՂԱՇ ԵՌՎԿԱՔԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ

Գարուն եղև, քաղցր խօսի ջրբույն,
 Ձեր բախչի մէջն քաջվել ա սմբույն,
 Սոճաբաւածո պակաս չ՛ քանդաւորւյն
 Ես դարիս եմ, դիպչիլ մի երան սրտիս,
 Ծիծաղելով եկ՝ առնեմ վրայ գրկիս

Սչքերդ՝ ծով, փըռանգի դուրսանո գեամի,
 Ունքերդ՝ եւտի, սրիւնաճեղ հարամի,
 Սուրն ձեռնիդ՝ ինձի ըստանել կամի
 Ես դարիս եմ, դիպչիլ մի երան սրտիս,
 Ծիծաղելով եկ՝ առնեմ վրայ գրկիս

Բախչի մէջն ամէն օր վարդ կու քաղես,
 Ինձ կու տեսնուս, աչքով կամես, ծիծաղես,
 Վաստ կրակով սրտիս մէջն կու դաղես
 Ես դարիս եմ, դիպչիլ մի երան սրտիս,
 Ծիծաղելով եկ՝ առնեմ վրայ գրկիս։

Մոցիդ մէջն քուրք շահամ ես վարել,
Երկու կողմանց ուկի կոճակ ես շարել,
Պոս իմ ուշ ու խելք ու միտքն ես տարել,
Ես դարիս իմ, դիպչիլ մի երամ սրտիս,
Միծաղելով եկ' առնեմ վրայ գրկիս

Ես գումամբար, մեղաց գերի Նաղաշ եմ,
Քեզ տեսնելով, ախ թաշելով կու մաշվեմ,
Ի՞նչ մօտ մտոյի, պատկերիդ նման քաշեմ.
Ես դարիս իմ, դիպչի'լ մի երամ սրտիս,
Միծաղելով եկ' առնեմ վրայ գրկիս

16. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Ամէն առաւօտ կու գաս ծաղկներով,
Երեսդ նման է շաճ ու դամարայ
Ծով աչքերդ լցած անգիւն քարերով,
Ունքերդ վրայ կապած ճրելէն կամար ալ.

Լուսին երեսդ ամէն օր կու մորի,
Քեզ տեսնողին խելքն ինչպէ՞ս քուրքի,
Քո ծոցն քախչայ՝ մռա՛ն, խնծորի,
Պիմդ կու պահես, աջա՛ր, էդ ո՛ւմ համար ալ:

Շրթունքդ քարակ է, կարմիր և փայլուն,
Տեսնողն խե կողի և սիրտն՝ արիւն,
Նրբ որ քարով հասնիմք շնորհազարդ գարուն
Եւ էլ չեմ համբերել, կեղնեմ աւարայ

Ճանապարհոյ կու մաքիմ, տեսնեմ ե՛րբ կու գաս,
Ծածուկ ծիծաղելով, ինձ քարն կու տաս
Ափսո՛ս, որ թշնամոյցն շուտ կու մարտասան
Ես կու չամ, դու՝ ուրախ մտոյիք, դա՛մ արա:

Դու չես վախել շահէն, սուղեան ու խանէն,
Մէկ խաւար չես դրկել ի քո բերանէն,
Ա՛յ գալում, ի՛նչ կուգես Նաղաշի ջանէն,
Քարասիրտ, քէիմնաֆ, մէկ ըռանմ արա

17. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Ալսօք ծագեցես մօր արև,
Իմ սիրելին ետ ինձ քարն,
Մրտիս բուստ կանառն տերն
Նազանի՛, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ՝.

Որ աղալես սէր տնիս վարար,
Ապա է՛ր ինձ չարիք խաբար,
Նօք իմ սիրտս ընկաւ դարար
Նազանի՛, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

* Նազելի, ես պանդուխտ եմ,

Մի քաֆիք աղտնա,

Պարտե, ջան:

Զարդարվել ես զառ զառքարով,
Դու ինձ քանի՜ պահես իռքով,
Եամամների՝ ձեռնիս չափով
Նազանի՜, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

Գնանք, քանանք բախչի դուռն,
Դէպի ծոցդ մեկնեմ կուռն,
Դու ծաղիկ քաղէ, ես՝ նուռն.
Նազանի՜, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

Բախչի մէջն մեկնենք խաղի,
Գինոյ շուշեցին սիրանի,
Պար տուր, ապտուած արդիդ պանի.
Նազանի՜, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ

Վարդ նգեցիք ի մէջ գոգիս,
Զլիմի՝ ձեռս ծոցէդ ջովիս,
Թող՝ հուպ տամ, մի՛ ստնէ հոգիս.
Նազանի՜, մամ դարիք ամ,
Թօքմա՛ դանըմ,
Աղամ, ջանըմ.

Կարեն հետ ծաղիկ ձգեցիր,
Թաւն դէպ ինձ մօտ խմեցիր,
Յովնաբաւն սիրով աչրեցիր
Նազանի՛, ման դարիր ամ,
Թօքմա՛ դանդմ,
Աղամ, ջանքմ.

18. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Քանի կամչեմ ամա՛ն, ամա՛ն, ես չունիմ դարար,
Քո սիրտդ հալեալ մաշեցաւ, դու էլ չես խաղար,
Ղարամ ունքերդ կապել է հրեղէն կամար
Էս դիւանալ ջունտն եղէ, գալո՛ւմ, քեզ համար

Աչրերդ ծանր շոտ կամես, հագիս կու համես,
Պաշտասագոյն արկ գակես, լուսնի նման ես,
Իմ քաղցրախօս րարս, խելքս կու տամես
Զալում եար, ինչի՞ մազ կամես

Լաչակիր դրադն քարակ վառ գողաքըթուն,
Էլ չկա քան զքեզ սիրուն, նազանի խաթուն,
Ճակատիդ շարել ես ոսկի աշրտփի ալթուն,
Զալում եար, կարմիր գոսարթուն

Վիզդ ձգել ես գամշիրով հէքաւ համալի,
Քաղցր խօսքով կու ծիծաղիս, կու մնամ մալի,
Կարմիր երեսդ կու շողջողայ, չեմ կարիլ հալի.
Զարամ եար, կամ խելքս պահիլ
Մով աչրերիդ մտիկ կամեմ ձեռաց կու գնամ,

Աջա՛ւ, դու էլ ինձ խղճա՛ս, թէ աչալէս կու մնամ,
Թէ որ դու էլ ինձ կու սիրես, ասե՛, իմանամ,
Զաղում եար, շատ ուրախանամ

Ես որ աիճոյ հոգոց կու հաճեմ, է՛ր չես իմանալ,
Մոցիդ ծածուկ մտիկ կամեմ, է՛ր չես ետ քանալ,
Սիրտս կրակով կրում ես, էլ չի՛ հովանալ
Զաղում եար, ես չե՛մ դիմանալ

Մոցիդ շամաճներն զուարթ նուան քաղչալ է,
Զորս քոլորն ոսկի կոճակ, վարդի քաղչալ է,
Թող էդ քաղչէն մէկ վարդ կտրեմ, դու էլ աիճոյ տաճե՛
Զաղում եար, իմ խաթրն շաճե՛

Մոցունդ կայ ոսկէջքամ երկու ծաղկաման,
Սնուշանուտ վարդ, դարանձիկ, սմբուլ, ետտաման,
Ձեմ կարիկ դադամով քաշիլ պատկերիդ նման
Զաղում եար, խիստ ես անճման

Իմ սիրելեաց մէջն չկալ քան զքեզ աղիկ,
Հենց էս կարմիր վարդ փոքրամ, զամբարի ծաղիկ,
Դու քանի՛ սէճիկ Նաղաւշին սրտիկն դարկիք,
Զաղում եար, և շունչն քաղիք

19. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ՆԱՂԱՇ ԳՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱՆ

Նման ես դու կարմիր վարդի,
Ատամներդո՛ շար մարգարտի,
Սիրտն երեկ ես շատ մարդի

Բոլո՛ր սուրաթ,
Ինձ արիւր մարթ,
Ա՛յ բեմորդար

Այ ըսանց թողթ գիր կու դրկես,
Կասես «Բարով արդիոյ կարգես,
Զլնի՛ ինձ մտամամա, թարգես».
Քեզ ո՞նց թողնիմ,
Ո՞նց հետամամ,
Ո՞նց մտամամ

Ղեղաջ աչքով մտիկ անես,
Միծաղկով հագոց համես,
Ունքերովդ ինձ կու տպանես՝
Զիկարս արիւր
Փարսւյ-փարսւյ,
Սիրսու է կարսւյ

Այսօր ամէն դարդս բանամ,
Կացիր բարով, ես կու գնամ,
Վախեմ մեռնիմ, կարօտ մնամ.
Քեզ դուրսդան եմ,
Խիստ ախար եմ,
Ե՛կ՝ համբուրեմ

Ծամամներիդ համար դառն եմ,
Թո՛ղ, որ ձեռս մէջն խառնեմ,
Ինձ ծախեմ՝ Լոյ բախշէդ առնեմ:

Զաղում, թո՛ղ՝ ես
Եմիշ քաղեմ,
Մէկ ծիծաղեմ.

Է՛ր ես կարմիր երեսդ ծածկում,
Չարտադ վերադ հառաքում,
Նաղաշին սիրում ես տապալկում:
Ես քէշարալ,
Կամչեմ հարա՛ն,
Ըռա՛նմ արալ

20. ՏԱՂ ՍԵՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱՆ

Գարուն որ եղև ամառյն ապրիլի,
Յանկարծ քեզ տեսալ, իմ նոր սիրելի,
Աչքերդ կամթեղ, երեսդ հայելի,
Ունքերդ կապած կամար գովելի

Մոցդ լցել ես ռեհան, մեխակով,
Իմ սրտին կու տաս սրած դանակով,
Զիկարս աղբեցիր անշէջ կրակով,
Նստիր քեզ ստեմ դարդերս կարգով.

Խալերդ՝ սիան, վարսերդ՝ ոլոր,
Երեսդ՝ աղխաակ, կարմիր և բոլոր,
Դու ինձ արել ես իմ խելքէն մոլոր,
Դարդերս եղև շատ թաղալ և նոր

Ե՛ճճ ճետ մի՛ կենար զիմչպլւս դան աղան,
Քեզ շատ կու սիրեմ, խիտտ եւ արմաղան,
Մոցո մէջիս է, զարդարած սեղան,
Մերմակ շամամներ մէջն կու խաղան.

Բոյ սիրամի, ծամերդ պատուական,
Խիտտ եւ քաղցրախօս, մազլու սիրական,
Դու էլ կու մեռնիս, չե՛ս անմահական,
Ի՛ճճ Լ՛ր կու պահիս տխոր, տրտմական:

Մոցո կալ երկու քաղաք զատնշան,
Մէկն Ըսպահան է և մէկն Քեսաշան,
Սա որ կու տեսնեմ՝ մնամ փերիշան,
Բաց թող ճամբորեմ հաշտութեան նշան

21. ՏԱՂ ՍԻՐՈՑ.

Դ ԿԱՂԱՇ ԾՈՎԿԱԹԱՆԷ ԱՍԱՑԵԱԼ ԱՅՍ

Քաղաք եւ խորալի Մուկով,
Խեղքս տարար անուշ խօսքով,
Ճակատդ լցել եւ ոսկով,
Ունքերիդ ճետ խի՛տտ է խառն

Կերթա՛մ ճարիս ամարաթն,
Կու շողշողալ թո տարաթն,
Բաղչամունմ մէջի շօճրաթն,
Դու եւ մարիմջի ծառն.
Ե՛կ, միատեղ մտեմք սեղան,
Մոցիդ եմիջմերն խաղան,

Քեզանէ՛ մոմեր արմատան,
Ես բերեմ գինի և գառն

Ծով՝ աչքերոյ ճրագ է վառ,
Ռոմբերոյ՝ քաջած՝ դադամ գառ,
Երեսոյ կարմիր և ապծառ,
Ինչպէս մոմեր վառած ճառն

Ինձնէ վարդ ևս ստեղ, տարեղ,
Թուխ վարսերիդ մէջն շարեղ,
Ծառ վախտ է աչքով չես արեղ
Խաղար չեմ ի՞նչ է սպանառն

Աչքերոյ լուսաւոր Ֆինար,
Ծոցոյ պաղչաւ, ապլի չինար,
Ես քաղեմ կարմիր գուլինար,
Երբ որ քարով գայ սանառն

Ես խիստ շատ եմ սրբաշնկում,
Դու Ի՛ր ես Նաղաշն ամարդում,
Խաղար ու գիր չես ողբարկում,
Նքա ճամար խիստ եմ դառն

22. ՏՅՂ ՍԻՐՈՅ

Մանուշակ քանաւշաւ, սմբոլ,
Քաղցր գարման ոմն՝ս խաբար
Ես եղել եմ չկտաւ բլրով,
Կարմիր վարդէն տոբ ինձ խաբար

Քաղցրախոս դուրի ու դամբոս,
Հա բաւ փռչացորիս ումբոս,
Յաստ կարօտ մնաց սրտումս,
Նոր եւ եղեր դարտիս խաբար

Գովելի եւ և սրտումբան,
Խօսքերդ է ամնամակբան,
Չունիմ քան զքեզ սիրակբան,
Ումնից որ կռակս առ խաբար՝

Դու իմն թաշխար, իմ սպարոն,
Մտտեցել ազ կանանչ գարուն,
Աչերդս դարձել աչ արիւն,
Թէ իմն ո՞վ կու բերէ խաբար.

Ազդագ արխաղոտ փռանգի,
Երեսդ է վարդի ըռանգի,
Եւ եղեր եմ յեւ ու քանգի,
Հարգիզ իմ դարդին չես խաբար

Աչքերս գետի մման վարար,
Հարգիզ չունիմ սապր ու դարար,
Նաղաշարարին յեկքն տարար,
Իսկի ոչ որ չարար խաբար.

28. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ
Ի ՆԱՂԱՅ ՏՈՂՆԱԹԱՆԷ ԱՅԱՅԵԱՒ

Առաւօտուց մէկ մի տեղաց զարդարած,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար
Ոսկի շատ էր կապել, մարդարիտ շարած,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Լայն է սփարսակ մակարտ, երեսոյ՝ վարդի թէր.
Ծամալ կտուղ մեկնէ, ծաղիկ դէպ ինձ քեր,
Քեզ դանդ ու շարար տամ, իմ ձեռքն կեր,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Աչքերդ այնպիսանայ, ոսկեղէն տօր աչ,
Միտն արտեանունքդ կապած է թորամ,
Քեզ սէրն կրակ է, իմ սիրտն՝ քորակ,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Ունքերդ է հիշալ, վարդերդ լալալ,
Եւ քո սիրտդ կու լամ, կու կրանչեմ նալալ,
Մեր միջի թջնամին անգամի քալալ,
Դու իմ խելքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Լեզուդ քաղցրախօս հազարան բլբուլ,
Մէկ ձեռնիդ գիմոյ թաս, մէկ ձեռնիդ՝ ամբուլ,

Երեսիդ յապերն՝ կապած սխառ գոտ,
Դու իմ խնայքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Ծառի տակն նստեմք, քաղեմք քաղալ նուշ,
Ծոցիդ եմիշներն եւ անեմ անուշ,
Երեսիդ կու հաշիմ, կու մնամ քէուշ
Դու իմ խնայքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

Ծամերդ ոսկեթել, բօյդ է սալվի,
Թող ծամերդ քո ծոցին վրայ ծալվի,
Շատ մի թողիլ՝ Նաղաշն որ մաշվի, հալվի,
Դու իմ խնայքն տարար,
Եւ չունիմ դարար

24. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ ՆԱԴԱՇ ԶՈՎՆԱԹԱՆԻ ԱՍՆՅԵԱՆ

Կանչեմ ֆիրդաւս ամ ու զարով,
Դու ինձի է՞ր չես տալ բարով,
Զեմ մոռանալ հազար տարով,
Հալ ու անվալ, հե՛ն, եա՛ր, ամա՛ն.

Գիտես, որ եւ վերոյ տէր եմ,
Միրովդ սիրտս կու երեմ,
Քամի քեզ միտս կու քերեմ,
Խնայք չի մնալ, հե՛ն, եա՛ր, ամա՛ն.

Նոր եւ եղիլ թագաւ ջիւան,
Ոչ շար ունիս, ոչ էլ դիւան,
Ինն հետ ունիս ամսո ու փէլվան,
Իմանայ գեալ*, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն

Ինչ կելնի՝ դուշմանն անարգես,
Քո փիս խաւարքն թարկես,
Թէ ինն մէկ իւրար ուղարկես,
Եւ էլ չեմ լալ, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն

Ղամդ ու շաքար դու մոխորի,
Քանի ծախես ինն ախմորի,
Հագեղ եւ կանամն ժախմորի,
Երեսդ ալ, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն

Ընկերիդ հետ վարդ կու քաղէք,
Մէկըդ քանց մէկըդ աղէկ,
Մէկ ձեռքիդ՝ թաս, մէկն՝ ծաղէկ,
Մակաւորի՝ խալ, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն.

Ունքերդ է կապած կամար
Սչքերդ է շամսի դամար,
Դու աէֆիլ՝ Նադաշին համար՝
Ապրումք ու մալ, հէ՛լ, եա՛ր, ամա՛ն:

* Հախաղի եկ

25. ՏԱՂ ՍԻՐՈՑ

Եղեալ ես արվանճ,
Դու կանես աչքումն,
Մարտի ջէքումն, չաղաստ՛ւմ,
Ես եմ քեզ հեշտան

Ծամերդ ոլոր,
Աչերդ բոլոր,
Սիրելի նոր, չաղաստ՛ւմ,
Ինձ արիր մոլոր

Ղրմդի չոխայ,
Կասեմ շատ շոխ աչ,
Խօսքն քաղցր, չաղաստ՛ւմ,
Ունքերն թոխ աչ

Երիշդ է գուման,
Սրմաքի նման,
Մեռայ, ամա՛ն, չաղաստ՛ւմ,
Ամբող, եսասման

Վարդը որ բացվաւ,
Ղափրս շառացաւ,
Քեզնէ ի զատ, չաղաստ՛ւմ,
Ոչ ով իմացաւ

Թէ ոմիս [չարայ],
Ինձ աչքով արաւ,

Ուրախանամ, չաղապո՛ւմ,
Խիստ եմ քեչաբալ:

Դե՛ս՝ դոմզի գող,
Ես՝ չէմ ալ բլթով,
Խիստ եմ մաղբող, չաղապո՛ւմ,
Նաղաշն քեզի դող

26. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Այսօր ինձ խիստ սպառտական է,
Սիրտս ուրախութիւն կանէ,
Զէրայ իմ սիրելունանէ:
Ծառ բարե ու գիր եմ քերած

Ծոցդ նման է դրախտին,
Ծաղկած ծառոց ծաղկազարդին,
Ես երանի տամ էն մարդին,
Որ ծոցիդ եմիշն է կերած

Սչքերդ ծով անդնդական,
Նորտաանէ հոգիս մարդկան,
Ակեկոծ փրթնալի նման
Ծառ մարդոյ տուն է արեքած

Երեսդ ալ, սիւսն խաղ խաղ,
Ռնքերդ է քաշած փաթգալ,
Ինչպէս կրկարէ սուր չանգալ,
Իմ ոսկերքը շատ է քերած

Բերանդ դանդ, լեզուդ մաքար,
Մոցդ ոսկով տանդուդ, աքար,
Քեզ տեսնողիմ կու մնամ մար,
Թէ մա ինչպէ՞ս է համբերած

Ճակատ և ծոցդ զարդարած,
Միքամ ծամեր վրայ շարած,
Գիտեմ, ով որ մտիկ արած՝
Նրա հոգիմ է շուտ մեռած

Ինձ քո սիրով դանակովմ
Սպանել ես, ձգել ծովմ,
Քո տեսութեամ կրակովմ
Նաղաչիմ սիրտդմ ես երած

27. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Իմ հարըն նըստել դամով,
Լեզուն՝ քանց շաքար համով,
Ինձ կու սիրէ իր կամով
Զալո՛ւմ, բարսիս եմ, ամա՛ն, ամա՛ն·

Երևար, վարդի թէր է,
Խօսքըդ սիրալըս կու երէ,
Ո՛վ ինձ խաղաք կու քերէ·
Զալո՛ւմ, կարօտ եմ, ամա՛ն, ամա՛ն·

Աչքերիդ քանդիսան եմ,
Կողբեմ, որ հոգիս հաճեմ,

Հէքիմ ես, զանգատ կանեմ,
Զալո՛ւմ, դարթիւ եմ, ամա՛ն, ամա՛ն

Սև յապեր, ծամեր դաստաղ,
Պէնի սպլոքստոյ խաւստալ*.
Իմ եարքն ինձ մէկ թաւ տալ,
Զալո՛ւմ, ծարաւ եմ, ամա՛ն, ամա՛ն

Ծաղկած պաղշի նըման ես,
Ի՞նչ կեղնի՝ բռահմ ա՛ցես,
Նըռներըն ծոցէդ հաճես,
Զալո՛ւմ, համբուրեմ, ամա՛ն, ամա՛ն

Գըլխիդ ձրգել ես մահախի,
Գօզլարքն եանար դանդիլ*,
Խոցած սիրտըս մի քանդիլ.
Զալո՛ւմ, դարիւ պեմ, ամա՛ն, ամա՛ն

Պաղչումն ծաղիկ քաղես,
Ծածուկ դէպ ինձ ծիծաղես,
Կրակով սիրտս դաղես.
Զալո՛ւմ, երվել եմ, ամա՛ն, ամա՛ն.

Գիր ես գրել տողշարով,
Մէջն լցել շաքարով,
Յովնաքանին շատ բարով,
Զալո՛ւմ, կարդագի, ամա՛ն, ամա՛ն

* Ի նն միվամրացել է

* Ա բերդ՝ վառ կամթել

**28. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ. Ի ՆԱԳԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՑԵԱԼ
ՎԱՐՆ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ**

Ստառտուդ զամ քո տեսն, նազանի՛,
Ընա՛նք արա, զալո՛ւմ, քեաֆի՛ր, ամա՛ն, ամա՛ն,
Փայլէ քո կարմիր երեսն, նազանի՛,
Ինտաֆ արա, զալո՛ւմ, քեաֆի՛ր, ամա՛ն, ամա՛ն.

Իլ ըսր պայծառ ըտախտ հազար,
Ինձ կանես դարթլու, գունամբար, զալում եար, է՛լ,
Սի կ պազ տալոյ համար
Կու տաա ինձ քարլքար, ըտա՛նք արա, ամա՛ն, ամա՛ն:

Վարսերդ քամին կու տամի,
Խալերդ՝ նման ռեհանի, զալում եար, է՛լ,
Խօսքերդ հոգիս կու հանի,
Նազլու եար, ինտաֆ արա, ամա՛ն, ամա՛ն

Աչքերդ ունքերդ լարած աղեղն,
Կու խոցէ արդար, ամմեղն, զալում եար, է՛լ,
Դարթլու արտիս արա դեղն,
Նազլու եար, ըտա՛նք արա, ամա՛ն, ամա՛ն

Քե ծոցն՝ ծաղկանց բուրաստան,
Ըլձ քաղաք է Զոտեւզատան, զալում եա՛ր, է՛լ
Ի՛նչ անեմ, չունիս դատաստան,
Նազլու եար, ինտաֆ արա, ամա՛ն, ամա՛ն

Դու գաս, անց կենաս մեր դուռն,
Զատ զառքափով տամ փողոն, զալում եար, է՛յ,
Բերեմ դուրս գինի և նուռն,
Նազլու եար, իննաֆ արա, ամա՛ն, ամա՛ն.

Քո ծոցն՝ քեռն-բարխանայ,
Նոր է եկած Հաշտարխանայ, զալում եար, է՛յ,
Թող Նադաշն իր ձեռքն քանայ,
Նազլու եար, իննաֆ արա, ամա՛ն, ամա՛ն

**29. ՏԱՂ ՄԻՐՈՑ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ-
ՎՈՒՍԱԽՈՐԵԱՅԻՆ» ԳՈՅՆՆ Է**

Ասել ես, թե՛ Գարման վախտն,
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Որ քացվի մեր պաղչին վարդն,
Նազելի՛, մեր պաղչին վարդն,
Քեզ ցոյց կու տամ ծոցիս զարդն,
Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն
Եկ պաղչեն, այս է լաւ վախտն,
Սիրեկա՛ն, այս է լաւ վախտն,
Բացուել է վարդն

Վարդ դրկեմ քեզ կոկոն թազայ,
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Գլքեմ թղթով սիրոյ արզայ,
Նազելի՛, ես, սիրոյ արզայ,
Եկ պաղչեն, քեր արաղ մազայ,

Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն,
Եկ պաղչե՛ն, այս է լաւ վախտն,
Սիրեկա՛ն, այս է լաւ վախտն,
Բացուել է վարդն.

Վարդով գլուխդ զարդարե՛
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Ե՛կ, իմ խնդիրքս կատարե՛,
Նազելի՛, խնդիրքս կատարե՛,
Ինձ էս դարդէս ազատ արե՛,
Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն
Եկ պաղչե՛ն, այս է լաւ վախտն,
Սիրեկա՛ն, այս է լաւ վախտն,
Բացուել է վարդն

Վարդագոյն երեսդ է փալցման,
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Դու վարդ, ես՝ բլրոյի նման,
Նազելի՛, ես բլրոյի նման,
Բանք կանչեմ զարով ֆրդան,
Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն.
Եկ պաղչե՛ն, այս է լաւ վախտն,
Սիրեկան, այս է լաւ վախտն,
Բացուել է վարդն

Վարդ տամ քեզի, որսխանաս,
Սիրեկա՛ն, ամա՛ն, ամա՛ն,
Ժամ սիրոյ դարդն իմանաս,
Նազելի՛, դարդեկոս իմանաս,

Նաղաշն չի՛ թողնես, մողանաս,
 Նազելի՛, ամա՛ն, ամա՛ն
 Եկ պաղչւն, այս է լաւ վախճան,
 Սիրելեան, այս է լաւ վախճան,
 Բացրուել է վարդն

80. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՇ ԾՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ

Յաղտնեցաւ զարում, հարաւ ոնչեաց,
 Ծառն կանանչացեալ ծաղկեաց,
 Իմ սիրելին իմն մոր մանանչեաց
 Քո սիրում եղէ եամայ եամայ,
 Դղամալիմ նեշա փարփամայ՝

Ունիմ շատ խորհուրդ, ոխատար եմ,
 Բե՛ր, ծոցիդ մէջը համբուրեմ,
 Քո մոր ըտախան շնորհատրեմ
 Էշփնմտէն օրսում եամայ-եամայ՝*,
 Մէկ խօսէ, սիրսս հոգեմայ

Վարդն կու քաղես, կանես սէլքան,
 Ես կու տեսնեմ, մնամ հէլքան,
 Աչքերդ է բոլոր, մարալ ջէլքան,
 Նորա համար եմ եամայ եամայ,
 Դօնմիշ ամ քարաք-քիրեամայ***:

* Դստդում եմ որդեա թիթեռ

** Սիրուցդ եղա բանա բանա

*** Դարձել եմ «քարաք քիրան» (վառդիւտաց)

Նոր դայամքնար արխալուղ հազար,
Էլ ինձի կու տաս քարէքար,
Ասեմք եւ մէկ դուլ եմ գունահրար
Մի թողմիդ դուրսաւ եանայ եանայ,
Գեւալ, դուրթար, ստար դըր տանայ****.

Այ իմ գեղեցիկ ե խորտօիկ,
Մէջքդ կտարած զտրամֆ գօտիկ,
Մէկ օր մտիք ինձի մօտիկ
Գրկելոյ խիստ եմ եանայ-եանայ,
Բըրդ ամ, դուշմիչ ամ ֆիղանայ*****

Թամաշայ կանես դու իմ քանիճ,
Եւ մայիլ եմ խօսքիդ քերանհիճ,
Ինձ բնա, թէ չէ՝ կասեմ իտանիճ
Ի եզուիդ կարօս եմ եանայ եանայ,
Մազա վեր քի իշտում տանայ*****.

Սսիր «Տաղ գրէ, ինձ համբուրէ»
Գրած եմ քո իղրարճ ո՛ր է.
Ղուրպան եմ, սիրտս խիստ տխուր է
Մի՛ թողմիդ կարօս եանայ եանայ,
Բիթ ոսմմ էլլա՛ տամ մանայ*****.

**** Եկ աղատիր փարձք (օգտու, խեր) է քեզ

***** Սոխակ եմ ընկած սղթի մեջ:

***** Մազա ստար որ խմեմ կեմաշդ

***** Մի գուր (գրութեամբ) արա դու ինձ

Նման է ծոցդ նոր չարքաղի,
 Կրակով սիրտս կու դաղի,
 Թող Յովնաթան մէկ եմիչ քաղի,
 Խո՛ւշկ եմ մնացել եամայ-եամայ,
 Բաղրիմի դոճդարդըն դամայ *****

ՅԼ. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱՅ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ

Նոր տեսայ մէկ նոր սիրելի,
 Աչքերն որպէս հալելի,
 Ծամերն նման ոսկէ թելի,
 Խիստ գովելի
 Բամաշայ, ամբու,
 Ղըրմզի գու,
 Է՛ն, քաղցր բլրու

Պօլըդ և կամամչ ծառ սալվի,
 Լեզուդ դիր թերամիս հալվի,
 Ծամերդ երեսիս վրայ ծալվի,
 Աչքերս մալլվի
 Բամաշայ, ամբու,
 Ղըրմզի գու,
 Է՛ն, քաղցր բլրու

Նոր ես դարս եկել համամի,
 Ծիծդ նման է շամամի,

~~~~~ Կուծիքս դարձիք արուն

Սիրտս մէկ համբարեւ կամի՝

Մերն թամամի:

Բանաշաղ, սմբուլ,

Ղըրմզի գուլ,

Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Գնաց աշուն և ամառն,

Յամաքեաց ծաղկումը և ծառն

Ո՛ր է քո արած իղթարն,

Էնոյիբարն

Բանաշաղ, սմբուլ,

Ղըրմզի գուլ,

Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Շատ վախտ է, որ չես երևում,

Մէկ խապար ու գիր չես բերում,

Վառ կրակով սիրտս ես երում,

Ձեռ համբերում

Բանաշաղ, սմբուլ,

Ղըրմզի գուլ,

Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Սիրոյ կրակի մէջն մնաս,

Երվիս, որ դարդըս իմանաս,

Երբ իմանաս կու հովանաս,

Ծոցդ թանաս

Բանաշաղ, սմբուլ,

Ղըրմզի գուլ,

Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Քո սիրտդ եւ հիւանդացւայ,
Աջասրմբս ամէն մոռացայ,
Ափսո՛ս, որ քեզմէ հեռացայ,
Նուաղեցայ
Բանաշայ, սմբույ,
Ղըրմզի գույ,
Է՛յ, քաղցր բլրու

Երեսդ տեսնեմ՝ զարմանամ,
Չալնդ կու լսեմ՝ խեղանամ,
Մէկ խօսե՛, որ ողբախանամ,
Սիրտս քանամ
Բանաշայ, սմբույ,
Ղըրմզի գույ,
Է՛յ, քաղցր բլրու

Հաքել եւ դիպայ զառքաֆն,
Նստեմք խմենք ձեր սարդաֆն,
Ինձ արա մորսկար, ինտաֆն,
Որ տանք գեաֆն
Բանաշայ, սմբույ,
Ղըրմզի գույ,
Է՛յ, քաղցր բլրու

Դու իմ պարտ՛ն ես, իմ աղաւ,
Կանանչ արևուդ սաղաղայ,
Եւ տաղ կանչեմ դու էլ խաղա՛,

Գեղասի բաղայ՝
Բամաշայ, ամբու,
Ղըրմզի գու,
Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Գուրջասան դարձիս մնացի,
Քո կառուտուդ խիստ շատ լացի,
Քեզ որ տեսայ՝ աչքս բացի,
Խիստ խնդացի.
Բամաշայ, ամբու,
Ղըրմզի գու,
Է՛յ, քաղցր բլբուլ

Մեր մէջն չմէր թշնամի,
Ամէն օր քո լեզուդ ծամի,
Եւ ճտախար, դուն մէկ գեամի.
Ա խ, լաւ բամի
Գաստուր տար իրանն,
Նստեմք ձիանն,
Գէլ՝ մեր վարանն

Մոցո, նոր կանանչ բուստան է,
Տէր չունիս՝ տիրութիւն անէ,
Քո բաղվանն՝ Յովնաթանն է,
Մոցեդ հանէ,
Մէկն՝ չուշան է
Մէկն՝ ճոտու
Ըռեման է՝

---

* Գեանք ազին:

82. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ Ի ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ

Ո՛վ նման ես արեգական,
Ղօշմնդա վեր մամայ մաքան*,
Բլրույներն նարայ կարդան,
Մանդայ բերայ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ**.

Վարդայ գոլար սամդայ իմիջ***,
Ե՛կ, դու ինն մի աներ դիմիչ,
Վալլան, գուման մանդայ իմիջ****,
Որ զբեզ տեսայ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ.

Նուրուֆար, ծաղիկ, եռամտան,
Եինդան սորայ նա՛ տան, նա՛ մամ*****,
Դարդի չեմ դիմանար, ամա՛ն,
Զանմ ալդմ, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ*****.

Աղ ուզնդաքի սիան խալ*****,
Ինն մօտ չկայ իխտիար, հալ,
Ման ճէլարամ ախչայ ու մալ*****,
Դո՛ւ կու պիտիս, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ.

---

* Մոցուծք ինն տեղ տար

** Ես էլ արպես զալում, զալում

*** Ունես դու լալ ծաղիկներ:

**** Աստված վկա մեղքն ինն էր

***** Այստեղտե ոչ դու ոչ ես

***** Հոգիս տար զալում, զալում

***** Սոյլտակ զիմքիդ ան խալ

** ***** Ես ինչ կանեմ փող ու ապրանք

Թող քեզ անեն շատ մահամայ,
 Բաղրլմ քաշիշի դոնդի դամալ,*****
 Այս կրակիս ո՞վ դիմամայ,
 Եանդուրոսիսան, զալո՛ւմ զալո՛ւմ.*****

Ալընդան զալմիշ ամ զարւայ,*****
 Դարդէդ հազմիմ սիամ-դարւայ,
 Բու սիմամայ էքա չարայ,*****
 Դո՛ւ ես քանդան, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ.

Նաղաշիմ սիրտն ադիր դոման,
 Գեօզլարն դարիեայ դուր, ոման,*****
 Ես անկայ մէջն քեզուման,
 Դո՛ւք ալմիան, զալո՛ւմ, զալո՛ւմ: *****

88. ՏԱՂ ՍԻՐՈՅ

Նաղանի՛, դու գիա՛րդ թագուն շուռ կու գաս, է՛ր ես ինձնէ՛
 հեռամալիս.
 Մտե՛լ ես դու պաղչան, ինձ դոնադ կու գաս, է՛ր ես ինձնէ՛
 հեռամալիս,
 Քո գալլոյ բարի է թէ, չլնի վնաս, է՛ր ես ինձնէ՛ հեռամալիս.

-
- ***** Արսիս (թաթա) ծաղը (զլուխը) աբուն հաքծալ
 ***** Վառել ես (ինձ) զարւմ, զարւմ
 ***** Քո ձեռքից վշտի եմ համդիակել.
 ***** Այս (վշտու) կրծքիս (սրտիս) մի ճաք աքա
 ***** Աչքեզդ ծով եմ, օվկիանոս
 ***** Բանիք ձեռքիցս զալում, զալում

Սիրամարգ, ընդէ՛ր տրտում իս,
Մէնակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,
Դարդերս է՛ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդդ բանալիս՝

Ի ս եմ քո ծովալիմ աչկերիդ ծառայ, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Ինքերդ կու ամէ Բալխի Բուխարայ, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Ի ետ է քո սրած թարթաւիդ, ո՛ւմ կանչեմ ճարս՛ն, է՛ր ես
ինձնէ ճեռանալիս:

Սիրամարգ, ընդէ՛ր տրտում իս
Մէնակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,
Դարդերս է՛ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսդդ բանալիս.

Որչափ քո սրտի սէրն, որ լինի սատած, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Դարմիր պոնկներնդ ուշքս է տարած, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս,
Պոր ունի չորս թողորն մարգարիտ շարած, է՛ր ես ինձնէ
ճեռանալիս:

Սիրամարգ, ընդէ՛ր տրտում իս
Մէնակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,

Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսըդ քանալիս:

Ուրախանաց զքեզ տեսողքն ամեն, է՞ր ես ինձնէ հեռանալիս,
Էտ նազանք վիզդոյ թափած է մոմէն, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Ձկայ քեզ նման գեղեցիկ հողերէն, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս:

Սիրամարգ, ընդէ՞ր տրտում իս.
Մենակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,
Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսըդ քանալիս

Գի՞ն չէ մի՞ն մատիդ քո, Թիմա՛, թամամ Հնդիստան, է՞ր ես
ինձնէ հեռանալիս,
Թաքի՜ֆըդ քո հատա ի Ֆուսնկէստան, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս,
Կարօտ եմ քո տեսող չոր Հարպաշեստան, է՞ր ես ինձնէ
հեռանալիս:

Սիրամարգ, ընդէ՞ր տրտում իս.
Մենակ ու ծածուկ կենալիս,
Սիրոյ սէրն մոռանալիս,
Դարդերս է՞ր չես իմանալիս՝
Գեղեցիկ երեսըդ քանալիս

Իմ դարդիս դու մի՛ն դեղ, մի՛ն ուսմի՛ արայ, է՛ր ես իճճճէ
 ճեռամալիս,
 Սի՛ քաղիք իմ հոգիմ, [իճճ մի՛ն] ճար արայ, է՛ր ես իճճճէ
 ճեռամալիս,
 Գարի եկ մի՛ն իճճ մօտ՝ դու մտրվաթ արայ, է՛ր ես իճճճէ
 ճեռամալիս:

Սիրամարդ, ընդէ՛ր տրտում իս
 Մէ՛նակ ու ծածուկ կենալիս,
 Սիրոյ սէրն մոռամալիս,
 Դարդերս է՛ր չեա իմամալիս՝
 Գեղօցիկ երեսը քամալիս

84. ՊԱՏՎԱԿԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ...

Պատվական եղբայրներ, իճճ մի՛ մեղադրեք,
 Թէ խիղճ ունեք, հաւեք, իճճ մի՛ ճար արեք,
 Ճամբա գտեք, իճճ սիրումուս մոտ տարեք.
 Սիրում եմ, սիրում եմ, վատված եմ, ալա՛ղ,
 Մեկ սիրումի Լշխով տարված եմ, ալա՛ղ

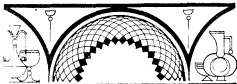
Հորժամ կամանչ գարնան գալն իմացա,
 Սիրոյս պաճաճքներիմ էլ չդիմացա,
 Երբ տեսա սիրումույս, քանց ձյուն հաղեցա
 Սիրում եմ, սիրում եմ, վատված եմ, ալա՛ղ.
 Մեկ սիրումի Լշխով տարված եմ, ալա՛ղ

Եթե իմ սիրելույս վերջը ի՞նչ չտան,
 Ի՞նչպե՞ք՝ մնում է Նաղաշ Հովնաթան,
 Քանի որ կենդան եմ՝ կզտնեմ նրան.
 Սիրում եմ, սիրում եմ, վառված եմ, ափա՛ղ,
 Մեկ սիրունի էջիտով տառված եմ, ափա՛ղ*.

---

* Այս տողը ձեռագրերում չի թանկարկում Գրի է առնված 20 թվ դարում Ռասի ուղղագրությանը հար է

ԽՆՃՈՒՅԿԻ ՏԱՂԵՐ

85. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԱՅԻԱԶԻՆ ԶԲԱՂԱՅԻՆ, Ի ՆԱՂԱԾ ՃՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՄԱՏԵԱՎ

Յամենայն ժամ տաշտք փառս տեսուն առտունոյ
 քապենիազին,
 Իանզի ետ կարօղութիս մեզ հարազատ եղբայր Այվազին,
 “Ննծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
 Եղբայրք պատուական:

Իր և հարունալ քաղաւած տեղիս քարանց վայրի և խոտան
 Լ: կանգնեաց ի նոյն տեղուցն ջրաղաց խիստ վաղելչական,
 “Ննծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
 Եղբայրք պատուական.

“Իսկօրէից նմանեալ շորջանակի պարիսպ քարձրացեալ,
 Ե ոյառունկ կանամշ աչքի՝ ծաղկունք և ծառ պտղով
 մխրացեալ-

Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք սատտական:

Նորափոր գնացք առտոց՝ փրփնջագոշ, պաղպաջական,
Նոյն ջրովն ի գործ անեն ջրադացն, որ է պատտական:
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

Այլ և ցարս աղբիս բոխեալ՝ քաղցր և անոշ, խիտս գովելի,
Ասագան՝ ջրով լցեալ՝ պարզ և մաքուր որպէս հալելի:
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

Թումկ և կոտ գինով լցեալ՝ ի մէջ ջրոյն ստատիկ ցրտացեալ,
Ջրոյն երեսն միրզ և ծաղկունք, վարդ, ջոնհամ, խնծոր
կարմրացեալ:
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

Աղաչե՛մ, յորժամ տաղս եղանակէք՝ կեանքս խնդրեցէք,
Այվազին տօլուն խմէք, ի մի բերան բարին յիշեցէք
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

Նաև պարտիք համապազ մեղան քաղմիլ աստ, որախանալ,
Ծարադրող անկա բանիս մտաւտ Նաղաշն մի՛ք մոռանալ
Յնծութեամբ և խնդութեամբ խմէ՛ք սիրով միաբանական,
Եղբայրք պատտական:

36. ՏԱՂ ՇՈՒԹՈՒԹԵՏԻ ԿԱՂԱՇ ՅՈՎԿԱԹԱՆԷ ԱՍԼՅԵԱԼ Ի ՎԵՐԱՅ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ ՍԵՂԱՆՈՅ

Նստեմք ի մէջիս, հարք և եղբարք և մեծ պարոնայք,
‘Իոմանամք զտեառնէ, որ ունիմք սեղան դուք միշտ շէն
կենայք,
Խնդրեմք, որ այսօր, քան զամենայն օր, շատ ուրախանայք.

Թասերն չիցի՝
Կարմիր գինի՝
Ձեզ ամուշ լինի
Աղա՛մ, է՛,
Ձեզ ամուշ լինի

Այ տակառասպետ, տանառասպետից գնա, խմացոր,
‘Խորաններն քաց, եկ՝ խապար քեր, մեզ ուրախացոր,
‘Խորամիքն տար, շուշէքն լից քեր, թատով խմացոր

Թասերն չիցի՝
Կարմիր գինի՝
Ձեզ ամուշ լինի
Աղա՛մ, է՛,
Ձեզ ամուշ լինի

Խղատապուղ է քեֆերս է հասեալ այսօր խիստ աղէկ,
Աղբան լցեալ միդ և ծաղիկ, չիցի՛ վեր քաղէք,
Ի տամով կերէք, սրտով խմեցէք, ուրախ ծիծաղէք

Թասերն չիցի՝
Կարմիր գինի՝
Ձեզ ամուշ լինի
Աղա՛մ, է՛,
Ձեզ ամուշ լինի

Ապա ում սրտի քէն ունի՝ համէ՛, հաշտութեամբ մնայ,
Լստ մարդն այն է, ինչպէս եկեալ է՝ էլ այնպէս գնայ,
Աստուած կու սիրէք, մինչև օրհնեցն մարդ չի՛ վեր կենայ-
Թաւերն չիցի՝

Կարմիր գիցի՝

Ձեզ անուշ լինի

Աղա՛մ, է՛,

Ձեզ անուշ լինի

Ժօր մազէն համեղ, գիցի՛ն է զօրեղ, դուք անուշ արէք,
Մէնակ միք ուտիլ, լստ քածանեցէք, հաստաւ շարէք,
Սազերն ածէք, տազերն կամչէք, ծախ տուք և սպարէք-

Թաւերն չիցի՝

Կարմիր գիցի՝

Ձեզ անուշ լինի

Աղա՛մ, է՛,

Ձեզ անուշ լինի

Է՛ր չէք խնդալի, որ սղասօր ունիմք լստ գիցի սառն,
Ղապլո, խորովո, հաւ, քեւսպտպներ, խաչլամայ գառն,
Այս մէջլիտումս տխուր և դառն մարդն չէ՛ խառն

Յիշէք Յովնաթան

Խմէք գիցի,

Ձեզ անուշ լինի,

Աղա՛մ, է՛,

Ձեզ անուշ լինի

Ամէն պարոնազք և ցանկազիք, լուսաւոր ալկն,
Մառութեակն անաց «Կարասն տեսա՞ք՝ հասեալ է տակն»-

Թ՛նչ մտիկ կանէք, քուակներդ բացէք, խաթմէք ըստական,
Թասներն չիմի՛
Կարմիր գիւնի՛
Ձեզ անուշ լինի
Աղա՛մ, է՛,
Ձեզ անուշ լինի

**Յ7. ՏԱՂ ՈՒՔԱԽՈՒԹԵԱՆ
Ի ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ**

Յատուրս գարնան եղանակին
Փթթեալ ծաղկեցաւ աղջին,
Հնչէ քաղցր ձայն տառապան
Եղէ՛ք, եղբարք իմ, ցնծալով,
Որախտութեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով

Որպէս որ երանս աղսամեաց
Խորմուրդ արարէք մեռ միմեանց,
Ժողովեցէք զգինս գառանց,
Ձենէ՛ք, եղբարք իմ, ցնծալով,
Որախտութեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով

Վատ մարդն դուք մէջ մի ք բերել,
Նա մէկ խօսքի չի հաւրերել,
Կամի ձեր մէջլիսն ալիբել,
Բա՛ց թողէք, եղբարք իմ, ցնծալով,

Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով:

Նորահաս մանկունք հանճարեղ,
Խելքն բոլոր, խօսքն համեղ,
Ձեռացներն վարդ ու զամբող,
Հո տ առէք, եղբարք իմ, ջնծալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով

Աղկ կանանց չիման լիմի,
Խաչած գտն, բոլոր սինի,
Յուրս աղբրի մեջ՝ մէկ կուծ գինի,
Խմէ՛ք, եղբարք իմ, ջնծալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս ծափի հարկանելով

Թնկեր շարած Իսապահանայ,
Եղբարք նստած միրզահանայ,
Քաղցրալ, դապի և իշկանայ,
Կերէ՛ք, եղբարք իմ, ջնծալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս-ծափի հարկանելով

Այլ կե՛ր, խմէ՛ հետ ընկերաց՝
Քանի որ ֆրսանդ կայ ձեռաց,
Գալ տարի՝ ո՛վ առդ, ո՛վ մեռած,
Խարմէ՛ք, եղբարք իմ, ջնծալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափս-ծափի հարկանելով

Նոռն և խնժորն է պատուական,
Խմէք՝ իրար փոխադրական,
Կանչէք տաղեր և շարական,
Յիշէ՛ք Նաղաշն ցնձալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափա ծափի հարկանելով

Է՛ր պարապ կու մնաս, տաղի,
Ֆաղագն է մեր լսմի՛ն տաղի,
Աշխարհ մեզ չէ մնալ պաղի,
Լի՛ց, տո՛ւր, եղբար իմ, ցնձալով,
Ուրախութեամբ և պարելով,
Ծափա-ծափի հարկանելով:

88. ՏԱՂ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ Ի ՆԱՂԱՇ ԾՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՅԵԱԼ

Յայտնի երևեցաւ քաղցրաշունչ զարուն,
Ելէք զովդ և սէրան, եղբարք իմ պարուն,
Կանանչ խոտի վրայ նստեցէք շարուն,
Քանի որ վառ է մեր կենաց ամբ

Ունի առուն չորս բոլորն մանուշակ,
Օջախներն վառեալ և զենեալ շիշակ,
Քեարսքներ շուռ տալիս փոքրատր մշակ,
Խմէ՛ք դարիս եղբարք տօլո՛ւի ջամն-

Վարդերն կու քացուի, խօսի քցուլն,
Մէջլիսի մէջն ցրուեն ունեան, ամբուլն,
Ազաշենք մեր հոգոյ արտք հաստառոյն,
Որ մեր հոգին խառնուի սրբոց երանն:

Նոր մարդոյ սիրտ խնդալ և ողբախաճալ,
Երբ չիմանի վերայ հաց սուփրան բանալ,
Ջիկար քեարաքն ոտեն, որ չի հովանալ,
Կասեն՝ Տա՛ր, խորովէ գառաւ անդամն

Ազգանի քաֆն քաշէն, խմէն արաղն,
Մազալ անեն նողոզ և մեղրի մաղն,
Ղապլուի դաւաճանին վեր առ դափաղն,
Տե՛ս մեխակ և դարչինի հոտն և համն

Թէ ծառի ծաղիկն ընկնի միջ գոգին,
Մարդ կու փառատորի, և ցնծալ հոգին,
Էլ չի եղնիլ գինի, քանի որ ջուկին,
Քանց Շուռտրոյ Սիզուստոյ գինոյ համն.

Առուն փրփնջազոշ, քաղցրամամ ջուրն,
Երգեն տաղ և քնար, հնչեն սանքուրն,
Ո՛վ տարաւ աշխարհի մալն հետ իւրն
Ռիւա՛յս կաց, որ սրտէդ դո՛ւրս գալ դարդ-դամն:

Նորաճաւ մանկունքն գինոյ թաւ տալիս,
Կարմիր գինի, արծաթէ թաւ շողշողալիս,
Մէկն խաղ էր կանչում, մէկն՝ սլար գալիս
Թազաւորի մէջլիս էր էն դամն

Է՛ք շատ պահես թաւ և ծաղիկ քո ձեռին,
Հոտ առ՝ ձգէ, խմէ մօտ քո ջնկերին,
Ասէ Յովնաթան.— Մտի՛կ արեք թնկերին,
Որ դարտակլի՛ ելէք աղօթից ծանց

**ՅԹ. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԳԱՐՆԱՆ ԵՒ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ...
Ի ՆԱՂԱՇ ԳՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՏԵԱԿ**

Յորժամ եղև գարուն, արև ծագեցաւ,
Հարաւ հողմն ճնշեալ, տառն հալեցաւ,
Երկիր կանամչաւցաւ, ծառն ծաղկեցաւ.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Որ եղբարքն նստեն ծաղկեալ ծառի տակ,
Ձեռացնէրն գինի՝ կարմիր ու յիտուակ,
Թաւի մէջն անկանի՝ ծաղիկ սպիտակ.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Վաղիւն ոչ գիտես, թէ գի՛նչ ծնանի,
Մարդոյս կեանքն վայրի ծաղկի նմանի,
Որ աչսօր քացունալ է, վաղիւն անցանի.
Խմե՛նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Նոր գարուն, նոր արև, ծաղիկ շնորհագարդ,
Այստեառն քացլի մանուշակ և վարդ,

Զայն բլրով, տառարակի լսել ամեն մարդ,
Խմեն՝ նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Սուք կարմիր գինի և լցէք շուշով,
Բերէք թազայ գառն՝ սինի տարփուշով,
Ղաքի փլատ ձգէք մեխակով, մուշով.
Խմեն՝ նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Թո՛ղ չխման անդ նասենք, ջուր լինի և խոտ,
Կարմիր գինին խմենք մէկըզմէկի մօտ,
Միմեանց տէք ծաղիկ, վարդ ամուշահոտ.
Խմեն՝ նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Այլ և խաղաղութեամբ խմելն է հալալ,
Ո՛չ հարբիդ, ո՛չ կռուիլ և ո՛չ բարկանալ,
Պարկեշտութեամբ ըմպել, սիրով զուարճանալ.
Խմեն՝ նք, եղբա՛րք, գինի,
Բանն աստուած շինի

Նի՛ստ, քո մեղքերն լա՛ց, Նաղաշ Յովնաթա՛ն,
Աշխարհս անցաւոր է, չէ՛ մնացական,
Դուք կերե՛ք, խմեցե՛ք, եղբա՛րք սլառուական,
Եւ օրհնեցէք զաստուած միշտ և յափտեան

**40. ՏԱՂ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ Ի ՎԵՐԱՅ ՍԵՂԱՆՈՅ
Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՅԵԱԼ**

Այսօր ցնծումք պարելով,
Խմումք գինի խնդաղով,
Աստուծոյ փառս տալով
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւերն կարգաւ բոլոր է

Սեղանս լի է բարեւս,
Յեղ և ցեղ անուշ գինեւս,
Գառն, հաւեր և փխա
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւերն կարգաւ բոլոր է

Սեղանս լի է սպաշար,
Եղբարք մտած չարժշար,
Որպէս թագ մարգարտաշար
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւերն կարգաւ բոլոր է

Սեղանս է բարեղի,
Պարոնայքն պատուելի,
Մէկ քան զմէկ սիրելի,
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւերն կարգաւ բոլոր է.

Այսօր նման է վարդի,
Եւ ծառոց ծաղկազարդի,
Սիրտ կու բացվի շատ մարդի-
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է

Դուք բան զատող պայծառ էք,
Վարդ և կնիքով հոտ առեք,
Քաղցր ձայնիս քարքառէք-
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է

Տաղակէք կարգաւ և լոր,
Դուք մէկ կարգաւ բացէք նոր,
Տօլու գգեք տամն, իմնոր
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է

Տէ՛ր, ողորմեա՛, տէ՛ր, փշեա՛,
Կարմիր գինի, ապիտակ շուշալ,
Ուրախ կենաք համիշտ
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է.

Մեղանա լի է ծաղիկ,
Այսօր՝ քանց վաղճ՝ աղիկ,
Գինի խմէք, ծիծաղիք
Այսօր ուրախութեան օր է,
Թաւներն կարգաւ բոլոր է

Զիւման լինի, կամանն խոտ,
Մանուշակ ամպուլի հոտ,
Մէկ խմէք Նաղաշի մօտ,
Ա՛յ, քանի սաղ է՝ տէ՛ք, խմի,
Որ մեռանի՝ տուք ողորմի

**41. ՏԱՂ ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆՎԱՆԻՆ,
Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՅԱՏԵԱՎ ԲԱՆ**

Այսօր խիստ օր է ուրախութեան,
Ծնորհաւոր մեծ Բարեկենդան,
Պարտ է, որ ամենեքեան խնդամ
Վաղն գան, թէ ուսիսն տարին,
Կու տխրին և կու փռչիմանին

Այսօր սեղաններ բերե՛ք, բացե՛ք,
Կերե՛ք, խմե՛ք, ուրախացե՛ք,
Պարելով ծափ տուք և խաղացե՛ք
Պասին եկեղեցի գնացէք,
Գլուխ բացէք, նստէք լացէք

Այսօր է խնդալոյ մոմալն,
Ժողովեցե՛ք դէպի կալն,
Ըսկեսոր, հարս, տագր և տալն
Պասին գալ «Տէր ամենակալ» ն,
Լուսնաք ձեր սուփրա շալն

Այսօր հագէք դումաշ, աղլազն,
Զարդարէք օթաղ և դարպասն,
Դուրս բերէք չիմի, արծաթ թասն.

Հիմի ամէք չօնցոր, շառսան,
Պատին՝ չոր քոխի, քարսան

Այսօր ամէն մէկտեղ հաւաքէք,
Կարաւ և հատէք տապալկէք,
Կարասներն ամէն դարտակէք
Մեծ պարսին դոմներն պինդ փակէք,
Ծարստ գլխքներդ թակէք

Այսօր նման է գարնան հատէն,
Բերէք խղ, ձուկն և թաւէն,
Ա՛յ եղբայրք, կսէք գինոյ գաւէն,
Ասէք «Ա՛յ դարտաշ, իչտում տանայ»*
Էնչափ խմեմք, որ լուսանայ

Այսօր ընկերներ և հարկան,
Ամենքն միմեանց տուն գնան,
Ջեռացներն կռօժ, ճաշի աման
Մեծ պարսին մնան աղքատ, անճար,
Գնան խաշլէն, ոտեն քանճար

Այսօր հոտ առէք մոր մանուշակ,
Ջենէք թագաւ գառն ու շիշակ,
Եփէք եղամու և հարուշակ
Պարսին կու դարտակլի՛ մեր ձեռն,
Կու թրջէք քակլալ, սիսեռն

Բարեկենդան է, շատ խնդացէք,
Ինչ կարասներ ունիք՝ քացէք,

---

* Ասէք «Այ եղբայր խմում եմ քեզ մոտ (քո կենացը)»:

Թաւն մէկ-մէկի մօտ խմեցէք
Էգոց ոտիս չկալ քեզ համար,
Գլուխդ ցաւ, սիրտդ խումար

Այսօր լաւ ողբախոսքիւն արէք,
Թնկեր շուշէք լցէք, շարէք,
Պառին արագիրկան բնկեր ճարէք
Ով գնալու է սարով, քարով,
Լալով կատր Եկացէք քարով՝

Տանտերն խօսում չի, միտք արէք,
Թաղամեցէք տօղաւ, տարէք,
Մէկ էլ մեծարէք, ձեր տուն տարէք,
«Հայր մեղայ» տէք, դաստոյր տէք,
Մաշի դէք, ֆամար վատք

Բերէք քոժֆալ, սիշտնով չորթանն,
Թաւն լից տար Յովնաթանն,
Աստուած բաշողեցէ ձեր բանն
Խիստ տխուր կեղնեմ մեծ պատին,
Մէկ տալ էլ արէք իմ թաւին

42. ՏԱՂ ՈՒՐԱԽՈՒԹԵԱՆ Ի ՆԱԳԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Ի կայք այսօր ծողովեցէք բնկերք միաբան,
Պարկեշտութեամբ բազմիլ սեղան, Լոյսադրք պատուական,
“տարճամալով արտացոլք սէր և Բարեկեանդան
Որախոսքեամբ և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով՝

Փա՛նք Քրիստոսի, որ սեղանդս մեզ արար արժան,
Թնկեր-թասերդն շարեշար, գինի զանազան,
Մեկբզմկի մօտ խմեցէք, հոտ առէք մազան.

Որախոթեամք և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով.

Ձեր աղչեմ կանանչ սրտչապ, ծաղկունք և չիժան,
Աստուածազարդ սեղան եղեալ աչաց յանդիման,
Անցեալ օրին օր չի՛ հասնիլ, կեղծիք փոշիման

Որախոթեամք և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով

Պարտիմք աշխատողացն ողորմի տալ մեկ բերան,
Տաղեր կանչել, կարաս քանալ և կախել բիրեան,
Աշխարհիս մալն կու մնայ աշխարհիս վերան

Որախոթեամք և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով

Ձեզ աղաչլ հող և մոխիր Նաղաշ Յովնաթան,
Թսան խմիք, մեկ ողորմի ասացէք խրեան,
Տէրն Քրիստոս մեզ օգնեցլ յատր յաշնոթեան.

Որախոթեամք և խնդալով
Խմեմք գինի ցնծալով

43. ՏԱՂ ՌԻՐԱԽՈՒԹԵԱՆ Ի ՎԵՐԱՅ ՍԵՂԱՆՈՅ, Ի ՆԱՂԱՇ ՏՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՏԵԱԼ

Յորժամ որ մարդասէրն աստուած սարգեկեաց մեզ զայս
բարիս,

Ասօր բազմիլ ի սեղանիս, լցուցանել զկարիս,

Դարտիմք ընտրել զբարոսբիւնս, մերժել ի մէջ զչարիս.
ՍՆԷ՛ք, խմէ՛ք կարմիր գինի, խմողն ուրախ լինի՝

Որպէս որ մարգարէն Դաւիթ ասէ բան վըկայական,—
Ինի ուրախ առնէ, իւղ՝ զոտարդ, հաց հաստատէ սիրտ
մարդկան,—

Եղնպէս և մեր ճաշակեսցուք իւղ և զհաց մարմնական,
Սյլ և խմէք անուշ գինին, բաժակ է ամապական

Վարդն, որ փթեալ բացուի և ալ ծաղկունք զանազան,
Թառոց պտտել անուշահամ, հոտ կնդրկի պատտական,
Սէջլիսն զարդարեալ ցնծալ՝ զինչ դրախտն եղեռական,
ՍՆԷ՛ք, խմէ՛ք կարմիր գինի, խմողն ուրախ լինի

Եողող, փարվարդայ և շարար, նուշ ու ֆատուղն բոված,
Եազայ զառն, համեղ ձուկն, հաւ և կաքաւ խորոված,
Հիլ դարչինով դապլի փրաւ, խորովում վրայ դրած,
Եսմանամք զաստուծոյ, որ զայս ամէն նա է պարգեան

Սմանաթեան հոտն բարեւ աստուածազարդ սեղանէս,
Իմամք և շնորհքն Քրիստոսի անպակաս լիցի տանէս,
Եսրեխօս ունիք Տիրամայր, Մկրտիչն Յովհաննէս,
Սյլ ք, խմէ՛ք կարմիր գինի, խմողն ուրախ լինի

Ի՞նչեք մէջն խող մարդ կայ, ելէք՝ սիրով հաշտեցէք,
Իսոն աքեանն Քրիստոսի և դուք միմեանց շնորհեցէք,
Եղնիմա՛մ կարէք լսել զձայնն թէ Դրախտն ժառանգեցէք,
Խորմնով խմէք, ուրախացէք, հոգով մեղաց զղջացէք

Ասացեալ է, թէ ամէն մարդ լաւ գիմին յատաչ պաշտէ,
Ո՛վ տանուտէր, լաւ գիմի բեր՝ թէ սիրող մեզ հետ հաշտ է,
Հիմազ էլ պահես ո՛ւմ համար, ժողովուրդդ երաշտ է
Ածէ՛ք, խմէ՛ք կարմիր գիմի, խմողն ուրախ լինի

Նոր թասեր՝ արծաթ կամ չիմի, բերէք, տօլու խմեցէք,
Կեղանեաց և մնջեցելոց ողորմութիւն խնդրեցէք,
Ո՛վ մամկունք սուրբ եկեղեցոյ, քաղցր ձայնիւ երգեցէք,
Մեզ կերակուր պարգևողին փառս տուք և օրհնեցէք:

Է՛, մոխիր Նաղաշ Յովնաթան, գործով զազիր, անմաքուր,
Պարարտացար, մարմինդ արիր անքուն որդանց կերակուր,
Ե թո՛ւ, աղաչեա՛ առ տէր Քրիստոս, գոհանալով փառս տուր,
Յորժամ գայցէ ի դատաստան զմեզ փրկեցէ յայնմ ատուր:

44. ՏԱՂ ՈՒՐԱԾՈՒԹԵԱՆ ՍԵՂԱՆՈՑ՝ ՆԱՂԱԾ ՅՈՒՆԱԹԱՆԻ. «ՆՍՏԷՔ Ի ՄԷՋԼԻՍ-ԻՆ ԶԱՅՆՆ Է

Յամեմայն ժամ տեառն աստուծոյ տացէք գոհութիւն,
Որ պարգևեաց մեզ՝ սելամն ապքան բարութիւն,
Խընդըրեմք, որ հոգւոց մերոց տացէ երկնից արքայութիւն.
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լերուք:

Որախոսեան օրն աչս է, մի՛ք կեմալ դառն,
Տե՛ս, քանի ցեղ եփեալ հասեր, խորովեալ գառն,
Գառնափղս խորովին հետ կարմիր գիմին խիստ է խառն.
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լերուք:

Վարդ, ըռէհաճ, զամբեղ ծաղիկ, խիստ խորհրդատր,
Ծուշէք լցեալ կարմիր գինի՝ քաղցր, զօրատր,
Դեղնագոյն տանձ կամ սերկեխ, կամաչ խիար, կարմիր
խմձոր:

Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք:

Նարգիզ, թալայ և սուսամբար, հասածան սմբուլ,
Մանկունք երգեն տաղ, շարական քաղցր որսէս քլքուլ,
Մարմնատր ուրախացէք, հոգևորին մի կենալք ծոյ
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

Աստուած սիրէք, ում սրտում որ մախամն կայ՝ հաճի,
Զերայ մարդ մեռնելուն քնտըն շա՛տ կու փոշմանի,
Սուտ աշխարհս անցատր է, մութն երազ կու մնանի
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

Թոյլ մի՛ք տալ, որ եղբայրութեան սերն հոգւանայ,
Զլքայ քաջխարհս օր քան զօր չարքն կու շատանայ,
Թաան գինի քից, տուր՝ խմենք, ում որ իշտան չունի՝ քանայ-
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

Ղնուշ մազալ չարազ արէք, դամով խմդացէք,
Իխմեանց մօտ էլ տօրս խմէք, լաւ կարաս քացէք,
Վարդէջո՛ւր, ամուշ կնդրուկ հոտ ստէք և զոսարմացէք,
Սիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

Իտղաշն, որ այս կեանք դառն միկ օրէն հիւր է
Վաղն մեռնիմ կասեն «Նաղաշ ճովնաթան ո՛ւր է»,
Ինզ ողորմի սուղի հոգւոյն՝ ամմահութեան հոտն բարէ-
Վիրով խմէք, խաղաղութեամբ, շատ ուրախ լըրուք

**45. ՏԱՂ ԲՈՒՆ ԲԱՐԵԿԵՆՎԱՆՈՒՆ
Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՏԵԱՆ**

Նկայք աչսօր, որդիք մարդկան,
Տնծասցոյք ձայնի միաբան,
Զի եկեալ է Բարեկենդան.
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
Գնա՛, լի՛ց, քե՛ր գինու շուշան.

Ժամանակ է թագալ գատան,
Ղնուշ մտն կու գայ ամառան,
Նստո՛ք, բարեկամք և եաբան.
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
Գնա՛, լի՛ց, քե՛ր գինու շուշան

Սեղան զարդարէք ամանով,
Քուֆթան ալիսարով, չամանով,
Ուրախացէք տեղով-տանով.
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
Գնա՛, լի՛ց, քե՛ր գինու շուշան:

Մէջիսն ձգեցէք տուգան,
Կարմիր գինով լցէք քուզան,
Կանչէ՛ք, ածէք զարատուգան
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթխան,
Գնա՛, լի՛ց, քե՛ր գինու շուշան

Պիճոյ լցէք սօլորի թաւան,
Չլնի՛ մարդոյ տաք վնասն,
Քանի եկած չէ մեծ պատն,—
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթիւան,
Գնա՛, լի՛ց, բե՛ր գինու շուշան

Ծաբաթս դարակեցիք մառան,
Մեծ պատն ձեզ ապաշխարան,
Ծուռ արէք, տախան տաբան
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթիւան,
Գնա՛, լի՛ց, բե՛ր գինու շուշան

Բերէք տաղարան, շարական,
Թողէք մանկունք ձայնիս կարդան,
Յիշեցէք Նաղաշ Յովնաթան.
Ածէ՛ք, խմէք կարմիր կթիւան,
Գնա՛, լի՛ց, բե՛ր գինու շուշան

46. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԳԻՆԻՈՅ ԵՒ ՈՒՐԱՅՈՒԹԵԱՆ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Գինին որ հասնի՛ անուշ է,
Խմեմք, ամենք որսախորիւն.
Կամչեկ տամք տէր Յարութիւն[ն],
Պատարկացնենք գինոյ քունն:
Կաւեք — Հո՛-հա՛յ, հրէն շունն,

Վեցկիմ եկաւ, մտաւ տունն,
Ղոչի չի՛ տայք՝ կոտրէք սիւնն,
Վեր ընկնի կոտրի պորդումն,
Հիւանդամալ, քաշվի գոլնն,
Էլ չի՛ տամիլ տիրոջ քունն,
Կասէ՛ «Քանդվի քո հօր տունն»

Շատ չի՛ խմէք զինչ արեցեալ,
Աչքերդ արտաւոր թացեալ,
Թէ չլ կասեն մի՛ յարացեալ,
Խիզամ կասեն «Է՛ր ես լացեալ»
Մանր մամկոնք իմացեալ,
Կասեն «Այս մարդս է շեթացեալ»
Յաջ և յանեակ մարդիք կացեալ,
Տարե[ւա]լ իրեանց դիտն ցուցեալ
Սա, ևն հաղովն, ուրախացեալ,
Դեռ նոր խոնչալ ու կարաս թացեալ
Զադում գինի կարմր[ւա]ցեալ,
Քանի՛ փող ես փչացուցեալ

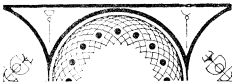
47 [ԽԲԱՏ ԳԻՆԻ ԽՄՈՂԱՅ]

Նդբա՛յրք, յորժամ բազմիք սեղան,
Խաղ, տաղ կանչէք խրախճամական,
Գինի խմէք ամապական,
Մափս հարէք ամենեքեան

Զինի շատ խմէք, դառնաք բոց,
[Եւ] սամաւանէք կոխ, տնկոց,
Գլուխ ծակէք՝ արիւն ի ծոց,
Զեր ծնողաց սիրտն ջիւնէք խոց

Այլ՝ սիրով, պարկեշտ խմեցէք,
Աշխատողաց կեանս խնդրեցէք,
Զիս Յովնաթանս փշեցէք,
Փառք տուք և աստուած օրհնեցէք

ԵՐԳԻՇԱԿԱՆ ՏԱՂԵՐ

48. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՑ ՍՈՒՑ ՄԵՌԵԱՆ ԿԱՏԻՆ, ԶՈՐ ՄԿՆԵՐՆ ՏԱՆԻՆ ԹԱՂԵՆ, Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱՆ

Կատում մեռաւ, ապառս ու վախ
Մկներն աքաթ խիտս են որախ
Թէ որ յանկարծ վեր կենայ սաղ,
Մկներն կամէ արիւնջաղախ

«Ես կատու եմ, ուղքս արագ,
Մկանց ես խիտս եմ հանգստակ,
Ահա ամենցոյ հառաքակ,
Զձեզ ամենցոյ եմ խաչտառակ-

Ես կատու եմ մկան էաղի,
Սրտումքս դրել եմ դաղի,
Զարոյս շինեմ Ղարաքաղի՝
Ով որ եկել է ինձ թաղի

Ես արջակառու եմ տղման,
Զձեզ քչեմ չորի Մարգվան,
Հիմա կանեմ ակոր զաման,
Փորս շինեմ ձեզ գերեզման

Գող զամաթբար եմ աշխանի,
Եփած հաւին աղ կու ցանի,
Մեր տմտեսի՞նք քունն տանի,
Զի գիտիլ հաւն կաստուն տանի

Իմ մոշտակս կարմիր մախշուն,
Քուրքչիներ ունեմ
Մեր թաւանի՞ն մկներս ամհուն,
Ցերեկն քուն, գիշերն արթուն

Ես կու գտամ չաղալի սէս,
Որպէս գիտուն, թաղթիս աղվես,
Որ տանտէրն գնալ բաղմիս՝
Դողաթին հետ օրթաղ եմ ես

Մկունք քերին ալիս, նոյ, խին,
Որ հոգոյս համար հաց թխին,
Հիմա կոխեմ ձեզ մէջ ցխին,
Լեմենց սև անեմ ձեր գլխին»

19. ԳՈՎԱԾԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՐԵՒԱՆԱՅ ՔԱՂԱՔԻՆ

Կամիք գովել դուք Երեւան,
Մարդիքն զալում կերևան,
Թուրքերըն կու քաշեն քերան,
Մարդոյ գլխի կտարեն գերան՝

Հաւեն վնաս որպէս իզմուր,
Ջերմ և կանամշ ազտեղի ջուր,
Գորտի ք լ է և փիւ փրփուր,
Որպէս ծառի ժանգ և թրթուր

Առաւօտեաց կերթես քաղար,
Բոլ կու ծախեն քողկ և զազար,
Թթու մածոռն, չամախ, հազար,
Խմոր հաջըն կու տայ հազար

Սափոր և կուծ ամենըն ծակ,
Քանի ջուր կամես թէ դատարկ,
Ո՛չ աղբիւր կու և ո՛չ վտակ,
Թուրքի յանէն դռներըն փակ

Զարուն չուի էն պօրկէոց շալակ,
Գտակ կարեն, ձգեն թալակ,
Ծայրըն երկայն որպէս աւլակ,
Մէջն պատի հաստ քոշալակ

Թէ մշտանքն անես օրօն,
Շատ կա տղախոյ շաղեղ, տօրօն,
Շերեփ, գթալ՝ խիստ խտօրօն,
Ամէնն ամես մէկ վառ թօրօն

Զուցի մէկ գովելոյ պատմառ,
Բազաստանըն փնթի, մոռտառ,
Կու ծախեն խիստ խաշար աստառ,
Թօրփա, քէչա՝ աթառ-փաթառ

Ձեռացներըն մետ և թուանկ,
Ղառա կարա՝ հախշուն լրանկ,

Փողով հաս չընկնիլ մարդոյ նանկ,
Աշխարհս՝ էժան, Երեսն՝ թանկ

Հասուզի փող տաս մէկ քուրն,
Հարկիդ մէկըն չսունիլ ճեղքն,
Աչքըն կոխես շամփոտի կեղքն,
Խմացնես էջի շն

Ես էլ Երեսն շատ կացայ,
Նոցա հասիաքն իմացայ,
Հազար բան պատպարես նոցա,
Նաւես ո՛ւր է թի՛ Մոռացայ

Կուգեն էգնեն ամենքն թոչ,
Լի է մոծակ, մծիկ, բղոչ,
Այիշ-վերիշն է խիտ փոշ,
Տալոյ նամարդ, ասնելոյ դոշ

Նաղաշն Երեսն շատ կացաւ,
Զիկարն այրեց, հիւսնդացաւ,
Ապիտակ ստուղին զարմացաւ,
Խմեց՝ սրտիկն գոխացաւ

50. ՏԱՂ ՄԻՄԱՂԱԿԱՆ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ ՎԱՄՆ ԿԱՆԱՆՑ

Տեսէ՛ք, եղբարք, աչս ի՞նչ բան է
Ո՛րպիսի կարգ և սահման է
Չեմք լուեալ ի մարդկանէ
Ես ոչ ասելոյն արժան է

Ձեմք լուեալ Սաղմոսարանէ
Եւ ոչ տոբք Անեռարանէ,
Յեղ ցեղ օրէնք՝ ամէն տանէ,
Դուրս կու գայ կամանոցանէ

Երազ տեսնին նման պապին,
Վեր կենան, մարդիքն խարին.
Չոք կու տան ճամբակին տակին,
Իրանց գլխու օրէնք կապին

Սուրբ օրինաց յառաճատին,
Սուտ քաներ իրար կարկատին
Իրեանց կարգած սուտ օրէնքին,
Տե՛ս, ինչպի՛ս դայիմ, հաստատ եմ

«Սուրբ Սարգսին փոխինդ մերայ,
Սյս հինգ օրս հաց չի կերայ,
Զիան նալն կոխեց վերայ,
Ինն մէկ տղայ ջուր տոլել ալ»:

Սուրբ ուր-օրէքն է ջուր օրհնեց,
Ո՛չ խառտվանք և ո՛չ երէց,
Ծամբակ մանկն թարկ արեց,
Կասեն «մեղք է, կրակ էրկց».

Մեծ պահոց երկու շաբթիան,
«Լուսաջարութ» որ կու կարդան,
Խոստովանութեանն ծուլանան,
Լաչակ քիթկալն յուանան

Միջինք հասնի՝ բուքուն բքի,
Կաւէ «Մէջքն կորիզ ցի,
Թէ իմ կեանքն երկար լիցի,
Երկարանայ պտուկ բքի»

Զար պոկորութիւնն չեն թարկել,
Ընկնին սոտ բաներ ճաւարել,
Զատիկն արեգակն է ցրտել,
Մարդոյ աչքերն չի ծածկել

Սուրբ Զատիկն լուսաւոր է,
Մինչ Համբարձում քառուն օր է.
Իրիկունն կասեն հոր է,
Բան չեն անիլ, թէ՛ հակուր է

Համբարձմանն չեն մթափել,
Գնան սարն ծաղիկ քաղել,
Կասեն «Սև մազն է սպիտակել,
Թախին մենք շատ պիտենք ասլիք».

Համբարձման յետ՝ Եղիա կայ,
Կուրայ շինեն Ըրուխկայ,
Կասեն «Եղիայ, սո՛րբ Եղիայ,
Անձրև՝ արայ, դրկէ, որ գայ»

Կասեն թէ. «Սուրբ Վարդապետին
Աստուծոյ հրամանն է Բարին,
Բոլոր ողջողն կու տայ քառին,
Բառոյ սուրբ Նշանին տարին»

Ուրբաթն չեն բաճիլ, թէ. «Սուգ աչ,
Երեկնքն աճպեց, բալ և քոք աչ».
Խնոցի հարկն է մեծ վկայ,
Որ լերկնից շատ կարկուտ կու գալ.

Կիրակմասի ճրագ պատրաստեն,
Իրեանք ննջին, քնով շատեն,
Կասեն. «Հիմա մտեցք լսեն,
Գան ճրագի շորս կողմն նստեն».

Խեղք շունին չարիով սխեռի,
Ինչ լա՛ւ, ֆրսանդ չկալ նեղնի
Ճրագէն, որ ջիժն թոնի,
Կասեն «Հալբաթ, մարդ կու մեռնի».

Հարսանեաց սազեն հաղի,
Մարդ պիտի, որ պինդ ծիծաղի,
Քօզրեք քցի, ալիք մաղի,

. . . . .

Զառակ ծնանին՝ կանեն նազն,
Խոզեն երեխի գլխի մազն,
Կոխեն եկեղեցոյ խազն,—
Ժամասէր լինի շահպազն

Գլխներն հարեն քորոցն,
Իրեանք մտնեն մարդոյ ծոցն.
«Խառարկ վախտ,— կասեն էրկոցն,—
Իրար չի տաք օրորոցն».

Իրար կամենն բռնաւան և զոր,
Մարդն կո շինենն քառ և կոր,
Ոսն թմրի, լիցի անդիւր
«Յօթն պատասի անուն տար»

Թէ կատուն ելնի էրթիկն,
Կամ դուրս թանի պժտովիկն,
Տեսնեն իրեանց թաղարիքն
«Հմի կու գան ճամփորդիքն»

Սուտ օրինաց են տմտեան,
Ինչպէս որ թաղայիս ազգիւն
«Մորթած են երկէն երէցն,
Եղն գայ խաւծին երեսն».

Երկն քանց մանգեղ կեռ լիցի,
Ոչ ով չի կարիլ սուչ բոցի,
Թաւս որ գլխամ է ձեռնի,
Կասէ «Զորանչդ կու մեռնի»

Կանանք իրար խօսք են տլած
Նոցա քանին վրայ տգած,
Ում հարսնիքով ձիւն գայ գլած,
Կասեն թէ «Շերեի և լիզած»

Ինչ ունին մասխարայ քան է
Երբ կամենայ վախն հաւնէ,
Ակիշն մոմով դաղ կանէ,
Կասէ «Մարդոյ կամ շան մեհան է»

Աղօթք անողն փորձած է,
Գոտիկ լցնելն սովորած է,
Ըրոշտալով գէշ ձայն անէ.
«Ահա զոյտմ քէ գծած է»:

Իրիկումն, որ հաց քերեն,
Ծիծաղելով աւաշուն քերեն
Երբ որ թէ տունն ալիլեն,
Անկի գլուխն երեն

Կամանց բանն է ծաղրական,
Վնաս, սոսո և մեղանշական,
Լէժմն արարէք բանի վախճան,
Դուք ողջ լերուք միշտ յափտեալ

**51. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԿԱՆԱՆՑ, ՁՈՐ ՆԵՂՈՒԹԻՒՆ ԿՐԵՆ Ի
ՁԵՌԱՅ ՄԵՆ՝ ՊԱՍԻՆ ԵՒ ԶԱՀՐԱՅԻՆ, ՅՈՂՆԱԹԱՆԷ
ԱՍԱՏԵԱԼ**

Ո՛վ աղորմելի խեղճ կանանիք,
Մեծ պատն կու գալ, ի՞նչ կանիք,
Ձեր զարդարանքն ամէն հանիք,
Լէճէպն քաշէք ձեր ծնկներին,
Փշրանք տաք կատրին, մկներին՝

Երկուշաբթի՝ լուսոյք անելու,
Աման լուսլ, քու հանելու,
Արքանքն ամէն դուրս տաճելու.

Ջրի կծերն ամեն ստամ,
Կու մնայ մոռչկուլ պաշարած

Եղ ճենճուտ ելած խալի, փարպակ,
Տունն ելած հիմն հատակ,
Հատերն կորած, մատան՝ դատարկ,
Կոտորած սանդկի ֆիլաքներն,
Կատուն լիզում է ամաններն

Ջիւն եկած, չափար, կտուր սքառած,
Աւելն կորած, թին կոտորած,
Համալներն քոշումն աղբած
Կասէ, թէ «Կորի՛ մեր սողըն,
Քոռամա՛յ մեր հաց տուողն»

Գալուր դիլանչիլար սմարդան,
Դիար «Էշխնայ եարադան,
Էք փենթրդան, Լաղլու չօրաքտան»*
Դռան բանալիքն դուրս քաշին,
Գողանան պղինձ և մաշին

Տունն կարծում, սաշին սուգ քերած,
Ալիք չկալ, ցանն երած,
Լիւլ ուզում՝ կնիկն աղջիկ քերած
Ջեռներն քնչայ ջանքակ մանում,
Ջորջորալով հոգւոց հաճում

* Գալիս ևն մարաշիկներն աքշալարին

Ասում «Է» սեր բարեգործության,

Նվեր մսից-սամբից, յողամացից»

Աղօթք անողն փորձած է,
Գոտիկ լցնելն սովորած է,
Ըրոշտալով գէշ ձայն անէ.
«Ահա զոյտմ քէ գծած է»:

Իրիկումն, որ հաց քերեն,
Ծիծաղելով աւաշուն քերեն
Երբ որ թէ տունն ալիլեն,
Անկի գլուխն երեն

Կամանց բանն է ծաղրական,
Վնաս, սոսո և մեղանշական,
Լէժմն արարէք բանի վախճան,
Գոյք ողջ լերուք միշտ յափտեան

**51. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԿԱՆԱՆՑ, ՁՈՐ ՆԵՂՈՒԹԻՒՆ ԿՐԵՆ Ի
ՁԵՌԱՅ ՄԵՆ՝ ՊԱՍԻՆ ԵՒ ԶԱՀՐԱՅԻՆ, ՅՈՒՆԱԹԱՆԷ
ԱՍԱՏԵԱԼ**

Ո՛վ աղորմելի խեղճ կանանիք,
Մեծ պատն կու գայ, ի՞նչ կանիք,
Ձեր զարդարանքն ամէն հանիք,
Լէճէպն քաշէք ձեր ծնկներին,
Փշրանք տաք կատոին, մկներին՝

Երկուշաբթի՝ լուսոյք անելու,
Աման լուս, քու հանելու,
Արքանքն ամէն դուրս տաճելու.

Ջրի կծերն ամեն ստամ,
Կու մնայ մոռչկուլ պաշարած

Եղ ճենճուտ ելած խալի, փարպակ,
Տունն ելած հիմն հատակ,
Հատերն կորած, մատան՝ դատարկ,
Կոտորած սանդկի ֆիլաքներն,
Կատուն լիզում է ամաններն

Ձիւն եկած, չափար, կոտոր սբառած,
Աւելն կորած, թին կոտորած,
Համալներն քոչումն աղբած
Կասէ, թէ «Կորի՛ մեր սողըն,
Քոռամա՛յ մեր հաց տուողն»

Գալուր դիլանչիլար սմարդան,
Դիար «Էշխնայ եարադան,
Էք փենթրդան, Լաղլու չորաքտան»*
Դռան բանալիքն դուրս քաշին,
Գողանան պղինձ և մաշին

Տունն կարում, սալին սուգ քերած,
Ալիք չկալ, ցանն երած,
Մալ ուզում՝ կնիկն աղջիկ քերած
Ձեռներն քնչալ ջանքակ մանում,
Ջորջորալով հոգւոց հաճում

* Գալիս ևն մարաքիկներն արջալարին

Ասում «Է» սեր բարեզործարքան,

Նվեր մսից-պամբից, յողամացից

Էլ քառաջ բերին սև ճամբրակն
Բազա պատռոմաւ քամբակն,
Բերեք դռշակն, գցեք տակն.
Կասէ. «Մինչև ե՛րբ եփեմ հատփկ,
Ե՛րբ լինի քարով գայ Ջատիկ»

Քաղցր բնկոյ ժամաճակն
Կու քաշեն վաճքի զանգակն,
Դեռ մէ՛կ է կանչած քոռ որձակն,
Կասեն «Վե՛ր կաք, ընտրէ քամբակն».
Վարուի՛ն եօջն գորակն

Ջամբա, քող կտրի ցալի կտուն,
Պախտակաւենեքն քոնած դտուն,
Սպայ իլիկին թէք և ծոտն
Մանողին աջիզ ավքար կանի,
Հոգի հաւատէ կու հանի

Կամուխ ցուրտ, թօրօն չէ վառած,
Պծովիկն է պինդ սառած,
Բամբակն զտալուն քա՛նգ եմ առած,
Վլալարն էլ պինդ փթըթած,
Հատերն դռշակին ծոտած

Հոյր ընկած ցանն, ջախ և ջուխն,
Տունն լցած թօրխան մուխն,
Աչքերն հոսպ, ցատում՝ գլուխն,
«Թօրօն շինողն չուրախանայ,
Լալո՛ւմ աւարի, ո՛չ ուրախանայ»

Ծոխաբարիկն ծովի, թեքի,
Կատում էլ, քանց ամեն լոթի,
Հերթեն փողամանումն ցեթի
Ջանքում տալ քարով, քարկանայ,
Նալաք գալ քեզ, սե սատանայ:

Հերթեն ձիւն գալիս վրա գլխին,
Ո՛չ մաշ եփած, ոչ թակած խին,
Չայնն վեր երած քաղցած ըրիսին,
Կատէ «Հաճի՛ր միք շուտ վեր կենաք,
Յորտ է դուռն քանի՛ քանայք»

Կատե «Ծերթանալ, ընկնի քարն
Էն քո քոթակ գզադարն,
Կտրվի անեղիս լարն
Թո՛ղ շուտ անտէր մնայ չաքն,
Նորա միրտքն շան ք ն

Ձեր պապն արեւ է իմ մանն,
Բաժքակ մանկի թանն,
Եւ էլ չեմ կենալ նրա տանն
Գնամ ընկնեմ սարեր-դաղն,
Հա՛յ ինքն, հա՛յ օղլուշաղն

Էլ չե՛մ մանիլ, բաժքակն փառ է,
Մէջն մրջիկ բաժքաճառ է
Աղջի՛կ, վե՛ր, ջանքան ալաւատէ,
Թեկքն ծուռ է, շատ է զոռն,
Թոճքաթուն ընկնի խաւտի գոռն»

Կասէ որ շուտ շուտ կարի փողին
Ողորդ մեռնի քո ծախողին,
Թարկն տայ, մտիկ անի շողին.
Ժամն կանչի, ցանրէն հեռանայ,
Գնայ ժամն, դաշդն մոռանայ

Ժամն էլ գաս որ փորն քաղցած,
Տեսնի թէ մորթին գողացած,
Դուրս գալիս ժամհարն բարկացած,
Կասէ «Հացիլ մի ք, մեղատը էք,
Դուռն ամբում եմ, դո՛ւրս կորէք»

Ժամհարի ձեռնէն կանչեն հարա՛յ
«Մեք էլ չենք տալ մողան փարպաթ»
Կնիկն շիթ, գեղ տառանայ
Հէնց է, որ կատաղած շուն քաղցած,
Կորցրւ՛ք, գլխը ոնքն անիծած.

Կամանց դարդւն Յովնաթանն
Գնաց դէպ թիֆլիզու խանն,
Կամի այնտեղ դնել վարսանն
Թող ազատվի կամանց քերնէն,
Նոցա տնազ ու տուտ քանէն

52. ՈՏԱՆԱԻՈՐ Ի ՎԵՐԱՅ ԾԱՀՎԵՐՏՈՒՆՑ ՏԷՐ ԱՐՐԱՀԱՄԻՆ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ

Ո՛վ Ծանկերտունց տէր Արրահամ,
Քանց լվացած գազար անհամ,
Ասացի անունդ չտամ,
Ասլա քան ես անում խիստ խամ:

Վեր եւ կացել ճիւղի էլ մոր,
Դու՝ ինձ գրել ոտամատոր
Այժմ միտք արա քաղաւկ, խոր,
Թէ իմ ձեռնէն ո՞նց կուտէս չոր

Խելքդ չաժիղ մէկ մանուստի,
Լալն քաքեր, երկալն սահրաստի,
Քո քանց էմտեղ եղև յալտնի,
Որ ինձ արիւր քեզ մուստի

Կիժ եւ քանց Նօղլունց Սահակն,
Շոտ կանես կուսի մէ տակըն,
Կուտէս շօքանու հագ լակն,

• •

Դու հեց եւ, որ այժմ տեսս,
Որ գալլին հետ կո քունէ քաս,
Կասէ «Ո՞նց եւ տրգոյս անտատ»,

•

Գառն որ գալլին հետ քաս անի,
Տե՛ս, թէ գալլն ոնց սուս անի,
Որ տա՝ գառն մաս-մաս անի,
Նորա ետնէն ո՞վ հասանի

Ե՛րբ կարէ ձեռն տմբուզին
Զարուով տալ վերայ սուր քզին,
Կամ չոր փուշն, որ շատ դիզին,
Անկէզ մնայ կրակի փիզին

Երբ որ ինձ հետ մէջտան մտար,
Եւ էլ չեմ տալով քեզ դատար,
Աղէկ քո մտքատին գտար,
Եւ քեզ անեմ երկրաւ տար

Է՛ր գրացիր սոգորեցիր,
Է՛ր չի քո տանն հատեցիր,
Ճաշոց, Աստուծոք գրեցիր,
Թագաւորի պէս ապրեցիր

Թողիր քո երկիր և տուն,
Բողերի հետ ելար ի քուն,
Ղու գնացիր Զոսմագստուն,
Փողեր փշացրիր անհուն

Խորդ ընկած մազէ ձորին,
Որ մերն մի տարար Գորին,
Ընկեր կերար Ագեց Գրիգորին,
Եկիր սիրողի պորտին փորին

Եկիր տունն, քեռն չքացիր,
Քանամացից ոտն լուացիր,
Դատարկ մտար, գլուխը լացիր,

Գերի մնացիր պարտականի,
Շարք արիր, չկացիր քանի,
Քեզ քերիք մէկ մատանի,
Էն էլ չիլիմար Սողոմոն տամի:

Երկու որդիդ էր թագաւոր,
Փող դասեցին շատ զօրաւոր,
Էն էլ կերար, կ'ար սաւոր,
Զինչ գազան փշաւայ արւոր

Խառայ փիղոնն էր խիստ քեզ սազ,
Աւարերէց եղար դու վազ վազ,
Երկու շարթէն ետն, առանց ճազ,
Դուրս ձգեցին, կ'ար տընազ

Պաղչա աւիր երեք թուման,
Տաւ յետ փող եկաւ գուման
Փող խարճեցիր՝ Տարիա Ոման,
Փռչիմանեցիր, կ'անչում անաւն

Քոյ կիժութիւն կարգաւ ասեմ,
Մէկ զմէկի վերայ դասեմ,
Ինչ ասեմ՝ առում եւ «Պաւ եմ,
Գինի տվէք, որ քե մոտ ասեմ»

Պասիւն խմում եւ մեծ թաւն,
Դողդողալով գալիս դաւն,
Փոխտահոս՝ քո ճափասն,
Դու ո'նց եւ ճաշակում մասն

Ժամաբար եւ, զայ չեւ ժամն,
Պասիւն խմեւ գինույ ճամն,
Ո՛չ վախտն գիտեւ, ո՛չ դամն,
Ո՛չ խօսք կիմանաւ, ո՛չ համն

Ո՛չ ժամ, ո՛չ սաղմոս եւ ասում,
Ապա է՞ր եւ կանգնած դասում,
Լալիկ Ասմաւորք եւ կարդում
Տէն, քանին եմ քեզ քանքասում

Եկեղեցին է քեզ ժօտիկ,
Կլուխդ դրած տնկազ գօտի[կ],
Գինով ժամ գաս երկու ոտիկ,
Մէկն՝ գողքւք, մէկն՝ քոքիկ

Խիզառոյ՞ գինին, որ լաւ աղ է,
Նա չի խմիլ, թէ «Թթու է»
Քաջախ գինին խմէ, գովէ,
Կասէ «մեռանկի կարփոյ է»

Սալվարի՞ մարդ, գլխիտ կրնո՞ւմ,
Շատ խմես դառնաս գինոյ տո՞ւմ,
Խիստ մեծակ կուտես հափ ջուտ,
Վասն այն պարտական եւ մըջում.

Լաւ եխճի թառաթոր սխտորած,
Խիստ կու շինես իրար խառնած
Մէկ էլ տեսնես իողմ սառած,
Կու մնաս քաղցած պաշարած

Ունիս մէկ փիս դալտայ,
Լօքի պողպազ, աւեր մառտայ,

---

* Համանարար Միզառոյ

Որդեան՝ հաւ կրտսեւ գինչ գեատաւ,
Կասեւ «Արտիս խիտ է ֆազտաք»

Միրուքդ ցերկեմ էս նախախ,
Թաքի մազեր նակաստէտ կախ,
Հալէ թուրքէ խիտ էս դու վախ,
Խիտ թանկ կառնեւ ինչ որ կապ ծախ

Խաղողի լիւսքն աշաւթուն,
Պո կառնեւ փողով երեսուն,
Ուղտաւզանքն կոխ կու տան,
Կասեւ «Ախն իս, թէզ չաք՝ կեալսուն»²։

Անչափ փող որ տաս դատաշուն,
Էնչափ էլ հալ փլաւ, թուրթուն,
Հափ ու սանօր, տաղվաք պիթուն
Կասեւ, թ «Հս գնաց իմ հոգաղն»։

Կալ է, որ մտնեւ պատան[ք]ըն,
Քանց թէ գողանաւ ալանքըն,
Կառնեւ լաղար միտստանքըն,
Էնտով կու եփիւ ծուանքըն

Էդ հաղովդ պիճս սառն էս,
Մարդ գիտէ թէ անճեղ զառն էս,
Ծառ հալարտութեմէ դառն էս,
Ոչ քարե կու տաւ, ոչ կառնեւ.

² Կասեւ «Հիմար չուտ քաշի գառն»

Շատ հոգեւոր բան խոստանաւ,
Կասեաւ «Ելմեմ, որ զարմանաս»
Գալ օրն խօսքեդ լիւս կու դառնաս,
Միրիքթ թքես

Կիմ խօսի, աչիզ կանի մեզ,
Կասէ «Ախմա՛խ, արլաս գնեզ,
Երբ որ ես փուչ խօսիմ ընդ ձեզ,
Է՛ր չկք դուք միրքի քցել դեղ»

Էտեղ՝ սպարաւքանն քեզ ուտում,
Խորմացտանն ջոթն փղթում,
Դու եղբարց կշտին բոթում,
Տաղեր գրում ու հոտում

Մտնես գոմն՝ ջորին քորես,
Բարկանաս, ձկերն ոլորես,
Դուրս գաս, ընկերաց խոր փորես,
Նոր շարադրութիւն տափորես

Էլ չկայ բան գրեզ անբան,
Թէ մարիֆաթս ալքի հայժան
Ո՛չ տեսանես աչացդ գերան,
[Ալլոց կասես, թէ շիւղդ հան]

Մէկ հալդ ուն իր՝ քանց քեզ լաք էր,
Ազրաւ տեսներ՝ դուռն փակ էր,
Պատ և ուտիս ճրվիւր ճաքիր,
Փամում թունքանումն ք եր

Ի՞նչ գրած եւ թէ «Յովնաթա՛ն,
Ապրուրդ հենց է քամած թանձ
Խոճա , տէքսէր դառար անբասե,
Թա՛նն աղիկ, թէ ք ուս բժբան

Հանդիպեցար մարդոյ քարի,
Եւ քեզ շատ էլ դիմի՜շ չարի,
Զերայ էրեց եւ, խաթր արի,
Մէկ փոքր էլ կենայ գալ տարի

Տէքստ ր, քեզ ո՛վ ասաց հարայ,
Որ ինձ գրես շօղալ պօցալ*.
Ուտ, հէնց դէմ կտամ լուրայ,
Իճար վար կօրստուղն սողալ**

53. ՎԱՐՔ ԾՈՌՈՔՈՅ ՏԻՐԱՅՈՒ ՏԻՄԱՐ ՏՂԱՅՈՅ ՎԵՐԻ ԴԱՄԻՆ

Վարք ե յիշատակ գրեմ ստաղտկայի
Մոկթերիմ մանկանց տաճարի
Տէր Անդրիասեմնց Սակոսկ Կարի,
Կուզէ որ դասն գոթանով վարի
Մեր Յակոբ չըկարաց տնդն դադարի,
Զի թողիլ մնայ քար՝ վերայ քարի
Ատառեմը Յակոբ քամբառանք ճարի,

---

* Արտդես այնպես (վարիվերո)

** Հիմա անեցած տնաձններից խոսիք

Էնչապի յստի, որ ժամըն վընարի
 Տեղս յիստ մեղ է, յիստ շատ միտք արի,
 Դաւումն տեղ չի տալ մա իմն էս տարի:
 Նահախս պաակում Մարութենց Կարի,
 չէլիս թողի, դէտըն չարչարի
 Կզրենց Յովակիմ թող թաղակ սարի,
 Կտրերին համար թագալ ձուկ մարի
 Մեծ Տէրտէրէնց Սիմոն աչք և ունք լարի,
 Անհամ մայն ածէ՝ մեամ տառարի
 Թող կալչի Աթեն հախնոյ գաւաթէն,
 Սաղմոս մտամալ, պիտո թափ տալ գաթէն
 Սարկարտանն Ըռասի-Թարի,
 Լեզուն լալիկ է, իսկի հազ չարի
 Ովանէս չի մնա տապր ու դարարի,
 Տալուն տղայոց աքիքն մարի

54. ԱՆԱՐԳԱՆՔ ՆԵՐՔԻ ՔԱՍԻՆ ՄՈՆԹԵՐԻՆ, ԶՈՐ ԱՍՈՑ

Բժիշկն քղղալ մեամ ոչխարի,
 Ստո և թամահքեար, խելքն տարտարի
 Գիլըն ծախի, տա կարմիր բիբարի,
 Աղով և խոտնով քնչերքն հարի
 Թղոլ Պէլէն մանչ տալքակ կարի,
 Տա Փանո գլխէն, որ տափ գարի
 Ծերունոյ մայնն՝ գզամարարի,
 Թող մայնի համար դեղրանք աղստգարի
 Խնկին մեամ է զգիկ բարբառի,

Դմակի խղով պողպատն մարի
 Մուշեղն մալ կենայ գիրկն չարչարի,
 Աշակերտի նման է խաղարարի
 Տէր Մարգարեանցն ե՛րբ կու դադարի,
 Իրեան ընկերն շիշ շամիրսը շարի
 Մարտիրոսն կարդալ չունի մէկ փարի,
 Եսխէն բաց չէ թողում լուսարարի
 Ֆռանկագիւլ աստուծոյ ո չ մատաւարի,
 Կարծէ չկայ իւր պէս գիտուն բարի

55. ՎԱՐՔ ՀԱՒԱՍԱՐ ՄՈՆՔԵՐՈՒՆ ՇՈՌՇՔՈՒ

Գրէ եկին էշի քարվան,
 Մեր մոնթերի վրայ փալան
 Գլխէն արած զարի դարման,
 Զոգուալով բերան քանան
 Մաքված դնդում է քնարանայ,
 Հէնց գիտես՝ արան տարան ալ
 Ով մոնթ կուգես հանալ հանալ,
 Հիմալ զայ, լո՛ւ զարմանալ
 Երան են փէշակ զանեաթէ,
 Կպան բաննարի, գառաթէ
 Դեռ չէ կարում կամչել մազի,
 Շուտով դէպի բեմն վազի
 Զեն ճանաչել Գիրք և Մաշոց,
 Պատարագին ամեն քշոց
 Ինչպէս որ լով աշխարհական,
 Ո՛չ գիտեն սաղմոս, շարական

Մէկ «Հայր մեղայ» գիտեն, մէկ բան,
 Մէկ «Եւ եւ խաղաղութեան,
 Ժողովելոցն ի վերնաստան
 Առաքելոցն երկոտասան».
 Կնոռ են քանց սխտոր-սոխն,
 Հինգ հոգով կասեն մէկ փոխն
 Թէ մէկ թաղի ձգես փորն,
 Չի գտնիլ մէկ եջն ու կըն
 Հարարսանան քցին կողին,
 Ուշ չեն ունիլ ժամ ասողին
 Ջայնն կտրած, բռնած գողն,
 Եղով սանդրոտ է քաջուլն,
 Կարգալիս են չարան փարան,
 Կորստում են Գիրք, Անտարան
 Դասն սրին պատէ պարան,
 Կարդացողաց հաճն տարան
 Հէնգ են նալի տառած հալիմ,
 Վարպետէ չեն առած թալիմ
 Ո չ ի յատուծող երկնչին
 Եւ ո չ ի մարդկամէ ամաչին
 Սչքեր հանեն, կրես չանչեն,
 Կռան կտրեն, հարալ կանչեն
 Մտնեն խորան, դուռն փակեն,
 Արիւնքայթախ պլոխ ծակեն
 Նման են կռված որձակին,
 Որ հալն կու դնի տակին
 Քաջի կու տան անճեղ երեխին,
 Կանթեղի ձէթն անեն գլխին
 Դատումն ասողով իրար ծակեն,

Մինչև որ ժամն արժակեն
 Դորս գան իրար տեղն տաշեն,
 Հոգի, հաւատ, մեռեալ քաշեն
 Անուններն է սարկաւադ,
 Մէջքներըն՝ էշի գառակ
 Հացով ոտեն մեղր ու կարագ,
 Էն վախտն գան ի պատարագ
 Հարար շապիկ հագնում, ուշում,
 Անխառտ վանք քեն թռչում
 Գիրքն կարդան՝ սխալ հագար,
 Ինչպէս որ Կիսատենց Ղազար
 Զայն ածեն զինչ անհամ գազար,
 Զէնիլ ափսաթ, լօթի բազար
 Կանեն. «Ե՛րբ կու գայ մեծ պանն,
 Այլկոծում գցենք դանն,
 Գինդ պինդ կանչենք «Ջի ի տողնջեան»,
 Կողի քանանայք տրտնջան»
 Ծոց ու ճոպն լցած է ջան,
 Կանէ. «Ի՞նչ տոբ չորս արտինան»
 Մրմանց շապիկ են հագցնում,
 Պատարագին կանգնացնում
 Դասն ծնծղաք շախշախցնում,
 Հենց էն, որ գալ խաղացնում
 Զանգակ ածելով ծիծաղում,
 Ոտքերն էլ վեր վեր քաղում
 Կանգնած երէց և քաղխողէք,
 Մէկն չաւել «Թարկն տէք,
 Կաշին մոմեր վառած ջառէն,
 Խոմկն գողանան քորվառէն

Անկ տուն ապոմոս չի թամամեն,
 Շապիկ հազած ծամուտք ծամեն
 Նշխարք տալիս անեն արին,
 Վեր գըցեն, կոտրեն լանկարին
 Չեն խոնարմիլ, որ տան թաւն,
 Չեն գիտիլ, թէ զինչ է մասն
 Կասեն «Արե՛ք ինթիմաւն,
 Որ ինձ տանեն վերի դասն»
 Չկարեն դնել գրքակալն,
 Կասեն «Բաշխէք գլխիս մայն»
 Եռտով մալէ խարճէ փախչին,
 Գանձանակին փողք չանչին
 Դուն, որ թամբոց է խաղալիս,
 Փիլոնի տեղակ է տալիս
 Նախարարած է, էշն քշում,
 Գլխի գօտիկ է արքիշում
 Նոր է տախտակ մէշքն հարում,
 Խոստովանորդի է ճարում
 Չեն կարել ծալել շորջաւն,
 Կանանց տան կնդրուկ, բուրվաւն
 Զայներն քաշ, դռնչն ցցած,
 Ատեանն շապկաոր լգած
 Բարանումիտն ամէն հաստ,
 Դարս Շամբէն բերէք կարս
 Փիլոնացու յո՛ւտ կո ճարէք,
 Եաղմուկովսներ կտրէք, կարէք
 Ծորջաւաւցա չկալ, լացէք,
 Եափունչի բեռներ բացէք
 Էլ չի ճարվիլ գլխի գօտիկ,

Աստուաբաստու ազանէն մօտիկ,
 Որ նորօրննիք զարդարվոտիք,
 Կարն իրիցներ խօշ խորոտիկ
 Էժան են քանզ չամիշ, փշատ,
 Տիրացուն քանց ժողովարդն շատ
 Չեն մամաչիլ գրած գիրն,
 Հենց են, որ Քունու նախիրն
 Աղքատ մեռելին խոովին,
 Հարստին վրայ ժողովին
 Ղարաւր ընկնեն մէկ մէկի մետ,
 Կանչեն բժիշկ, նարտարապետ
 Փող քածանողն առ «Ջինչ լամ,
 Կոտորվածքիս ո՞ր մէկին տամ»
 Հէնց մոնք կալ որ գող դարբէդար,
 Մեծ տարկատագաց քարերար
 Ինչ դազան ունէք՝ դուրս մանէք,
 Ղազքէկի կտրւք, քածանէք
 Թո՛ր որ էտնով չանիլ ներիք,
 Սյլ փող ժողովիք բերիք
 Էդ մոնքերդ է էշի թիւք,
 Վախեմ թէ կրակ տաք էրիք
 Մոնքերն է դգիկ աղշիկ,
 Վախեմ ամէն թողմիք փախշիք
 Վախեմ սարսաղ նոցա գալն,
 Իրիցներն գցեն մալլոն
 Հանգստի մացն ոտեն քառզ,
 Էշ քոռակի պէս գան խնդրուզ
 Միմեանց մատար սարեն քաղակ,
 Վազեն թռչին միմեանց շաղակ

Մարիֆարէն խիստ են հեռի,
 Հէնց են թեխամ թառափեռի
 Ղաւտուն իրար կո տան տողի,
 Շընճըղան ձագերն խողի
 Հէնց են ամապատի միգեն,
 Սեղան հատին, աման լիգեն՝
 Կո նմանին դգիկ թաթի,
 Սրբըկնամեւ ամեռեւ սաթի
 Տփածիդ Աւղանի առած՝
 Ծիտա՛կ են օրըն են հառած՝
 Մինն Հւշդար, մինն Զօմար,
 Սխալ խառնափնդոր տօմար
 Մինն շատ են ոսին տանում,
 Ինն հաչեն վախտ է ամում
 Իշի մման կանչեն գումնչ,
 Բաշ և բարձր խառնիճաղանն
 Զափուրմիշլար բօր ու տօնի,
 Ծիլիւ լաքաւ արմն դօնի
 Հէնց են որ Ղանեացի քնցոր,
 Սիսիանցի բորանոց բորվոր
 Առանց մեծաբք վազում տմեր,
 Ղաւտախանի լօթի շներ
 Թափ տան կո լալիեն անտէր,
 Ղըզբերէթ կըծուտող ճանճեր:
 Գոմ մոռանին, գողաման չաթու,
 Հէնց են ձուակեր գող կատու
 Կուչ են եկած իմչալեւ հորաւ,
 Դումն տալոյ վախտ լեզուն սորաւ:

Տիարար քի «Հալամ օղալ,
Ղարթլար օլսուն, իրար գողար»¹.

Այս օրերս է հարեկենդան,
Պիտի ամենեքեան խնդան
Հիմա ձեզ ասեմ քանի քան,
Ո՛վ սուրբ քանանայք պատուական.
Քանի ձեզ չեմ ձգած մազար,
Ինձ արարէք փոքր ինչ ազատ
Թէ որ իմ ասածն կանէք,
Թէ չէ յետոյ կու փոշմանէք
Հաստատ լինիք աստուծոյ տան,
Անփորձ մնաք մինչ յախտիւան
Ղուք լիշեցէք ի մի բերան՝
Հանգուցեալ Նաղաշ Յովնարան

56. ԽԱԹԱՆՏԻ ԵՐԷՏԻ ԱՐԱՅ ՊԱՇՏՅՈՒՆ, ՈՐ ԱՍԱՑ (Ծարական)

«Եր անգգիզքն, բարեխնամ, մարդասէր,
«Անգոյ զգնջեցեալսն ի սուրբ անունդ քո,
Ոյ որդիդ ես և քանդ աստուած
Էլիւզ օրհնեն ժանկունք սուրբ եկեղեցոյ
Հայիտ ճշմարիտ մխիթարիչ,
Էլիւսայ զգնջեցեալսն մեր և հաւն

---

¹Ասում են թէ՝ «Ինչպէս և կիմի

²Կարժ քը մեզենն շմերը խնդան»

Աստուածածին սուրբ կոյս անհարսն,
 Ջրամե աստուած յորովաին քոմ կրեցեր,
 Սղաշեա զաստուած՝ վասն մամկանց եկեղեցոյ
 Սափոր ոսկելէն լի մամանայիս,
 Գառազան ծաղկեալ
 Ի միս անգամ գալտեալանն
 Եւ ուշխարհական ստեղծն
 Ի լերկնից խոնարհեցար, աստուած հարցն մերոց
 Ծոնաւոր էք ճշմարիտ և վկայք Քրիստոսի
 Վեցթեւան Քերթէք, քառակերպեան Սերտէք,
 Բարեխօսեցէք առ տէր՝ վասն մեր,
 Սուրբ խաչն օգնական հաւատացելոց
 Եկա ք ժողովուրդ, երկրպագեացոք,
 Զի նա է յոյս հաւատացելոց
 Որ զանճառելին ծնար, սուրբ աստուածածին,
 Մեծագոյրանեմք գոշակոթեանց գոշակոմ,
 Սարգսբէից գերագոյն, բարեխօս լերտք
 Որդի աստուծոյ, ասաքեալք աստուծոյ և աշակերտք
աստուծոյ

Եւ հաճոյ զննչեցեալսն մեր
 Ի քեզ եմք ազատին, Քրիստոսի մայր աստուծոյ,
 Զքեզ մեծացոցանեմք, օրհնեալդ ի կանաչս
 Փա՛ռք հօր և որդոյ և հոգւոյն սրբոյ
 Բմիջկ մատուռն և ճարտարապետ ճարճար և աստուծոյ
բանին.

Այժմ և միշտ յափտեանիս յափտեմից ամէն
 Այսօր կանգնեցաւ յառաջան մկրտութիւն
 Ողորմեա՛ ինձ

57. ՅՐՀՆՈՒԹՅՈՒՆ ԳԵՂԱՅԻ ԵՐԷՑԻ
(Այս վերագրեալ շարականին օրնմանքն է)

Օրնմեացէ չորքանկիւնն,
Խեցեղէնն, պղնձեղէնն,
Թորքաւն, մկնաւն,
Եղամանն, ձիթամանն
Մեղրամանն, թթաւորամանն,
Թանամանն, արանքամանն,
Գինամանն, ձկնամանն,
Սրանն ու տունն,
Զաւն ու հաւի քունն,
Քօշկն ու օթախն,
Փետամոցն ու օնախն,
Մաղազէն ու մատանն,
Ծածուկ գաղտարանն,
Միջիւն ու սեղանն,
Նոսն ու քերդանն,
Յանդէ ու յանդաստանն,
Չիմանն ու բօստանն,
Գոմն ու մարաքն,
Մածունն ու կարագն,
Տօլապն ու թախչէն,
Այգին ու քաղչէն,
Կարասն ու տունն,
Ղազանն ու կճունն,
Զանախն ու թարախն,
Թորոնն ու օջախն,
Տաշտն ու մաղն,

Բիբարն ու աղն,
 Սպրանքն ու մալն,
 Սուփրէն ու շալն,
 Վարն ու վառասակն,
 Բողկն ու տակն,
 Էշն ու ջորին,
 Դարձամնն ու գարին,
 Կալն ու ջաղացն,
 Բորեւնն ու հացն,
 Փլտն ու ցանն,
 Ամբարն ու հնձանն,
 Եզն ու կովն,
 Սղըխըն ու ճովն,
 Հողն ու քարն,
 Լճն ու ոչխարն,
 Դռնն ու հաքարն,
 Հիմնն ու բունփարն,
 Սյա նշանատս
 Սուրբ խաչիս,
 Աղաչեացոր

58. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՑ ՄԱՆՈՒՆԻ, ԶՈՐ ԸՆԵՄԱՑ ԲԵՐԻՆ ԿԱՂԱՇ ՅՈՎԱԼԹԱՆԻՆ

Յանկարծ լուայ անտեսաց ձայն,
 Թէ «Ուրախ լիք, դու, Յովնաթան,
 Զի եկեալ է մածոնն ու թան,
 Ս հառասիկ զնորին քնատայն»

Որպէս զրոյս արեգական
Էր սպիտակ գոյն սխրական,
Անուշ, համեղ և սիրական,
Որպէս խորտիկ արքայական

Վասն այն լցի նա զքեռասայն,
Մէջն փշրեալ իւղով գաթայն,
Ի ձեռս առեալ թրիչն այն,
Զերդ զքիտոս քրել գերեզման

Նսևս ասէին բնդ մանկան,
Թէ բրեցէք, որդեակ սիրական,
Բըրանն լիցի խորան,
Զոր նա կատարեալ զայս հրաման

Այլ և սա է ձիւն անմահ,
Սուրբ անարատ և մաքրական,
Մայր և ծնող է իսկական
Կանկարային ազնոտական

Թող սա, զի պարտ է և արժան,
Նազաշն պամել որպէս քիրշան,
Կազմել մարմնադեղ զանազան,
Զոր հազիւ գոյ Ժոսանգոտան

Այսու պաշտօնք սպիտականան,
Եւ սա մանկամ բժշկական,
Զի ջամաք սիրոյք մեր զոգնացան,
Լուսաւորակ միութիւն այն

Նախկին սիրով քո բնական
Կերակրեցէր ըզՅովնաթան,
Ո՛վ երջանիկ, լիցիս արժան
Եաշակելոյ անմահ սէղան:

**59. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԱԳՈՒԼԵՑԻ ԹՈՒՄԱՆԻՆ,
ԶՈՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ԱՄԱՅ ՄԿԱՌԻ ԿԱՐԿԱԼ**

Գրեցի անուն
Վասն Թումանուն,
Կարդալով զանուն,
Փարկալ ու քանուն ,

Կարդալն լստ ալ,
Երագի դստ ալ,
Կլէկած թատալ,
Տապաւիած հստ ալ

Ունիս մատալ թագալ,
Ե՛կ, աչա մազալ,
Թէ իշտահի խաւ ալ,
Հա՛ կայ, հազս հազայ:

Կարդալն է թոռ,
Ետողց կանէ զոռ,
Ով չկարդա փոռ,
Զոխտ աչքով է թոռ.

Հար քիմ քի ետզար*,
Ամլ թուման հազար,
Սոանց գիր պազար՝
Կիսատանց Ղազար

Կարդալն է կրակ,
Ղաւապի նրաչ,
Հարեղի կարգ,
Երիցի պատարագ

Կարդալն վարդ ալ,
Թուման լաւ մարդ ալ,
Հիմի գրել տալ,
Դատատաւանին կարգալ

Կարդալն փուն ալ,
Արքայի դուն ալ,
Բարձր է քանց տոտնալ,
Նաղարա ու զոտնալ

Թումանը չաղ ալ,
Միտքն խիտ կաղ ալ,
Ձունի վարպետ, աղաջ,
Ո՛չ փէտ, ո՛չ փալաղալ

Առանց վարդապետ
Ո՛նց դատնալ վարպետ,

---

* Ինչ մարդ որ գրի

Գրինը՝ «Ասարապետ»,
Առ կարդալ՝ «կարապետ».

Գրած գիրն լաճկ էր,
Էն ո՛նց բռանդ էր,
Զվազի տանկ էր,
Ազոտի ճանկ էր

Ես կարդալ գիտիմ,
Աղալ ծախիլ չիմ,
Աարդալ, սովորիր,
Ես խօ խափիլ չիմ

**60. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԽԱԿԱԿԻՐԹ ԱՔԵՂԱՅԻ Ի
ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ, ԶՈՐ ԳՐԵԱԼ
ԷՐ ՈՏԱՆԱԻՈՐ, ԵՒ ՆԱ ԶԱՅՍ
ԳԱՏԱՍԽԱՆ ԳՐԵԱՅ**

Գռնիկ է տոմն և ցեղըդ,
Քօտայ է մոյսըդ և բեղըդ,
Գո՛ւ, որ հաւար ի յաչտ տեղըդ,
Ինձ գրեցին անջուր գեղըդ

Նախ արարտ էր քեզ ընտրել գրարին,
Ապա թանալ գրտ բերան,
Ոչ մկտտես յաչացդ գերան,
Այլոց աւես, թէ շիտդ հան

Ունիս զեղ մի, որ վերի գետ,
Ո՛չ հիւր կերթա, ո՛չ վարդապետ,
Երկու երեց՝ խառվ իրերաց մեռ
Եւ մէկ քան զմէկ տղգետ

Բարձրացեալ զինչ փակասալում,
Դէպի ի յաստեղերն էք մայում,
Մտած քարերի մէջ վալում,
Այծերն քաղցած՝ կլաում

Ո՛չ պազրկան, ո՛չ փլօրի,
Թրու մածում՝ վնաս փորի,
Խախտաւ տներ՝ վրա ձորի,
Շարժն զայ՝ զառիսխար սորի

Դու ինձ ներեա՛, ով նազելի,
Միտոյ յաղազաւ գրեցի,
Զի սրանտոխտ, նշտեմ տեղոյ
Միտ քո սակաւ ողբախնացի

61. ԱՆԱՐԳԱՆՔ ԻՆՔՆՍՈՒՍՈՒՆ ՄԱՐԳՈՅ ՎԵՐՈՅ Է ԱՍՈՏԵԱՒ ՏՈՎՆԱԹԱՆՆ

Սնգէտ և տգէտ,
Սարի փթած փէտ
Վիթ վիթ և անմիտ,
Խակ և քրամիտ,

Յո՛ւժ պակասամիտե՛
 Բիբոս եւ Կ ճաշի,
 Եղտոտած կաշի:
 Դեռամհա տմա՛ս
 Եւ ինչպե՛ց պակասե՛
 Արջի ու եաման
 Եւ հոտած դարձան,
 Անցուալ աման,
 Կոտորած աղաման
 Դու արջ ու մե՛ման
 Եւ տաքի հացրան
 Սուրբ և խոտան
 Եւ քո՛ծ անպիտան:
 Խեղագար, տխմար,
 Իբր շիլ ոչխար
 Անքան և անճար
 Եւ դառն բանճար
 Թշուառական չար,
 Վատ և անհամար՝
 Ագան, գարջեղի,
 Զազիք, եղկեղի
 Հոտեալ, մեխեալ գէշ,
 Վաշի՛ յիմար էշ
 Քիւժուրով մաշխտն,
 Ախմալն և շաշխտն՝
 Առակ և տնազ,
 Սնոգուտ, քիլմազ
 Դեղդու՛ղ է քաշ,
 Կուղիտ և անտաշ

Կոճ կեռացնող,
 Էշ գոացնող՝
 Խեղաց եւ խխտ տող,
 Ասանակ տոժող՝
 Խօսքերդ է պրատ,
 Շուայլ և ժլատ
 Խախտտ և ճիլլաթ
 Եւ ոչինչ միլաթ
 Մախաւարայ առակ,
 Խախկ և խաղտառակ

**62. ՎԱՍՆ ՎԱՐԳԱՆ, ԺԱՄԱՀԱՐԻՆ, ՈՐ ՎԱՍՆ
 ԻՐ ԲՆԱՏ ԼԻՆԵԼՈՅՆ, ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ
 ՈՐՁԱԿՆ ՍԳԱՆԵՑ, ԱՍԵԼՈՎ, ԹԷ. ՎՆՉ ԲԱՆ
 ՈՒՆԵՍ ՀԵՏ ՕՏԱՐ ՀԱԻԵՐԻՅ**

Գրեմ բարսւն քչժ ողբալի
 Զքանն հակիրճ և դիրալի,
 Մակս չարեացն անպատճելի
 Վարդան պղծոյն յամօրալի՝

Ժամկոչ է յալսմ ժամանակի,
 Զունի առաինան, որ դոտն փակի,
 Մեղքեր գործէ առանձնակի,
 Զքարոզն առէ փութանակի

Ընդ աղքատաց սիրտն խեղճ,
Բնա խելք չունի, իսպառ ջեր է,
Կատուն արեր է իւր եղբայր,
Կասէ «Գողգիս մէջն ցերէ»:

Դու էլ եղեր վարայ վարայ,
Լուսանոցի տէր Զաքարա,
Որ ընդ ճառքին հացին համար
Գողայր, կանչէր մաղա՛թ, հարա՛յր

Գիւնոյն եղեալ ես խոր դարան,
Բաժկին ծածուկ կոխեա մարան,
Մէկ թնա գիւնոյ համար կերդիւն,
Գիւրկդ կանոնու Աւետարան

Պօղոք նման է ծուռ հետի,
Զեղքդ և ոտքդ խուշկած փետի,
Աչքդ ու բերանդդ է նման
Կառովի, մկան և առնետի

Փորդ եղեալ է գիւնոյ տուն.
Սիրտդ՝ տրտում, մրտր, մնուն,
Ատաւան խաշար եւ գործում,
Երեսդ սև, մրտ կնուն

Մէջքդ է տմտազ որպէս աստար,
Ունքերդ է քանդած կամար,
Քաղցած և գող կառովի նման
Մեռել եւ մէկ ձգի համար

Ուող եղտտտ, չունիս մաշի,
Ո՛վ անտաշ փայտ, կռպիտ, մաշի,
Ղարաշու մեամ հաց կռպիս,
Չկազ քո երեսին կաշի ,

Դառն քանցարն քեզ մօտ նուշ է,
Մի՛թե քո քերանն գուշ է.
Քօտանաս, աղքատ չի տեսնես,
Գիտեմ, որ քո աչքին փուշ է

Տոեկ ես քանն աւերել,
Աղքատաց փաշ ճաշն կերել.
Երեսիդ՝գոյն և միս չկառ,
Յիսուն տարւն փրած մեռել

Ո՛վ դու քսու և վասվասե՛,
Ամա ցորեանն նորամաս է
Քանի կու լաս հացի հաճար,
Մի՛թե քո փորն կարաս է

Մտիկ կանես ալլոց ձեռնի,
Թէ շալակս ո՛վ հաց կու քեռնի,
Գիշեր, ցերեկ աղօթք կանես,
Թէ տէր առտուած, ո՛վ կու մեռնի.

Լսես թէ աղքատն ճաշն կերաւ,
Կոխ կու տաս տաօք, ձեռքս
Քեզ մեծ աւետիք դիպաք,
Որ Լ՛գուցին կիճն մեռաւ

Դու քանի մէկ աստուտ չափես,
Կամայքն ամէն օր խաբես.
Հաց ոտելով չես կուշտանար,
Քանի լափես, ճղվես, մաքես

Քեզի էլ ո՞վ կու տայ սալամ,
Առ ու ծափտում՝ ալամ դալամ
Ո՞վ փուշ դնում և թական քողկ,
Անճամ շաղկամ, փթած քալամ

Ո՞վ խաբեբայ և խիստ պիկ,
Աղքատաց մետ է՞ր չես քիռլիկ.
Զքո ունքերըն է խանճամ,
Տղիդ աչքերն է չոլիկ

Ո՞վ լրբադէմ և լանդուզն,
Խեղդամ աղվես, տատեն ձուկն,
Զքի շուն ևս, սատկամ մուկն,
Պակաս չէ երեսիդ թուքն

Անշնորք ես որպէս քաղալ,
Զայնդ կտրամ, քաղցած չաղալ,
Քիմքդ սնոտ, քերանդ մաղալ,
Փոխերն կասես ամէն աղալ

Ո՞ր է քո փառաջէն փաղաս,
Կիսգած շոր, մոտած մալաս,
Կարդացողաց խօսք չես խի,
Բամ կուղարկեն՝ կու թոնթորաս:

Անպտուղ ծառ եւ դաքիվար,
Չիմիսան բոշ, զամ ու դիվար*
Քո գծութեան ո՞ր սիւնն ասեմ,
Ամէն կողմանց՝ խն ու ջիվար:

Ո՞վ դու անգութք որպէս Յողան,
Ընդ,՞ր որձակին մահն փութան:
Յաւոր մեծ[ի] դատաստանին
Հանքին ի՞նչ ջողար կու տան

Գտան մօի եւ զօրանք
Եւ փշտի ապաստար
Գլտիս որձակին չախչախեցէր,
Որ էր հատուցն թագաւոր:

Որձակն արարէր ցիր և ցան,
Թէ, «ման ումեւ դու օտար տան».
Ո՞վ եղկեկի անմիտ դիշար,
Մի՞թէ քեզ չունիս այնպիս քան

Ո՞վ շէթ Վարդան անխելացին,
Յիմար իբրեւ զգերգեսացին
Երբ խօրօզն զարկար գետին
Աչքի հանքն ամէն լացին:

---

* Գտարս եւ եկեղ դատարի, ծածկել տանիք ու պատ

Ո՛վ խառնասիրտ որպէս գազան,
Ո՛ր է որձակն հրաշագան,
Վասն այն տէրտէրների ձեռացն
Կոտես չօմաղ և գառազան.

Նման ես առիւծին մատակ,
Վայրի գաղղոցն ես քատակ
Երբ որձակի մահն կամեցար
Քո տան հիմն լինի յատակ

Որձակն էր յոյժ փափուկ և գէր,
Նման մմին իսկի չկէր
Երկու թե՛ն միմեանց շփէր,
Ձալմն մարդոյ ակամջ խփէր

Աչքն էր բոլոր որպէս կանթեղ,
Մէջ փորին կայր կէս լիւոր եղ
Հասերն կու լան, սղաղակեն,
Ինչպէ՛ս կանես դու նոցա դեղ

Մէջքն [ւ]տղալոր որպէս կոկիչ,
Ժամն իմանայր և չէր խոտիչ
Նա կատաղեալ լկոի հառուցն
Կեանքն էր կեճաց և ափոփիչ

Որքան որձակն էր կենդանի՝
Հասերն կային ի խրախճանի,
Արժ մնացին որբ և այրի,
Գիշեր ցերեկ երերմանի

Երբ կու մայիմ հառացն երամ,
Սրտիկս խոց կելնի վերամ,
Զէրա այգի տտող չկա,
Թէ «Ա՛յ հասեր, ես ձեզ տէր ամ»:

Ահետարանիչն Ղուկաս
Միշտ պատուիրէ, որ արբուն կաս
Տվեր որձակըն ըսպանէր,
Որ միմչե լոյսըն պինդ իտկաս:

Որպէս վանից շէթն խիտիր,
Նման նմա քարուքոշ չնթիր,
Դատաատանին լինելոց են
Հասերն քեզ վրէժխնդիր:

Փախի՛ր և գի՛տ քեզի վաթան,
Ո՛վ դու տիածար, տգէտ Վարդան
Հասերըն մամուտը են շինած,
Որ գնան օրտուն՝ արզայ կարդան:

Տէրն Քրիստոս գալ ի յատեան,
Զմեզ ժողովել լըշտեմարան,
Մեծ դատաատան լինելոց է,
Հոգիդ՝ մտնելոյ քաարան:

Յայնժամ լինի անդ սուր և սով,
Դու մէջն անկեաղ որպէս շիւ կով,
Աղաղակես դառն գթով,
Ծեփեն գերեաղ կարամիթով:

Աչացդ կոս տասն կարմիր շամփուր,
Բերանդ կածեն արմին և բուր,
Փորդ ծակվի, ողբաս անդուր,
Ձայն կառն րբախ տանքուր

Անյիշաչար տէր ողորմած,
Աղաչանօք երկնաւորաց,
Թո՛ղ զլսանցանս մեր մեղաց,
Իմ, Վարդանին և խղաց

Դուք ներեցէք, Լորա՛րք բարի,
Համարձակեալ եմ յդժ կարի,
Ինն ողորմեա՛, տէր իմ Յիսուս,
Յովնաբանիս՝ երգող քամի:

**ՅՅ. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ՀԱԽԻՆ, ԶՈՐ
ԲԱՐԵԿԵՆ/ԴԱՆԻՆ ՏԷՐ ԳՐԻԳՈՐՆ ՄԵՂԱՆԷՆ,
ՄԷԿ ՀԱԽ ԵՏՈՒՐ ԺԱՄՀԱՐԻՆ, ԹԷ
ՄՈՒՐԹՈՒՆՃԱՄ ՇԻՆԷ. ԺԱՄՀԱՐՆ ԱՌԵԱԼ
ԳՆԱՅ, ԳԻՆՈՎՏԱԻ, ՀԱԽՆ ԳՈՂԱՆԱԼ
ԵՏՈՒՐ**

Յորժամ եղև Բարեկենդան,
Եկեղեցին թերին սեղան,
Հասն դրած, փրատ՝ վերան,
Ո՛չ դիմիշ արին, ո՛չ կերան:

Տէր Գրիգոր դէղի «Յան ամ»,
Սիրտցս կուզէ թա՛ք մուրթանամ,
Վերայ քցեմ մէկ երկու ճամ,
Էն ժուկն ասեմ սրտով ժամ».

Տէր Գրիգոր եղբայրասէր
Ժամաճարին էտուր պատուէր,
Ասաց. «Քեզ մեծ վարձք է և խէր,
Համ մուրթանամ եփէ, բեր»

Ժամաճարն թորոն վտեց,
Ղազան լուացաւ, խառակ հարեց,
Թորոնի երկաթին վրան շարեց,
Կըշտին նստեց, շեքն լարեց

Գինոյ կուծն կըշտին ցցեց,
Սկոտէն լցաւ, մի՛ քրցեց,
Խեղքին վրայ կրակ մաղեց,
Աչքերին լոյսն սփնտ քաղեց

Նա ո՛չ խելքին էր, ո՛չ լուշին,
Արտաստարն թառած թշին,
Խիստ էր նման թու թու դուշին,

. . . . .

Աչքերն լցած էր արին,
Հարկիւզ չէտես, թէ զինչ արին,

« Կ ասց շինգած եմ»

Գլուխն դրած վրա քարին,
Հենց էր Պոտզիկենց Նարին

«Ես եմ հառակեր Ստեփան,
Համ որ տեսալ փախաւ իման,
Մով տեսած կատօի մման,
Պառչներս դողացըրվան

Ես եմ հառակեր թաւրակ,
Համ քաղցր էր քանց մեղր կարաք,
Վասն ալն կերալ շուս և արսգ,
Ասբա թէ եկի պատարաւ»:

Հստի միսն հանց էր խորմալ,
Թաւա հացով արի պտտմալ,
Ժամկոչալ տեսիմ քի վորմալ,
Ըղըշվաթ տամ եաղլուխ ստորմաթ*:

Ժամհարն գնա, ժամ կանչի,
Ստեփանն գալ, համ շանչի,
Տէր Գրիգոր լսի, դանչխանչի,
Եւ դանմալ, տրտմի և մաշի:

Տէրտէրն ալ քան իմացաւ,
Իր երեսին գոյնն դարձաւ,
Համ լերկինս համբարմաւ,
Էլ իր սիրտն չի հովացաւ

---

* ժամգոչին ստացի. «մի» յսիր,
կաշառց կտամ տարմա թաշկինակ»

Թասարակն հառն գողացաւ,
Տէր Գրիգոր շատ իմացաւ,
Նա ցամաք հացով կշտացաւ,
Նստեց, իր գլխին լացաւ

Շատ լացաւ աման երեւին,
Արաւաւորն կաթեց եւիւին,
Երկու ձեռք տվաւ գլխին.
«Վա՛յ, մոլորեաճամ, վա՛յ, մոլորեաճամ»

Ստեփան, խիտ եւ ծուռն,
Միճակ տարիւր հաւի ճուռն,
Տէրտէրին սրահել էիր մէկ ճուռն,
Կտարվիլ խօ չէր քո կռու՛ն

Ա՛յ Ստեփան, տունդ աւերի,
Էտ էլ մարդոյ սիրտ կու բերի,
Տե՛ս, թէ սիրուն ոնց կու էրի,

Էլ հաւ չկայ մէջ ամանին,
Տէրտէ՛ր, գնադ, կաց քո բանին,
Անիծես ո՛չ Ստեփանին,
Թէ չէ՝ մաշիկդ էլ կու տանի

Ա յ Ստեփան, Էտ ինչ արիւր,
Աւանք՝ մարդ խափեցիւր հարիւր,
Տէրտէրին ո՛նց դիմիշ արիւր
Վա՛յ, մոլորեաճամ, վա՛յ, մոլորեաճամ

Տէրտէրն ասաց «Օրէնք մերայ,
Լ'ց հասին միան խիտ կերայ,
Զարա զըրուխ հտուր վերայ,

Հասն կիր, թէ փայ անիս,
Մի կ անդամն ըրխին տանիս
Ա յ տէրտէր, քանի՞ դարտ անիս,
Ա՛յս փա՛խ տալով, հոգաց հանիս.

Տէրտէր, քնդիտ դիր քարաշին,
Տե՛ս, ո՛նց կերայ հաւի կաշին,
Տէրն արարան դատաստանին խաշին,
Վա՛ր, մուրթանամ, վա՛ր, մուրթանամ

Լուսինն ծնունդն մորելով,
Հասն ծամեցին լորելով,
Գնայ տուն՝ [հտնն] քրելով,
Վա՛ր, մուրթանամ, վա՛ր, մուրթանամ

Հիսս գողացաւ մէկ լոթի,
Սիրտս քաշում է անօթի,
Նօխտոյք բերէք աղօթի,
Վա՛ր, մուրթանամ, վա՛ր, մուրթանամ

Ստեփաննոս ծուռ արի,
Իմ ծերունի տէրտէր բարի,
Աստուած սիրող միփթարի,
Վա՛ր, մուրթանամ, վա՛ր, մուրթանամ

Հիմի հաւ շեմ ուտիլ, պառս է,
Ծառս դարդ չաճես, որ վնասէ,
Կուգես՝ մէկ հոգոց էլ ասէ,
Վա՛ր, մոռթաճամ, վա՛ր, մոռթաճամ

Ռեզես՝ գնա Ծառն ու խանն,
Ո՛վ կարէ անել դիւանն,
Ծառ մեծ պարտ է հադին բանն,
Քանց պաւկին և թանկութեանն

Ի՞նչ Ասմատը չես տալ ժամին,
Չես թողալ սիմո կանչի «Ամէն»,
Աչքդ մնաց մոռթոճամսին,
Ես փախչիմ, ժամամարդն ինձ ամին

Տէրտէ՛ր, աշքիլամայ պաւտոր,
Տաճ դարսպարսին ինձ մէկ հաց տոր,
Հաւ որսելոյ տոր ինձ դաւտոր,
Ես նստեմ, դու վեր կաց թաւ տոր.

Տէրտէ՛ր, ստաւանին գլուխն կոխի,
Դու ի՞նչ անես հաւն ու դոխի,
Պառս կաց, իշտամ աքաւ տխի,
Կեր ցամաք հաց, կադիւտ, բոխի

Ա՛յ տէ՛ր, կուգիմ՝ գլուխս քանամ,
Խոտտովանիմ, մեղաց դառնամ,
Զատկին երկու հաւ գողանամ,
Տաճ քեզ, հաշտեմ, ուրախանամ:

Անշատ լիճի ինձ տար թառն,
Հասնես դու իմ չընթացն,
Դու չոր պատէ մեծ պատըն,
Զստկին տամ քեզ համ ու թառն

Տէրն ստաց «Գիւնի» անուշ ալ,
Գող ոչ դառն, աչքիս փուշ ալ,
Հոտած էմիշ, դառն մուշ ալ,

«Ա՛յ տէր, մեռնեմ գօտկի թօփոտ,
Դու էլ ի՞նչ անես հաշի ճոտ,
Թէ աստուած ինձի օր տալ օգոտ,
Մեռնես, մորթաճամ տամ հոգոտ

Ա՛յ տէր, կռգեմ հրաժարեմ,
Զքեզ խաղեմ, աքիդ ձարեմ,
Գնամ Հոռոցոտսանն էլ վարեմ,
Ես գամ, քեզ մէկ փիղուն կարեմ

Ա՛խ, երանի էն դամն,
Որ կերպ հախն անդամն,
Քերանոմս մնաց համն,
Ա՛յ տէր, քե՛ր, լի՛ց խմեմք չամն

Ժամարարն գինով կլառւմ,
Կսուէ՛ ես սիրամարդ հառւմ,
Նա, որ ձեր խաթրն չի շտփում,
Ես ինչ անեմ, է՛ր էք պաճում.

Հառ գողանալոյ չեմ խամն,
Եւ ուտեմ, դոռ ասա ժամն,
Զեռնէդ զմաց մորթումամն,
Ժամարն քաշի քո չամն

Կասես Ստեփանն արեր զքաղակ,
Իմ գլխիս սովորեց դալակ,
Սովորած եմ գործել տալակ,
Զերազ շատ եմ կտրած թալակ

Այ տէր, մոռչկող է քո քանն,
Սուգեա գնա դեպի խանն,
Ո՛վ զաւթս կանի Ստեփանն,
Մակամ աստուած առնի չանն

Ծառ խօսելն խօ հապառ է,
Զերազ էս Զարոյիկ մեծ սրառ է,
Տէրսէր, մորթանամին համար,
Վեր կաց, մէկ հոգոց ասէ՛

**64. ՊԱՏԱՍԽԱՆԻ ԹՂԹՈՅՆ ԽԱԿԱԿԻԹ
ԿԹՆԱԻՌՐԻՆ ՄԻՈՅ, ԶՈՐ ԳՈՒՄԲԱՆԵԱԼ
ԷՐ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱՊԵՏ. Ի ԳԵՂԶՈՒԿ ԲԱՌԻԻ
ԱՍԱՏԵԱԼ ԲԱՆ**

Ո՛վ տէր եղբայր իմ պատուական,
Երգող քանի շարադրական,
Պարտ էր քեզ մաթս ողորմական
Մոռնի դնել խոնարհական

Առաջնորդին քո սրբազան,
 Որ է գլուխ ժողովրդեան,
 Քառ քարունի է գիտնական,
 Եկիստֆա գերադրական,
 Նայե այդ վարդապետական
 Քարոզիչ և անտուածաբան
 Ի նոցանէ ո՛չ հարցաբան
 Եւ ո՛չ առիւր ինչ պատասխան,
 Այ՛ քո գլուխ համառնցար,
 Ո՛չ ումնքէ պատկառնցար
 Թուղք և քանաքն շատ տեսար,
 Գրեցիր, գոր ինչ կամեցար.
 Յոճաննէս հրեշտակ հողելէն,
 Գերազանց է քան զհրեղէն,
 Ետես զիստս անտուածնելէն
 Եւ մկտեաց միջիւ ջրելէն
 Քերօթէից հրեղէն բերան
 Չի կարեն տալ ամա գովասան,
 Ի՜նչ որպէ՛ս մեզ առիւր մատենան,
 Գրեցիր «Քեանի ու պաշտաւան»
 Սուրբ Կարապետն սիրել ես,
 Նաչար խօսքով կողկողել ես,
 Ի՛նչ չորս կողմն գողել ես
 Գո՛ւ, որ որդի ես սուրբ Սիոնի,
 Գիրդ ընթերցաք սրբոյ տօնի,
 Գրեալ էիր «Նաաննաճօնի,
 Ծիրինկարայ արմն տօնի» *

---

* Ծիրինկարայ — քաղցրեղին՝ Հաջորդ քանեղք, հախմաքար, աղա-
 վաղփած

Սորա գրողն յ իստ է անտաշ,
 Քիրն բարձր, դըդումն քաշ,
 Մեր լեզուով չէ գործած դումաշ,
 Կամ Մուքսանու է կամ Հապաշ
 Կրակ ընկնի քո օրորոցքն,
 Դարտակ է խելքիդ քըրոցքն,
 Ձկարացի[ր] մովհաճնէս գովել,
 Շուտով գովեցիր ծածկոցքն
 Քեզ խառն չէ սե կնկեղն,
 Յետ դարձիր, մատիք քո տեղն,
 Շատ ձէթ կուզի քո կանթեղն,
 Մունջ կացիր, մատիք քո տեղն
 Իմաստութիւնդ գրեցինք սրտի,
 Զէրայ անմամ է, անաղի,
 Քո բանդ՝ ինչ Իլամ տաղի,
 Դուն մատիք, խաղայ քօզտաղի
 Դու միտք չարար աղէկ-բարակ,
 Կամեցար գետն անցնել արագ,
 Ընկար մէջն, եղար ստակ,
 Լալամի ասած խաղտառակ
 Է՛ր չես կտրում, է՛ր էս դորում,
 Ով լսում է՝ թքում, մրում,
 Է՛ր չես վանքին աչգին բրում,
 Խոտն քաղում, մատն ջըրում
 Դուն լեղճորդ չես, մտիք գետ մին,
 Երբ վար անես, քոմես սամին,
 Մենք քեզ մեղադիր չենք լինի,
 Խիստ է վարար Բօլվայ քամին
 Կարդալոյ ծայրն անմուն է,

Իմաստութիւն մեղրի բուն է,
 Ով աշակիսի մեղր չունէ,
 Լուռ կենա, որ կու անցումէ
 Դու կամեցար ինձ անել զօտ,
 Երկու ոտքդ բնկար ի թօռ,
 Գրած քաներդ է սրանիւր, լօռ,
 Խեղդդ պակասս և միտքդ քօռ
 Դու կամեցար գործել սաղակ,
 Երկու ոտքդ անկար թաղակ,
 Ո՛չ էլ կոխ, ո՛չ էլ քալակ,
 Դո՛ւրս ել, շորերդ տան շալակ
 Խիստ հաստ է քո խելքին կաշին,
 Վարդապետացն աստ քաշին,
 Կարծեմ հոտ է, փոքր էլ խաշին,
 Դու հալա դիր դոգա մաշին
 Ծառ հաց սխտի տալ քեզ նազար,
 Զէրա սխտ էս գրած հազար,
 Զարուխ հազիր, գնալ սազար,
 Մախէ շաղգամ, քողկ և գազար
 Խեղդդ՝ խմոր թխած սանդակ,
 Կտրակալի զգած բանաբակ,
 Քեզ ասացին, թէ տաղ գրէ,
 Գրեցիր «Նա լիտն իլ զանգակ»
 Զաքմեք հաքիր, սրբէ կտուր,
 Քեզ ճանաչիր, գլխիդ վաղ տուր

Գրեցիր «Է՛չ մեկն եմ խաչատուր»:
 Լո՛ւք, է՛ր չեա այգումն բանում,
 Ճախն կորում, փալին տանում,

Ձեր տնտեսաճնք քուրդ մանուկ,
 Աման լամպայիս քով հանում
 Գնա՛ գամն, չտան լարէ,
 Փալան կարէ, էջն քորէ,
 Ճայգոյ մէջն հոր փորէ,
 Ծաղկամն ու բողկն հորէ
 Գնա՛ արտն ցորեան ջաղէ,
 Ոչխար մորթէ, կաշին աղէ,
 Էս ինչպէ՛ս խօսք է, ի նշ տաղ է,
 Մէկ ոսն ծոռ, մէկն կաղ է
 Գնա՛ Բերթիկ, մեռեալ թաղէ,
 Ե՛կ, տնտեստունն ալիս մաղէ,
 Թոռ եփէ, կշով տաղէ,
 Մարդ օալ վերալ գնումն գաղէ
 Կարծեմ թէ Կազարն մաշաղ է,
 Գնա՛ խմորըն շաղափէ,
 Գրած քաներդ երեխոց խաղ է,
 Ել, դո՛ւ կարդա, ծիծաղէ
 Էս ինչպէ՛ս տաղ ու տաճման է,
 Կոտորած թխանք, անկոր քան է,
 Գնա՛ տարն տառար պանէ,
 Մշակների խաբոն շանէ
 Էս ուսին դիր թարվանքաշն,
 Դուրս տար ալիկնուն տառաշն,
 Ջուր բեր, թրջի խմոր խաշն,
 Շերեփ վեր առ, խառնո՛ մաշն
 Սեւդ կարդացմունքդ հիլ տուր,
 Տնտեսութեան լա դաճմիլ տուր,
 Հարիսակն խառնէ, ջիլ տուր,

Առֆրայ ձգէ, նստի՛ր բիլ տօր
Թարջմանկու նս, գառն արտօրատի՛ր,
Դու տեղ, ապաշխարանք, արտու դի՛ր,
Խելքիդ համար է՛ր նս անճար,
Երկիջակ խօ շատ կայ թատքի՛ր.
Դու է՛ր գլխիդ դրի՛ր խարայ,
Ես քո ձեռնիդ կանչեմ հարա՛յ,
Գրած քաներդ՝ խիտ մառաւարայ,
Ո՛նց քրինճ է, կէսն քար ալ՝
Հէնց է ժամի կտորած սեպք,
Է դտտս պահան, կտորած զատար,
Ո՛չ խելք ունիս, ո՛չ դատաւար,
Գիտեմ, որ կանիս արարաք
Ջեզմէ թողութիւն խնդրեցի,
Ո՛չ եթէ գոք անարգեցի,
Բարեկենդան էր, պարապեցի,
Միծաղելոյ համար գրեցի
Յարդարքն Արրահամու գոգին,
Թէ գիտանն և տգէտն ջոկին,
Ես ձեր սիրուն համար գրեցի,
Թէ չի հաւատալ՝ վա՛յ ձեր հոգին՝
Հէնց է պոչն կտորած եղան,
Յամաք հացով կանչեմ սեղան,
Փիս ձիթածախի քերեղան,
Մե՛ր էլ ասեմք քո հացը մեղան

**65. ՏԱՂ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ՂԱՍՆ,
ՀՈՏԵԱԼ, ՓԻՍ, ԶԿԱԼՈՒԿ ԲԱԶԿԱԹԱՆԻՆ,
ԶՈՐ ԱՍԱՏԵԱԼ**

Տէր Աստուածատուր ինձ ասաց մի բան,
թէ «Ինձ եկեալ է խիստ լաւ բազկաթան,
Ե՛կ, գնամք, տեսնք, զարպետ Յովնաթան,
Զի այս օրերս է օր ուրախօքեան»

Ասաց թէ. «Երկու լաւ հաւ են բերել,
Երկու քաղցած մարդ եկել են, կերել,
Ըտակ են առել, տունս աներել,
Ինձ քաղցած թողի և սիրտս էրեղ»

Ակջած չորբան էր փիս բազկաթանն,
Էնտոց որ կերաւ Նաղաշ Յովնաթանն,
Պողազն բռնեց, կտրեց ձալնն,
Զաջողի՝ նորա դրկողի բանըն

Տէր Աստուածատուր քղողն որ բացաւ,
Իմ սիրտս խառնեց, աչքերս սնացաւ,
Ես վա՛յ կանչեցի, Յակոբն լացաւ,
Մեզնէ զառ ո՛նչով մեր ցաւն չխնացաւ.

Անհաց խմեցինք կուտած գդալով,
Ամօթաւ կերանք՝ լալով, ագալով,
Շիտակ մեռնիլ պրծանք՝ ինչ հալով,
Տէր Աստուածատուր՝ ուրախ ծափ տալով:

Թանի երեսն էր սաստկնի փրփուրն,
Իմ սիրտս աչրեց զինչ ճնոց ճորն,
Խմեցի՝ հաստս ողջ Քոնի շորն,
Ղրկողի երեսն քսես սև մորն

Խփատ էր դառնացել էմ թանի համըն,
Վախս էր, մոռել ի էմ օր, էմ դամբն,
Ասի «Նամչէք գայ տէր Արքանամըն,
Թան ո դարկօղն գնա շինանդամըն»

Թան բերին իբր շնահատր տարի,
Մէջն էր խառնած ցարեր և գարի,
Աղքատս եղէ և հոգեվարի,
Խոտառվանեցի և անդրադարձ արի

Թանն վեր դառաւ վիրեց իմ շորն,
Կերայ բռնեց[ի ես իմ ս]իրտ փորն,
Հարկիզ չի կտրում իմ մարմնոյ ջորն,
Քո զրկողն ընկնի անդընդոց ճորըն

Իմ փորս ընկաւ դնդոց գոռոցն,
Ինչպէս չխշխկայ երեխի օրորցն,
Կերոս ոտած է որպէս քրոցն,
Որպիս չի գնալ է տարախս խոցն

Թանի մէջն էր հող և մոխիր խառն,
Սիրտս ստողտաց, նա խիստ էր դառն,
Իմ սրդի Յակոբ, զինչ անմեղ գառն,
Կերաւ, վեր գցեց քերմի սրտառն

Տէր Աստուածատուր հարգիլ չիմացաւ,
Թէ մենք ընկել ինք արիւն փորացաւ,
Մեր մեղացն այն օրն աստուած բարկացաւ,
Եւ հուաղեցի, Յակոբն թողացաւ.

Քաջած էր թաւի երեսի իողըն,
Մէջն էր ձգած փայտերի ճուղըն,
Հա՛մ թանն անիծած, հա՛մ իւր քղողըն,
Սերեկն էլ հետ՝ քերամին քողըն

Սկ կտայր և ձէթ միատեղ եփես,
Թան ուղարկողի երեսն ծնփես,
Ոչխար կթողին ձեռն քըլեփես,
Քաւի որ տեսնես՝ երեսն թքես:

Տէր Աստուածատուր, ինձ չմեղանաս,
Այսպէս գրեցի, որ որսխանաս,
Ի ժամ աղօթից, որ քերան քանաս,
Նաղաշ Յովնաթանն չի մոռանաս

66. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ՏԷՐ ԱՐԲԱՀԱՄԻ ԲԱՂԶԻՆ, ԶՈՐ ԾԻՆԵԱԼ ԷՐ ԵՎԵՂԵՑԻՈՅ ՓԱՐԱԿԻՆ

Տէր Արթաւա՛ս շինեց քաղչայ՝
Առանց համալ, առանց ախշայ,
Առաջին կապեց անդքէ յաղչայ,
Էջի ճակատանոց մաղչայ

Խիստ տաք տաք էր տրաւ վերան,
Հա՛մ տոյս վարեց, հա՛մ փրփրան

Հենց որ ընկալ գնդի թերսն,
Էծեր եկին, ամեն կերսն

Ո՛չ դռնն ունի, ո՛չ դիւար,
Ո՛չ խիւար կայ, ո՛չ շանկիւար,
Մնացած է ամիզ շիւար,
Վի Ծառն Պոտտողն սրտի վար *

Պաղչէն առանց խարճ ու մալ ալ,
Հստի բուն է, էծի շալալ,
Ո՛չ ծառ կայ, ո՛չ խալալ,
Տիրոջ համար՝ դարդ ու բալալ

Խաղողի մատն հաւաքէց,
Ցանամիրենց Լծն ամեն բախէց,
Քարով կեղքներն թակեց,
Չորս կողմն փանձարով փակեց

Ո՛չ դռնն է բալլու, ո՛չ փակն,
Որմերն է արասի ակն,
Մէջի ծածկերն է խզական,
Ջուր չկայ, թէ կասի սակն

Սրոցով դանակն սրեց,
Արծառտեղն էնոռով բերեց,
Կանաճոց դառբակ խեց,
Բաղչի մատն ամեն ջրեց

---

* Ըրբ թե Ծառն Բողաղն արդի ունի

67. ՎԱՄՆ ԿԱՐՃԱՄՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱՆԱՆՑ

Կանանց խելքերն են այն ծաղկի նըման,
Որ խրեանք կո ցանեն մէջ խելքի աման,
Դեղին մեծ թռսի է՝ հասակաւ երկայն,
Բնաւ Բոտ չունի, գոյնն է միայն

Երեանցելն ատո խօսք, ատո օրէնք հաճեն,
Ո՛ր մարդոյ լսեն, ո՛չ բան հարցանեն,
Մէկ-զմեկ գովեն, միմեանց հատանեն,
Խելն աղամարդոց օմրն փուշ կանեն

Դու մտիկ արա վերայ ձըկանըն,
Տե՛ս, քանի խալ կայ նորա տըտանըն,
Էնչաօ ֆէլ ու ֆանտ ունի կընկանցն,
Տաւըն էնչաօ էլ իր աղջկանըն

68. ԽՅՍԷ ՏԳԷՏ ՄԱՐԳՈՅ, ԶՈՐ ԳՐԵԱԼ ԷՐ ԼՊԱՐՏԱԲԱՐ

Ես մեղաւորս առոյջ կենօք,
Բոլոր դայիր տկար կենօք
Այսօր անճար լոյսոյն ծագումն,
Ճառաջք փտաւց էին.*

---

* Սյա 4 ստորը Կապալ Հովնաթանն արտագրել է մի «տգետ» և «տգարտ» մեղիմակի գրած տաղից և ծաղիկ նրա մեջ տեղ գտած սղ-լալները

**ՎԱՍՆ ՈՐՈՅ ԵՄ ՅՈՎՆԱԹԱՆՍ ՆՈՅԱ
ՊԱՏԱՍԽԱՆՆ ԶԱՅՍ ԳՐԵՑԻ**

Եւ որք տեճեան կրթից մասին,
Նախ և յառաջ դիմեն դասին
Քանզի շահողքըն մնասին,
Յայլմ ճանապարհաւ հասին

Ի վեր գրոյս գծեալ գոյ գիր,
Երկու «կենօք» շարեալ է բիր
Առողջն դառն խէ է եղեալ,
Անուցն եղեալ բոլոր դպիր

Մանուկն ի տեանց մօրն դիէ,
Յայնժամ թէ քաղցրութեամբ լի է
Լուսոյն գրեալ՝ Կոմն յի է,
Չէ քնթերցեալ դպիր գի՝ է

Նախ և յառաջ զմիտոյ հարթէ,
Քեզ խոնարհիլն յոյժ պարտ է,
Ընթարդութիւնդ որպէ՛ս զարդ է,
Որ ճառագայթն՝ «ճառայթ» է

Ով որ գիտէ զհնարքս իւր,
Որ փառ է լզրանըս բիր,
Է՞ր անցանէ ճա յոլով ջուր,
Չերկնչելով իրեն խիտո դիր

Բայց փոքրացայլ նա լինելով,
Ընդ այն առ ափն չամցանելով,
Յայնժամ առ մերձ անցատրացն,
Լինի ծաղր ամաչելով

Ընդ ձեզ խօսիմ, եղբարք բարի,
Խնդրոսածովք հայցմամբ կարի,
Ունկնդրութեամբ զքանս ընթեռնով,
Եւ մի՛ նման այսամարի

Քանզի և ոչ եթէ նանիր,
Ծարադրեցի անայիտան իր,
Ջսս վայր բանից մի՛ նմանիր,
Որպէս մածոն, չորքան, սրանիր

Այլ կողմանէ յատուածակոյս,
Իմա թզսս և ա՛ռ քեզ յոյս,
Պտղաբերեա՛, ո՛վ աչաց յոյս,
Որոտընդոտ գարնանաբոյս

Ձի գիտութիւնն չարեաց սանն է,
Գերազոյն և գերապանծ է
Ե՛ն և տգէտք անմտացեալք,
Ջրանլա մոցա ոստաքանց է:

Չեմ նայեալ ուսուցչաց դուռն,
Ըզբդանցից հարեալ բուռն,
Եւ ո՛չ դողան քան թզուռն,
Բանլա ճիւղեն խտն և խառն

Չունին նորա միտքս դադար,
Ընդ հմտիցն է սիրտըն գադար,
Երբ վարժութեան չունիս նշան,
Ընդէ՞ր Սաղմոս ձեռքդ կադար

Չունին խմատութեան տեղի,
Ո՛չ շարական ոչ տեղի
Ջմարդն խաչքեն մման ասեղի,
Սրբոցանեն դառըն լեղի

Եւ ոմանք, որ աղ արձան են,
Ոչ բան գիտեն, ոչ հարցանեն,
Եւ որք ճատեն ոչ հասանեն,
Չեն խոնարհիլ, փաթոյի մման են

Բազումք գոն, որ ոչինչ գիտեն,
Մօտ խմատունոց խալատ լոնն
Յորժամ լոնն՝ շուտ ւովորեն,
Եւ վառն խմատունոց խոր փորեն

• ,

Ասեն, թէ՛ եւ վաղ գիտի,
Ջաղ բանըդ պահեալ ի մար
Այսպէս պատասխան տան յետի,
Խոցեն ըզսիրտ սլաքսա նետի

Իկնալիսիք գոն, որ ո՛չ գիտեն,
Խոնարհաբար առ մարդ դիմեն
Ճշմարիտ տրեղի այն է,
Որպէս ասաց հայրըն Պիմէն

Ե՛մ որ չխօսիմ քան մի գրաբար,
Ոչ գիտեմ թե զի՞նչ է կապար
Ա՞խ, հոցա գլուխըն վաղրապար,
Ես իմ ձեռացյա մէկ տապար

Նորա մաշիմ ի հուր անանցն,
Որք նմանին լիր կանանցն
Ես զարմանամ, թե ամէն մարդ
Իր պակասն է՞ր չառնող լանձն

Ե՛մ և բազումք՝ մոռ արթուն,
Մեծ բարունիք և քանիքուն,
Իմաստութեան աղբիւր և տուն,
Բայց հեզ խոնարհ և սրտի սիւն

Այնպէս մարդն է սիրելի,
Որ զինքն համարէ եղկելի
Ով որ զինքեան գիտուն ասէ,
Նա է տգէտ, մեղադրելի:

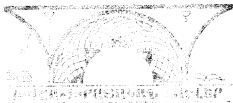
Նաղաշ Յովնաթան, ջա՛նք արա,
Գունահը մալ էլլա չարալ *
Տգէտ, հապարտ մարդոյ ձեռաց,
Զաղըրուրամ մարա՛ր հարա՛լ-**

---

* Մեղքիս ծար արա

** Կանչում եմ օգնության հարկը

60 ՏԱՂ ՇՈՒԹՈՒԹԵՑԻ ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍՍՆԵԱՆ ՎԱՍՆ ՀՌՔՈՑ

Փառք և գոհութիւն տա՛նք մեր ստեղծողին,
Որ մեզ համար տնկեաց ջաննարի քաղն.
Կերակոր, հաց, գինի մեզ պարգևողին
Ելնենք հող և մոխիր, ծառայ, մատաղն

Մէջիս պիտի մտոյլ աղանձանայ,
Հաղիղաք խօսքերն ամէն իմանայ,
Իր հոգոյ քաղչային դռներն քանայ,
Որ լն կեանքն քաղ՝ ծաղիկ գամբաղն

Սողոմոն քազաւոր և Աղեքսանդր,
Հիմի ո՛ր է մեծ մարդ քանց նորա ծանդր,
Զտարան յաշխարհէս մէկ հիլալ տանդր,
Զանց արա՛, ժառանգէ՛ երկնից չարքաղն

Դռնեա՛յ, թէ դու ինչ խաբեքայ դռնեայ ես,
Սոստ երազ անցատր, խիստ քերաֆայ եմ,
Ծառ քաշի քեզ համար ջար ու ջաֆայ ես,
Էհտիպար չտեսայ էս օրէն վաղն

Ծառ մարդիկ աւելի աշխատեն, գամձեն,
Նոր շինութեան համար միտք ամեն, տանջեն,
Էս գիշեր հոգիդ ի քաց պահանջեն,
Ետդ չեկաւ Վազարոսի ծիծաղն

Ո՛վ մարդ, որ հարուստ ես զսուրաֆով, փողով,
Դու մի՛ լինիր հայարտ մակատով, կողով,
Վաղն մերկ մարմինդ կու ծածկեն հողով,
Վերայ գերեզմանիդ դնեն դազաղն

Կապել ես ոսկեղէն դուրջաղ քամարն,
Ո՛նց ես անց կենալու հրեղեն կամարն,
Տաղդ ես քո մեղաց թիւ և համարն,
Քո հալն ո՛նց կլնի, եարար, էն չաղն

Դու շիտակ հողագործ մարդդ մնան ես,
Էն կու հեձնա՝ ինչ որ ձեռօքդ սերմանես,
Արտոմդ սէր տնկես, մախանձն համես,
Շուտով կերթաս դրախտի այգեքաղն

Դու պատուէ վարդապետն, քահանէն,
Հոգւոյ իշխանէն, Քրիստոսի հրամանէն
Օրհնութիւնն անպակաս արա քո տանէն,
Նոքա եմ մեր հոգւոյ կերակրի աղն

Աղբատն տար առնդ, կշտացոր փորն,
Մերկութիւնն ծածկէ, Քաքցրու շորն,
Հին շորին փոխարէն լիտ կառնուս նորն,
Հոգիդ կու մտանէ լուսոյ օրադն

Մարդոյ աշխատանք մի՛ մոռանար հարգիւզ,
Քո ծնողն պահէ զինչ վարդ և նարգիւզ,
Կռքես գնա՛ Կիլան, Իսպահան, Քարվիզ,
Քո դրկիցն է քեզ պէտք ու քո օյմադն

Պաս կու պահես ու սէր չունես, է՛ն ասէ,
Ի՛նչ օգտու աստանայէն, ամէն օր պաս է,
Որ անգեղջ նախանմոտ, չար ու վառվառ է
Անշէջ կրակըն է նրա նարթալն

Երբ քո ընկեր եղբարց կու փորես չարն,
Քո ուղն կու ընկնի թալակի լարն,
Դրուստ է աստուծոյ միզանն ու քարն,
Դու քո սրտէն հանէ ծառայ բարդաղն

Դու մի՛ սիրեր սուսն, քուֆրն ու բռնասանն,
Դրուստ արա աղբատի դատաստանն,
Մեղայ տուր, աղօթէ Աստուծոյ տանն,
Կու լսես հրեշտակաց սազերն ու տաղն

Նաղաւջ Յովնաթան, մեղքերդ շատ է,
Ե կ, զաւստած շատ սիրէ, աշխարհս ասէ,
Հինգ կազ կտաւ պահէ, մարմինդ պատէ,
Մէկ «Հայր մեղայ» ասէք խօսքերի սաղն

**70. ՎԱՍՆ ԳԵՂԵՅԻԿ ԱՐՈՒԵՍԱԽՈՐԱՅ, ՈՐ
Ո՛Չ ՃԱՆԱԼԾՈՂ ԿԱՅ ԵՎ Ո՛Չ ՊԱՏԻԻ ԳՆԾՂ**

Շնորհալից մարդ կալ, որ չեմ լինիր քուն,
Ուսանիմ արհեստ, լինին բանիրուն,
Եւ թէ ընդամենն փոքր ինչ մեծութիւն,
Եւ կամ զգեմուն խելայ գոյնգոյն:

Անշնորհ ծոյլըն, երբ տեսամէ զճոյն,
Նախանձովի սիրտն և դառնայ արիւն,
Թէպէտ առերես խօսի քաղցրագոյն,
Բայց ծածուկ կամի տալ դեղ դառնագոյն:

Լաւ փէշաքարին գլխիմ է վայըն,
Հէրկեզ չեմ ջոկում փառն և խաղն,
Թէ Հնդառանայ մառն և զատըն,
Թէ Նարաշամբին խաշար առտաղն:

Խօ ձայնատրին քաղցրամայն քաղըն,
Խօ զոգոսան էշ, խօ թագայ գաղըն,
Խօ քաղցր մեղր, խօ լեղի դաղըն,
Հէրկեզ խապար չեմ՝ ինչ է պատճաղըն.

Ջատահիրջին գիտէ ջառահիր քարըն,
Արծաթի դատրն գիտէ զարգեարըն,
Էշն ի՞նչ գիտէ, գիւնչ է տօմարըն,
Եւ խոզն ի՞նչ գիտէ մարգարտի շարըն:

Իմ քաշած պատկերն, որ լաւ ըսանկ է,
Բանն քարակ է, դեղն ֆռանկ է

Հինց պատկեր կառնին, որ քոռ ու բանկ է,
Կասեն «Աժան է քան՝ խիտ քանկ է».

Բարակ մանողն աչքին վաճառեց,
Եւ հաստ մանողն՝ տոմ ու տեղ մարեց,
Մազ մանողներուն ճրագն վառուեց,
Զէրպապ գործողին սիրտն պատատուեց

Ո՛րք է հանց խօճայ, որ դալարաթ քաշի,
Ընկած փեշաքրին դարդերն տաշի,
Ամէնքն ալ կօպիտ են, սուր և մաշի,
Կու թողին, որ մարդ հալի ու մաշի

Մանատանդ հալոց ազգն է հար նրկուն,
Որ չունին իշխան, թագաւորութիւն,
Պատտական մարդուն կու տան նեղութիւն,
Խօճալքն խմեն միմեանց ողջութիւն

Եւս առաւել ի մէջ իւր գեղի,
Որ միշտ տան ըմպել դառնազօյն լեղի,
Բալց որիչ տեղում մա ոչինչ նեղի,
Ալ տան փոքր ինչ խնդրութեան տեղի

Մարդ կալ, որ խօսի շաքար կու ծամի,
Խեղքըն լայն ծով է և միտքն՝ գեամի,
Տեսնեն, որ չունի կոտորիկ դալամի,
Կասեն «Լո՛ւտ, կացիր, գո՛ղ և հարամի».

Մարդ կալ, որ մէկ է և հազար ամէ,
Հազար մարդ էլ կա, որ մէկ մի չամէ

Ազա էմ մէկն, որ հազար ամէ,
Անկէտ մարդուն մօտ նա փող մի չամէ:

Մարդ կայ՝ չի՛ կարել մէկ փողի մանէ,
Ջողհակին գօտօմ պոլոլումիշ կանէ,
Թէ ալսօր մէկ թօփ բա գէրպապ հաւէ
Տե՛ս, որ չի գիտէ անքան հաղկան է:

Տղգէտ խօնայ կայ, որ կերթայ քաղաք,
Չի՛ ջոկիլ միմեանց շարդամ և՛ գաղաք,
Կասին «Համեղէ՛ք, պարօն Օաճնաղաք»,
Նա ինչ որ խօսէ՛ կասին սաղ հաղաք

71. ՎԱՍՆ ՏԳԷՏ, ՀՊԱՐՏ ԳՈՌՈՉԱՅ ԵՒ ԻՆՔՆԱՀԱԻԱՆ ԲԱՐԿԱՅՈՂ ՄԱՐԴՈՅ

Օստ գիտուն մարդքն չի՛ որախանալ,
Ջէրայ տգէտքն չեն հառան կենալ,
Ծուռ բանին խօսի սկսին քարկանալ,
Թ՛ւ որ չք խօսի՛ սիրտն չի հողանալ

Մէկ մարդ որ տեսի մէկ քան ծուռ անէ,
Օստ չես նեղանալ դու ի նմանէ,
Երբ մեղայ չը տայ և ոչ փոշմանէ,
Յայնժամ քեզ խոցէ և հոգիս՝ հաւն

Մարդ կայ, որ աչօք տեսնու՛մ ես ծուռքն,
Խրատ ես տալիս, թոչում է դուռքն,

Նա բարկանում է, թեզ ձգում փռտըն,
Դու ամաչում ես, կենալ ես լստըն

Կարդացող շատ կայ, խելքն թերն է,
Կասէ՛ «Մածունն սպիտակ չէ, սե՛ է»,
Տոյց կու տաս, կասէ. «Այս մարդս խն է»,
Թշմամի դառնայ, քամարսանք ձնէ

Մարդ կայ, որ փորն ձգես մէկ թագի,
Մէկ աք չի գտնիլ, շուտ դորս կու վագի,
Թէ սովեցնես՝ չելնիր լրագի,
Զի թողել մօտըն, ոտըդ կու խագի

Կարգաւոր շատ կա անեմի, անխաշ են,
Թալիմ չեն առեալ բազում դոմաշէն,
Անկորս սղոց են, բոքս թալրամբաշ են,
Ո՛չ փաշտ կու կտրեն, ո՛չ տախտակ տաշեն

Մարդ կայ, որ «տարր» է և «ծաղկանց դաշտ» է,
Անուամբ «նզմատր», «աստուածապաշտ» է,
Բայց յոյժ մեծամիտ և կամապաշտ է,
Նա դիտարնակ և կոտապաշտ է

Ջէրայ պինդ լցեալ ի չարեաց անտի,
Փառասէր բանից խիտո հնազանդի
Եւ հազար մարդոյ սիրտն կու քանդի,
Կասէ՛ «Օրէնք կամ իմում յարգանդի»

Մարդ կայ, որ ինքն չանել մեծութիւն
Եւ ոչ գործակալ փոքրատրութիւն,
Անողից հետ կանէ նախանձ, չարութիւն,
Բամբաստ, փոքե յորոգայք մամուն

Հենց քարկացող կայ՝ որպէս շիւ կօվ է,
Ինքն կռիւ տալ, ինքն յառօվէ,
Կասէ «Մարդ ես եմ, տեսնեմ նա ո՞վ է»,
Յաշխարհս բամբաստէ և զինքն գողէ:

Գոռոզ մարդ էլ կայ՝ սառսանի նման,
Որ ինադ կանէ, վընաս տալ իրեան,
Իր չոր գլուխն կու մնալ միայն,
Կասէ «Շակատիս ես խփատ եմ հատան»:

Մարդ կայ՝ սարնգաւ և դիւանքոտ է,
Անունն սլարոն, կապէն մախմոտ է,
Թէ որ խիզանն դառն և տխուր է,
Տե՛ս, որ իր խելքին փէրկէլն ծոտ է

Հազար մարդ կովից, կրակ տան դուռըն,
Մարդոյ տուն քանդէն, կու կուտրին կուռըն,
Մէկն էլ չի ասեր, թէ ես եմ ծուռըն,
Կուզէ որ աշխարհս սիւնդ կոթեն քուռըն

Խեղօքն որ խօսի ի դուրս թէ ի տան,
Տէկօքն ծոեն նորա ամէն քան,
Կասէն «Մեր խելքն խելքիդ չէ՛ նրման,
Տե՛ս, որ դու դիժ ես և անմիտ հաշխան»

Հենց իմաստուն կալ, որ նորահասաւ,
Որ շատ խոնարհ է, դեռ է՛լ կանոն դաս,
Դեռ զնա պատուէ որպէս եւկէ քաս,
Նա զքեզ սիրէ, երբ խրատ կու տաս.

Խելքն ունի գինս է, եաղութ, զմրովս է,
Դատած խազինալ, թեմետկ թովս է,
Բնու ծախսու բան է, դոտարաբասան մոֆթէ,
Չը գիտողին մօտ՝ մէկ ջուխտ ապովս է.

72. ՎԱՍՆ ԲԷՂԱՅՐԱԹ ՄԱՐԴՈՅ ԵՒ ՏՂԱՅՈՅ ԽՐԱՏ

Նամուս դայրութի լաւ մարդն ա՛յն է,
Որ գիշերն ի բուն բարակ միտք անէ,
Մտքով իր բանն ի գլուխ հանէ
Եւ ապա թույլ տալ, որ քունն տանէ

Մարդ կալ՝ դատիլ չի, դատածն ցրովի,
Ոտէ ու յամէ, տուգանք տալ, կովի,
Որ խօճալ տեսնի՝ փօշիմանի, երվի,
Ռանկն քաշովի և լեզուն թերվի

Խելօք մարդն կանէ մողեսք ու փեշալ,
Տունն ոտախ պանէ որպէս զփաշալ,
Գիծն կու նստի, կանէ թամաշալ,
Օղու ուշադըն՝ մերկ, քաղցած համաշալ

Ծոլկն քուն կլնի հարքան, վեր կենայ,
Դատարկ ծիծաղի և ուրախանայ,
Ծուն կռուեցնէ և տառ պարծենայ,
Որտեղ որ կոխ կայ՝ ամէնն պատմէ նա:

Քուռ մարդու մայէն է ստան ու ծիծաղըն,
Սուս երգում ուսէ, քան թէ օյժաղըն,
Թէ շինէ աղօթից տանար օթաղըն,
Ղալէկն ծուռ կլնի կամ փուլ գա թաղըն

Անտէր տղա կայ անխելք և անտաշ,
Ընկած անփէշա, մերկ, աղքատ, անճաշ,
Ծնացող, տաքսաղ, լալով տաղիս վաշ,
Ղարուզ պարտական անում քաշուքաշ

Հայր կայ, որ զինքն տաղիս քարէքար,
Զորդին շինում է ճարտար փէշաքար
Յետոյ կանգնում է հօրն դաւէքար,
Ստում է «Անխելք, խարած, խեղագար»

Տգլտն խրատես՝ չէ լսել բանի,
Քանի որ հեշտ է՝ բարի անուանի,
Յորժամ փորձութեան մէջն անկանի,
Յայնժամ խրատն յիշէ, փոշիմանի

Ինչ պէտք է խրատն փորձութեան յետըն,
Երբ աննդ մտառ սրաքառ նետըն,
Էնտուց յետ կուգես՝ խրատ տա վարպետըն,
Էլ հերկիզ պէտք չէ, ընկել ես գետըն

ՅԼ. ՎԱՍՆ ՓԸՆԹԻ ԵՒ ԱՆՀՈԳ ՄԱՐԴՈՅ

Փընթի մարդիքն են քեօմուրի մանդալ,
Դոռն լցած է սրբանք և դադալ,
Էմօր կեօրայ է տան մէջն սրղալ,
Ջոր ինչ իշու թաւայ և եղտոտ քաղալ

Աչքաքաց քօռ է և մարդ կու խափէ,
Ուօից տակ իքմին մա ոչ հաւաքէ,
Կոխելոյ կոտրէ, կամ ի վայր թափէ,
Տե՛ս, ո՛չ ամաչլ և ո՛չ կու վախէ

Փաքիզայ մարդն է յիստակ և պարզ ջոր,
Ոսկի է դոռն, տունն և կըտոր,
Այնպիսի մարդոյն շատ գովատանք տոր
Նա փաքին թքէ, գլխին անէ ճոր

Մեծատան փառքն լալ փոքրատոյն է,
Մարմնատր կեանքն, իրեան կուշտ փորն է,
Երեխոց կանանց կարմրիկ ջորն է,
Ձկան համեղն, թազայ ու մորն է

Եթէ հաճաթ տաս դու ալլոց մարդկան,
Կամ քոնն մնայ օտար մարդոյ տան,
Նստարն տոր իրեանց, քոնն առ թուրզան,
Թէ չէ կու կուտրին կամ կու գողանան

74. ԽՐԱՏ ՊԵՏՔԱԿԱՆ ՀԱՍԱՐԱԿԱՅ

Ո՛ր մարդ, որ կամիս կեանքդ երկարի
Եւ խաղաղ մղմաս Վերայ աշխարհի,
Թող չար խօսելոյ լեզուդ դադարի,
Փախիր ի չարէ եւ արա զբարի

Թէ քոյ ընկերին դու չար կամեմաս,
Զարն քեզ կու գայ, անմար կու մըմաս,
Բեօխտան բաներէ սխտի ճեռանաս,
Աչացդ գերանմ տե՛ս, որ զդքանաս

Զար խօսք որ լսես, շուտով մոռանաս
Եւ բարի բանին ակամջդ բանաս,
Անցատոր ընչից չլնի դառնանաս,
Հող ես, եւ վերջն սխտի ճող դառնաս

Փոքրին դալիլ կաց, որ է՛լ շատանայ
Օտտն կու խնդրես՝ խիստ կու փոքրանայ,
Խեղօք մարդն այն է՝ իր չափն իմանայ,
Երեսպաշտ մարդէն փախչի, ճեռանայ

Պարտ ես, որ բանն բառոյդ իմանաս,
Եւ ապա մարդոյ տակ կամեմաս,
Զերայ մոցա ստտն է որպէս ծակ կարաս,
Հոգոյ եւ մարմնոյ կու տայ շատ վըմաս

Առանց քննելոյ և վկայութեան
Մարդոյ չբարկանաս, չանեա դատաւտան,
Վերջն հայեացես դու ամենայն բան,
Առանց հարցանել մի՛ տար պատասխան.

Խոնարհ տգէտն սիրով խրատէ,
Տէր [այ] հպարտն քեզ շատ կու առէ,
Արիւնճ՝ ջրո՛վ տուա, պատատէ,
Կոխն քաղցր խօսքով կարկատէ

Քեզ հետ խօսողին երեսն հալէ,
Մէկէլ խօսողին ակամջ հետ պառէ
Քանի որ պէտք չէ մասաղա ճարէ,
Պէտք ժամանակն մէկզմէկ շարէ

Թո՛քոյ թշնամին քեզ հետ անկանի,
Ի յ թի կամենայ զքեզ սպանանի,
Հագ և քաղցր խօսք տո՛ր պատասխանի,
Տե՛ս, ոճց կու գոչայ և փոշիմանի

Անհաշտ թշնամուսն դու մի՛ հառատար
Եւ բարեկամքն բնաւ մեռաց մի տար,
Թէ գնա բամպասեա՝ էլ քեզ մօտ չի գար,
Արի ետքէն կու գայ, լեզուինը չի գար

Թէ մարդոյ կովիս կամ թէ բարկանաս,
Քեզ տարք չհամարիս և շատ դառնանաս,
Թո՛ մեղքդ քաննդ անենա, քեւ ծոռ իմանաս,
Դու շատ կու խոնարհիս, միամիտ դառնաս

Այն պահձոյ մարդն՝ ոսկի է քիտակ,
Այն չպահողըն չափէ մէկ ըստակ.
Թէ դու ես արած մարդոյ գլուխ ծակ,
Այլի դու գնա, նմա երկիր պագ.

Չընի բաժպանս չըտեսած բանն,
Մածուկ խօսք որ ասես՝ ցած խօսէ քո տանն,
Ջէրայ կու լսւ քո ճարեանն,
Քեզ յայտատակենն, տանենն դիւանն

Չասելոյ բանն քո տանն չասես,
Լեզուդ կու տօքի աչոց էլ կասես,
Մեծատան մարդոյ ընդդէմ մի՛ կացցես,
Քո փորձած մարդն, չըլնի՝ նոր փորձես

Լըսես, որ մեծ մարդ ձգել են փառաց,
Դու մարդոյ չասես շուտով քիմարաց,
Մէկ ալ կու տեսնես, որ նա լետ դատցած
Եւ գալի նման զքեզ պատստած

Սոստ կասես, որ վառ սրտիս չոր մաղէ,
Թէ իմ թշնամիմ քո նդած դուրսաղ է,
Տեսնես նա դուրս գալ, ուրախ ծիծաղէ,
Դու կաց ամաչէ, երեսդ գաղէ:

Լաւ է ընդ իմատունոց միշտ քաղցած մընալ,
Քան ընդ տգիտաց ուսել և ցնծալ,
Լաւ է ի տուն սգոյ ողբ և լաց երթալ,
Քան թէ արքեցոյաց տունն վեր խաղալ

Դու շատ մի սիրեր օրադ-աղջամըն,
 Ասրանք խազինայ ինչ որ կալ տամըն,
 Մէկ օր կու տեսնես բրած գերեզմանըն,
 Դազաղն բերած, դրած դրամըն

Մարդ կալ՝ ճազել է գերպապ սարեւար,
 Մարդ կալ, որ մերկ է, մարմինն է քաար,
     . . . . .
     . . . . .

Մարդ կալ մարդասպան է և ընկեր գողի,
 Մարդ կալ՝ իւր կամաւ աշխարհս կու թողի,
 Մարդ կալ՝ մեղաց մէջ տալիս է լողի,
 Մարդ կալ՝ արտասուօք մեղքն կողողի.

Մարդ կալ՝ նման է խօսքն մեղք եղի,
 Մարդ կալ որ խօսէ՝ դառն է քանց լեղի,
 Մարդ կալ՝ աղօթէ շատ քանց ճաբեղի,
 Մարդ կալ չի գիտել անուն հայր մեղի

Մարդ կալ՝ չոր սրս է, կաղօթէ անքուն,
 Իւր հոգւոյն համար չիմէ թեղէն տուն,
 Մարդ կալ՝ չորս տարի շատած սրբութիւն,
 Հոգին կոխել է հալին մըթին բուն.

Թէ կամիս փախչիլ ի մեղաց շարեաց,
 «Լ» քան[ն] պահեա ի մէջ քո մըտաց,
 Օր հոգեկարին դժոխք տանջամաց
 Եւ արքայութեան՝ սէրն բերկրամաց

Երբ որ հայելին մօտ առ քեզ քերես,
Որպէս որ նայես՝ աճնպէս կերկես,
Ծորեն սերմանես, որ հաց վայելես,
Եթէ փուշ տնկես՝ հողիտ կու էրես:

Մէկ մարդ, որ դատի, շատ հարպտանայ
Եւ ողորմութեան գործոց հեռանայ,
Նշման է աղքեղի նա մարմորինայ,
Որ օամաք լինի և ջուր չունենայ

Ատեա՛ չար անխանձ և պիղծ շնութիւն,
Սէ ր արա, աղօթք, տո՛ւր ողորմութիւն,
Միշտ խոստովանեա՛ և առ արեւութիւն,
Կերթաս առ Քրիստոս՝ երկնից ցընծութիւն:

Գընա՛ պատարագ, զտեսնէ զոհացիր,
Մահազու մեղաց փափիր, հեռացիր,
Կուգես մեծանաս շատ խոնարհ կացիր,
Դու փոքր խօսէ և շատ իմացիր

Շատ երկարեցի եւ համարժակ բան,
Լճորեմ ներեցի ք իմ պակասութեան,
Իմաստուն մարդոյն բան մի բառական,
Իսկ անմտիցն քիւր բան և խքան

Ըլ ոչ որ մտցի զաչս նոր ջութաստան,
Յիջեսցէ և զիս՝ Նաղաշ Յովնաքան,
Ըզմեզ քիչօղբն եղիցին աքօան
Քրիստոսի նայնին և արքայութեան

75. ԼՈՒԱՐՈՒՔ ԴՈՒՔ ԱՄԵՆԵՔԵԱՆ

Լուարուք դուք ամենեքեան,
Հայրք և եղբայրք պատուական,
Զի ասացի քանի մի քան,
Բոքե խրատ իմչ օգտութեան

Թէ որպէս վայել է մարդկան
Շարժիչ քաղաքավարութեան,
Թե աշուարդ և թէ՛ ի տուն
Օտարք և ընտանեկցութեան

Առանց մեծարանք տուն չերթաս
Եւ կամ թէ պէտք քան չաւանաս,
Դուռն ծնծես և անդ մնաս,
Լ քք մեծարեն՝ ի ներս գնաս.

Նախ և ասաց որ և գնաս,
Երբ մտանես ի տուն և դարպաս,
Թէ տեսանես զաղդ և ակաս,
Սնդուկ, թնկեր, ապիսօր և քաս,

Եւ առ արուստատորքն դաս,
Որք ունին անդազներ դաս-դաս,
Զիկնի աչքդ վեր համբարունաս
Մտմ ցոցս հալել կամենաս.

Մի գուցէ ընչից ձեռն տաս
Եւ կամ առնուս՝ ինչ ցանկանաս,
Թէ ցանկանաս կամ ձեռն տաս,
Նորին տիրոջ վիզն կու տաս

Յորժամ թաս տաս մէջ սեղանոյն
Մատրդ մի՛ ձգել մէջ գինոյն,
Թաւսն կալ փոքր ինչ հետագոյն
Ի բերանոյ գինոյ կըծոյն

Թաս խմողին հացիւ աստուշ,
Գողին մի կենար որպէս փուշ
Թո՛ղ որ խմէ, ուտէ՝ մէկ նուշ,
Այնժամ աստացես, թէ Անուշ

Ո՛ւմ եւ թաս տալոյ զօրացի՛ր,
Թաւսն լից եւ մօտն կացի՛ր,
Պատասան որ ուտէ՝ խմացի՛ր,
Յայնժամ թաւսն տուր, կենացի՛ր

Թէ չուր խմես պինդ մի՛ փնչալ,
Երբ ծիծաղես՝ մի՛ խրխնջալ,
Ի մէջլիսին դու մի՛ ճնջալ,
Փոքր բանի մի՛ տրտնջալ

Մարդիկ նստեալ կամ կանգնեալ կան,
Կամիս անցնեալ ի կողմն ալն,
Ձեռք ծանոյ, որ յետ կենան,
Ապա անցիր ի մէջ նոցայն

Պոմն շտառ գինչ էշ բաղնիսին,
Քանց էշ պակաս է այնպիսին,
Փեշերդ ժողվէ ի միասին,
Որ շտառ մարդոյ երեսին

Երբ մէջլիս գնաս՝ նատիր քաշ
Եւ մի գերին կողմն քաղտաշ,
Թէ չէ կու գալ քանց քեզ մեծ քաշ,
Կասեն «Ճառ նատիր, ով անտաշ»

Դու մի նատիր լայն և զարեղ,
Ընկերիդ տեղն թողուլ նեղ,
Ճառ խօսիր, փոքր և համեղ,
Թող ընկերդ էլ խօսի մէկ ձեղ

Այլ և յորժամ քաղմիր տեղան,
Քող քաժին ճաշն կեր միայն,
Զի դնես այն դարտակ աման
Քո ընկերին դեմ հանդիման

Թէ փչէ քեզնէ գինոյ հոտ՝
Բերանդ մի՛ տանիր մարդոյ մօտ
Փսիկս ոչ որպէս խող սղմոտ,
Սոցա չասես մարդոյ նենգոտ

Գինեւերն խելաց դատնալ,
Զինչ մեղք որ ասես գործէ նալ,
Ինքն իր սրակաւն չիմանալ,
Երեխեքն քաղցած կու մնալ

Գիցի՜ն է՝ հարիւր դիանի,
Մէկ մարդն՝ հազար թումանի,
Ծառ խրմեղն մարդ կու ապանի,
Գլուխ ցաւի, չի կենալ բանի

Ամօք է գիւնով մարդից
Ուժով գիւնի սաւն և ջարդին,
Մէկ տօլուն՝ տառ Բիւնաթին
Մէկըն էլ մեր մամ Գիւլվարդին

Տեսանես, որ ծոված՝ գտակն,
Գլուխն կոխած քարձի տակն,
Աչքն չի տեսնում մըհակն,
Բռնած է քաշքաշում փակն

Յորժամ որ հանդիպիս մարդկան,
Որ ծածուկ գիր գրեն կարդան,
Փողի աման, բիւսայ բանան
Կամ մարդոյ ծածուկ ասեն բան,

Իսկ դու մի՛ մօտենար ընդ աչն,
Բնա մի՛ հաշիւ յախտեան,
Մի՛ ասեր, թէ՛ Զիմչ գործեցան,
Թէ չլ կտան խելաց յունայն՝

Յորժամ որ լսես ծածուկ բան
Եւ կամենաս ասել մարդկան,
Մի՛ ասեր, թէ ումէ՛ ծնած,
Մարգիսն արագ կամ Յովնաթան

Երբ մարդոյ վատ ասել կամիս,
Պիտի որ ստտ և անդ հայիս
Մեղք է և հեշտ գործել չարիս,
Վարձք և դժվար՝ գործել քարիս

76. ՎԱՍՆ ՀԱՏՈՒՑԱՆԵԼՈՅ ԶԵՐԱԾԻՍ ԱՇԽԱՏԱՌՈՐԱՏ

Լաւ աշուեստ ուսիր և շատ գիտութիւն
Որ չքաշես դարտ և պակասութիւն,
Թէ պարտաւ շրջիս և լինիս հեշտ քուն,
Քաղցած կու մնաս որպէս գաղ և ջուն.

Որդիտ խրատէ, լաւ բան տրոխացոյ,
Քանի դպար է՝ մէջքն կեռացոյ,
Յորժամ մեծանայ՝ ի տան քաղմեցոյ,
Ընդ թեզ ցնծալով զնա ուրախացոյ

Կիպտա փեշայիտ շատ չի զարմանա,
Թի հաւանեցար՝ աղնպէս կու մնա,
Կամքդ փոխես յորժամ դարձիւ երդաւ,
Ըռաւար չէղհի, թեոյ չը բանաւ

Քե ծնողազն, որ թեզ եմ տխտճաւ
Եւ վարպետացըն գործով շնորհատիւտ,
Լաւ պատիւ տրաւ, օրհնութիւնն տո,
Որ լինիս հոգով և մարմնով պաշտաւ

Քանց քեզ վարպետին է վաղա՛ն արայ,
Վաստ խօսկով չանկես սրտիկն՝ ետրայ,
Մի՛ գքեզ գովեր, մի՛ կամչեր հարա յ,
Թէ չէ քեզ կասեն «Ա՛յ ուզուն դարայ»

Ո՛վ որ քեզ սիրէ սրտովն չարմար
Եւ միջօրդ անէ ոսկեղէն կամար,
Բայց դու էլ մեռիր միջոս նորա համար,
Եւ աշխատանքն քնաւ մի՛ մոռամար

Ով հինգ փող արար առ քեզ բարութիւն
Եւ թէ ոու ունիս քիչ կարողութիւն,
Դու մէկ փող հատող նմալ լատութիւն,
Հիլնիս արկորես իշու բնութիւն

77. ՎԱՍՆ ԵՐԱԽՏԱՄԱՌՈՒՆՑ ՄԱՐԴՈՑ

Ռմանք ի մարդոց օգտեալ կանկնեցան,
Ատին բազում գանձ և հարստացան,
Բայց մէկ փողի չափ մունճաթ չիմացան,
Մարմնով խնդացին, հոգով կտրացան

Մարդ կայ ընկերին կու տայ երազան,
Նայ չէտ կու դառնայ որպէս չար գազան,
Սիրելոյն գլխին կտորի գառազան,
.

Հէցց զալում մարդ կայ, որ նորա անուան
Դու հազար անգամ շինել ես լաւ քան,
Քէ մէկ օր ասեաւ «Ե՛կ, օգնեա՛, երան»,
Նա շուտ կու փախչի և մտնի մառան

Յորժամ պէտք լիցիս՝ կու գայ աղաչէ,
Անկանի ձեռքդ և ոտքդ պաշէ
Բանէն որ պրծաւ՝ էլ ի՛նչ կամաչէ,
Գալ օրն կամի, որ զքեզ խաչն

Պէտք եկած օրն շուտ գալ ետեքոյ,
Քեզ մատաղ կլնի, օրմնէ արեւդ,
Գալ օրն կուգէ, որ կտրէ թւրդ,
Խօսիս չի խօսիլ, չառնել բարեւդ

Ա՛յ քեմարոյսք մարդ, դու ընկնիս բախդ,
Մարդոյ լատութեան է՛ր կու տաս բազայ,
Լաւ մարդն է հազիր և սրբած շուկայ,
Որ պէտք եկել է, ալլի պէտք կու գայ

78. ՎԱՄՆ ԶԱՆԶԱԼ ԵՒ ԽԱՐԵԲԱՅ ՄԱՐԴՈՅ

Հալալ պահօդն իր առետուրն
Նայ է մեր եղբայր, սիրելի հօրն
Նաքազ ջանջալին վնասէ իրն,
Երեսն քնա գործնելի մուրն.

Փող և աման տաս' թէ՛ ինչ իրմից առ,
Զի՛ ամեն, կամէ աչ և աչ սրտոճառ
Փողմ կու խարճէ, ամանն յետ չի տալ,
Դու սկսանիս գանկատիլ և լալ

Կամէ աչաց դէմ ֆէլ ու ֆան և ալ,
Բանն ետ ձգէ և կամէ իմնալ
Կարէ աշխարհն ծամել և կու տալ,
Կարդիկ կու խաթէ, կառնու, ետ չի տալ

Վասն այն ծակ և հիւն կու մնալ շորն,
Եւ չի կշտանալ իւր ջատում փորն,
Բեզմէ փոխ կառնէ հաճարի մորքն,
Յետոյ քեզ կու տալ ծակած տկճորքն

Նա սուտ կու գրէ իւր դեֆտար գիրն,
Վիզմ կու ձգէ շարիտ քննտիրքն,
Փոխ կառնու փողի լաւ և ընտիրքն,
Յոռոյ քեզ կու տալ դաւալ և կարմիրքն

Խարերայ չր լինիս, աղին օյիննի,
Զարես՝ ընկերքս քօռ է, տեսնիլ չի,
Դու[ք] ստեղծուած նք միոյ արարչի,
Վասն է՛ր՝ դու գիտես, և նա գիտել չի

Անխելք մարդոյ հետ չանես առ և տուր,
Էլ չես ազատիլ կուղես հազար յետ տուր,
Թէ դոլվար է գալոյ քեզ աստծոյ տուր,
Թէ չէ վազվազն դու կարէ կտուր

79. ՎԱՍՆ ԷՀՏԻՊԱՐ ՅՈՒՅԱՆԵԼՈՅ

Էմտիպարի կաց, չի հպարտանաւ.
Կարդալ, գիր ուսիր՝ հետապ իմանաւ,
Որիչ ամանաթ և գիր չքանաս,
Ատոռածով պարծեցիր, որ շատ մեծանաս:

Չկարդացող մարդըն խառալ է և կուր,
Կարդացողին միտքըն պայծառ է և սուր
Իշխանաց վախիւր, որ խօսկն է հուր,
Հարբածէն վախիւր, որ կառպած է թուր

Մարդ կալ՝ մաշալ է, ապրանք կու ծախել,
Գինն չի գիտել, խեղճ և ախմախ է
Շատ ածան չառնիս, ատոռածուց վախել,
Թէ չէ գողութիւն քեզ վերալ՝ հախ է

Քանի քարեկամ ծանոթ ունենաս՝
Պիտի ալնչափ աչք, ախանք ստանաս,
Որ ամենեցուն խաթրով գնաս,
Սալալ միամիտ և անհոգ կենաս

Թէ փող ես տալոյ՝ ունիս հազիր փող,
Քէսայիդ մէջն մնալն մի՛ թող
Ձերալ հալալ հախ և վարձն կարող՝
Պիղծ է քան զՅուդալ, մատմիչ է և գող.

Թէ կամիս շիցել մէկ իքմին կամ թոր,
Տե՛ս, թէ կարող ես, ապալ ձեռն տոր.
Ղուին պէս չափէ, ոսկում կոյ տոր,
Թէ չէ՛ կու բահն մարդոյ երես մոր

Մէկ մարդ, որ սիրով քեզ ասէ «Եղբա՛յր,
Ե՛կ, մէկ բան շիցէ դու ինձի համար»,
Եթէ կարող ես շուտով լանձն աս,
Թէ չէ՛ պարզ ասալ «Ես չեմ կարեմալ»

Ձերալ քեզ ապով մա շատ կու մնալ,
Եւ նորա բանն բանէն անց կենալ,
Սիրամ և վնաս շատ կու բաշէ մալ,
Էլ նորա սիրտն ո՛նց կու հովաճալ

Մէկ փողի չափով բան լինի սահալ,
Չասես բան ունիմ, ընկնում չէ մօհալ
Տասն և բասն օր շատ գնալ ու գալ՝
Կու կոտորի մարդոյ իխտիար աֆալ՝

Մարդ կալ հազար հետ ապապրես մէկ բան,
Ականջ չի դնել, մա խիտս է հարան
Որ թոհմաթ անես և կոխ իջեամ,
Կասէ «Չե՛մ ըսել», կու կանչէ ամա՛ն

Ընկերիդ մօտ գնաս, աղաչես դաս դաս,
Թէ ինձ կախում եմ, արալ ինքիմաս,
Չի խօսի, կուգես կտրատես մաս մաս,
Իբր թէ ասեմ ծանր է, բանց ալմաս

Տասն մարդից խնդրես՝ չեն շինել մէկ բան,
Որ մոլխաննաթ են, նամարդ և եաման
Մէկ մարդ հանդիպի, որ օրհնեալ է ալն,
Շուտով կու հոգալ քո բանն ամենայն

Մարդ կալ, որ ցաւի մէկ ոչինչ տեղն,
Կով մօրթէ՝ կուտէ միսն և եղն,
Կասէ, թէ՝ «ձեղին ցախս է դեղն»:
Մէկ պատաս չի տալ ընկերի անմեղն

Կասէ՝ «Ինձ ալսօր մէկ փող գեղոր գալ,
Կողք ընկերս հազար տուգանք տալ
Կուշտ լինիմ, գողնն, ասեն՝ «Լա՛ւ մարդ ալ»,
Թող իմ ընկերն խեղճ, քաղցած կարդալ

Մշմարիտ սիրելի այն է տօստանալ,
Որ արտ ասելէ վախշի, հեռանալ,
Իր անկտրին խիստ հալալ կենալ,
Իբրին փող տալոյն նա չի վախենալ

Այն է դրացի և լա հարեան,
Որ նա քեզ օգնէ յատր մեղութեան
Թէ չառնէ բարի և ոչ զչար քան,
Այլոյ լա մարդ է, ողորմի իրեան

Մարդ կալ՝ հոսք չի տալ բարեկամներուն
Նւ թօմնաք կանէ, թէ՝ «Զե՛ն գալ մեր տուն»,
Լա է, որ ասեն հպարտ մեծագոյն,
Քանց թէ որ ասեն խիստ քեզիքսք շուն

Մարդ կայ, որ կասէ՝ «Բեզ դրկեմ պէս պէս,
Դու ինձ հետ լաւ կ'աց և ինձ սիրով տես
Քանի չար գործեմ՝ պիտի որ ծանկես,
Յայնժամ քեզ ասեմ, թէ դու լաւ մարդ ես»:

Մէկ մեծաւորի որ դու հանդիպես՝
Խոնարհիր՝ մինչև քան զլաւն ճարես,
Քաղցր աղբիւրի դատուն ո՛չ գիտես,
Մինչև մէկ ուրիշ դատն չորս խմես

Թո՛ղ ղօնախ և հիր հանդիպիս մէկ տուն,
Ծառ չի՛ լիտ ընկնիս, անհող լինիս քուն,
Թէ չէ ըտուխաթ կու տան քեզ քիթին,
Դուրս կեղնես փոշման որպէս ծեծած շուն:

Առանց թամաւուկ շահով փող չի տաս,
Եւ քարեկամիդ զամին չկէնաս
Թէ չէ դու մաշար և անիդ կու մնաս
Նա կուտէ, խմէ կարմիր գինով թաս

80. ՎԱՍՆ ԲՍՈՒ ԵՒ ՉԱՐԱԽՈՍ ՄԱՐԴՈՅ

Քսու մարդ[ը]ն է օձ և տատանայ,
Միրելիք միմեանց շուտով հանէ նա.
Պիտի որ մարդ լաւ գեղ զոլախ կեցայ
Եւ քսու մարդէն փախչի, հեռանայ

Ձերայ քո վատն ուրիշին կ'ասէ
Եւ կու գայ քեզ մօտ, զնա քամբասէ.
Դու լաւ իմացիր, որ նա վատվաս է,
Մատնիչ Յուդա է, քանց շուն պակաս է.

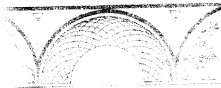
Այնպիսի մարդն է քանց մոռնի ուսուց,
Որ դրդումը ծակէ և մէջն դուրս տալ,
Փոխարէն արքէ և թողութ դուրս գալ,
Նա ոչ ամաչէ և ո'չ նամոսս կալ

Չարախօս մարդոյ մօտ չը նստիս բնաւ,
Նա մրկեալ է զեռ պլեկոծ նաւ,
Երբ ի նմանէ ծնանի մէկ ցաւ,
Քեզ կասեն «Ընկե՛ր, այս քեզնէ ծնաւ»

Երբ նորա անհամ խօսկերն լսես,
Կամ թերի կելնես կամ կտ սովորես,
Հոգով և մարմնով մտեալ մոլոր ես,
Յետոյ փոշմանիս, զլուխդ քորես

Խելօք մարդոյ ճեռ չըջիր և խօսէ,
Որ քեզ տեսնողն ափսոսիմ առէ
Հոգեսէր ծերոց խրատն լսէ,
Ով որ որ լսէ քեզ չի բամբասէ

ԱՅԼ ՅԻՆՆԵՐ

**ՃԼ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀՈՒՄՆ ՏԵՍԻՆ
ՅՈՒՆՆԵՐԻ ԱՍՏՈՒՄԵԱՐԱՆ ՎԱՐԳԱԳԵՏԻՆ՝
ԱՌԱՋՆՈՐԳԻՆ ԳՈՂԹՆԵԱՅ ՆԱՀԱՆԳԻՆ՝
Ի ՆԱՂԱԾ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԾԱՐԱԳՐԵԱԼ**

Յարդորմամբ արտառուալից
Միրութ մեր զարմուրեալ սառանին,
Զի աքօր լուաք ըզման
Յովհաննու Աստուածաբանին,

Որ էր նստեալ տեղապահ
Գողթնեաց հոգևոր իշխանին,
Աքօր խոռոցն ցամաքեաց,
Թօթափեաց ծաղիկ շուշանին

Վարդապետ և քաջ հովիտ,
Մտեր ի հող գերեզմանին
Աքօր ցրուցեան ոչխարքն՝
Հաս մարգարեական ձայնին

Նման անուամբ և բանի
Յովհաննէս Ոսկեբերանին,
Սիրող Փրկչին Յիսուսի
Եւ պափող սուրբ պատուիրանին:

Ազրիտ անըսպառ էիր,
Քարոզող դու կեանաց բանին,
Բացատրող խորին գրոց
Եւ սրբոյ Անետարանին

Թովմաքի անուամբ տանար,
Խորհրդով Նոյան տապանին,
Կազմեցեր քարնք և պաղծառ,
Նման լուսնդէն խորանին

Աւա՛ղ և եղուկ ասեմ՝
Ձքս աջակերտացն երամին
Եւ ժողովրդեան գնդին,
Որք ի սուրբ հօրնդ բաժանին

Նաղաշըն հոգսով ցանկալ
Տեսանել զՅովնան քարունին,
Երեսն արտասուօք դըմել
Ի ղերայ սրբոյ տապանին

Ելից երկիրս ամենայն
Ըզհամբառ քաջութեան քոյին,
Ո՛ր հաշ, խնդրեա ի Տեառնէ,
Պահել զսարսո զվիճակ նորին՝

---

* Ունի նշում «Ես եմ կորուսեալ ոչխարի ձառնն եւ

**82. ՈՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՎԱՍՆ ՄԱՀՈՒԱՆ ՍԻՄԵՐՆԻ
ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆ ՎԱՐՆԱԳԵՏԻՆ, ԱՌԱՋՆՈՐԴԻՆ
ԵՐՆՋԱԿԱՑ ՍՈՒՐԲ ԿԱՐԱԳԵՏԻ ՎԱՆԵՑ՝ Ի
ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ՇԱՐԳԱՅԵԱՆ**

Ողբամ արտուաստօք, սրտի ճեծութեան,
Հառաչմամբ ձայնիս, կոծով տխրութեան,
Զի այսօր լուսք համբաւ դառնութեան,
Թէ վախճանեցաւ Սիմէոն Վարդապետ

Մեծըն Հըռոմայ մտեր դպրատուն,
Վարժեալ և դարձեալ երկիր Հաղաստուն,
Սուրբ Կարապետի վանից հաստատուն
Եղեր առաջնորդ, Սիմէոն Վարդապետ

Բարեբախտ էիր և պետաւարաս,
Առատութեամբ զայդ վանից մուտ և հաս,
Ի քանդաստանէ և աղքատանեաց
Քեզ տալին սրտով, Սիմէոն Վարդապետ:

Աշխատող եղեր անցինչ և անքուն,
Կազմելով վասն եղբարց խող և տուն,
Այլև բարձրաբերձ մոր զանգակատուն,
Ընդուն աքոտող, Սիմէոն Վարդապետ:

Պաղալից ձիթենի ի մէջ Տեառն տան,
Աշտանակ ոսկի եղեալ լանդիման,
Լցեալ գործնական, այլև տետական
Առաքինութեամբ, Սիմէոն Վարդապետ:

Հաստատ պահեցեր ժամակարգութիւն,
Եւստ միաբանովք՝ սաղմոսերգութիւն,
Կարգաց և կրօնից քարեմնութիւն,
Սի՛մն եկեղեցոյ, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Վարուքդո պարկեշտ և քանի զօրեղ,
Խռնեմ խոհակսն և խիտո համնարեղ,
Բարբի պատուական, քան զակըն բիրեղ,
Թարգմանիչ Հայոց, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Բազմէիր սեղան մեով փառահեղ,
Խօսելով բանըս քաղցր և համեղ,
Խոնարհատեալ զինչ զսոն անմեղ,
Բազմաց սիրելի, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Խնդրեցեր լեղքարց, որք են մաքրասուն,
Առնել սլատարագ երկրորդ քառասուն,
Յանկաջար սրբոց ընտրելոց դասուն
Մարգարեաբար, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Յորժամ վճարեաց քառասուն պատարագ,
Նոյն օրըն եմաս քո մահլէն արագ,
Հրաժարման ողջոյն տըրե հասարակ
Հայրական գթով, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Քաղեցեր մեղաց քոց որոմն և փուշ,
Սրբեցեր հոգիդ զերդ սպիտակ վուշ,
Ի նոյն գիշերի, որպէս խոնկ անոյշ,
Հոգիդ հանձնեցեր, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Զքո մահըն յոսայ ընկալայ դողըն,
Թէ որպէ՛ս իշխեալ գրեզ արատանողըն՝
Երեսդ ծածկել կամ դնել հողըն,
Գեղեցկաստեալ, Աիմեո՛ն Վարդապետ

Մարգարէին բան այսօր կատարեաց,
Խռտըն երաջուոյ փութով ցամաքեաց,
Ծաղիկըն վայրի ամա թօքափեաց,
Անո՛ւնը մնաց, Աիմեո՛ն Վարդապետ

Ունէիր հրաման, ո՛վ հայր սրբազան,
Որհնել քաճանայ, սեղան՝ առազան,
Արդ, դատարկ մնաց թագ և գառազան,
Ում կամիս բաշխել, Աիմեո՛ն Վարդապետ՝

Ընտիր քարոզիչ, բերան քաղցրաշունչ,
Հեզ և համբերող, կալով անմոռնչ,
Քեմ և ժողովուրդ մնաց անտերունչ,
Քաջ հոյիս բարի, Աիմեո՛ն Վարդապետ՝

Քեզ կու վայելեր թագ և շորջառն,
Ժողովուրդք մնաց տխուր և դառն,
Քարոզ ասելոյ քո քաղցր բառն
Ող չեմք լսելոյ, Աիմեո՛ն Վարդապետ:

Կանգնէիր ասեան քարոզ ասելոյ,
Ի դիւեր իբր աղբիւր լեռնէ հոսելոյ,
Էս գրեալ գիրըն ալ չենք լսելոյ,
Ուխտդոյն ծառայ, Աիմեո՛ն Վարդապետ.

Անճէիք որդիդ, արդար դատաստան,
Որբացեալ որդիքդ ո՛ւմ է ապաստան,
Ո՛ր է քեզ նման երկիրս Հայաստան,
Մեծ փիլիսոփայ, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Ծառ վընաս եղև մեզի քո մահըն,
Անգլուխ մնաց Ամլորդոյն գահըն,
Ժիջան լուսառու դամբար և ջահըն,
Զա՛րդ եկեղեցոյ, Սիմէո՛ն Վարդապետ

Ով որ որ լուա քո մահ և սուգըն՝
Եմուդ դառնութեան ի ստուեր և շուքըն,
Ժափեաց ի յաչաց դառն արտասուքըն,
Սնուաւք հոչակեալ, Սիմէո՛ն Վարդապետ.

Ո վ սուրբ բարունիք քոյր միարան,
Մեծ և փոքրագոյնք դասք ժողովրդեան,
Սուրբ Հոգին, որ է աղբիւր բարութեան,
Մխիթարեացէ զձեզ ամենեւեան

Մաղթանքոք մօր քոյ և սուրբ Ամլորդոյն,
Տէր Յիսուս, առ՛ր մեզ առաջնորդ արթուն,
Պահեղ զաթոռ իւր սրայծառ հաստատուն,
Հովուել ըզհօտ իւր շնորհիւ սուրբ Հոգւոյն

Ծարաղրեալ քանքնս քսանչորս տուն է,
Քանգի էութիւն և խորհուրդ ունէ,
Զի բարունիս աչս, որ սարքաւուն է
Ընդ քսան և չորս երիցունգսն է

Նաղաշն, որ ասաց այս բանի մի բան,
Արիւն արտասուք իւր աչացն եման,
Քո գերեզմանիդ ծառայ Յովնաթան,
Իմ սրբազան հայր, Սիմէոն և Վարդապետ

**53. ՈՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀՈՒԱՆ ՄԱՀԳԱՍԻ
ՇԱՀՊԱԶԻՆ ԱՐՋՐՈՄԵՏԻՈՅ, ԶՈՐ Ի ԹԱՐԻԷԶ
ՔԱՂԱՔԻ ՀԱՆԳԵԱՒ Ի ՔՐԻՍՏՈՍ 1161 ԹՈՒՈՋ***

Եկաք զիս լացէք, ազգ արամազին,
Մեղք իմ ծանրացան նման զառազին,
Զի այսօր լուստ ակամջ Արխազին՝
Ըզման Մանդաւի պարօն Շահապազին

Վասնորոյ նստիմք մէք ի սոս խորին
Ես և Սարգիսն՝ եղբոր որդի նորին,
Երթամք տեսանիմք գերեզման սորին,
Լալով ասեմք՝ Ո՞ր ես, Մանդաւի՝ Շահապազ

Յարգըրումցի էր Շահապազ Մանդաւին,
Նստէր ի Թարմէզ, որ Շահաստան ասին,
Գու արծան լիցիս արդարոց մասին,
Քրիստոսաւեր հայր, Մանդաւի Շահապազ

Նա էր արսեւանի մեծ վաճառական,
Անուամբ և զործով, բանի պատուական,
Բազմաց ցանկալի և յոյժ սիրական,
Ամէն քեզ կարօտ, Մանդաւի՝ Շահապազ

* 1161+551 = 1712 թ

Գիտէր շատ բանից նա որպիսութիւն,
Ի յառ և տըրոց իրաց ընտրութիւն,
Ըստացեալ ունէր մեծ իմաստութիւն,
Խոհեմ, համեաքեղ, Մահդասի՝ Շահապազ

Գնացիր սիրով արտի լիակամ
Սուրբ Երոտաղէմ քաղաք պատռուկան,
Յուսով համբուրել Քրիստոսի տապան,
Վասն այն կոչեցար Մահդասի՝ Շահապազ՝

Գործովքդ բարի, խօսիքք քաղցրահամ,
Ողորմած, հիւրանէր որպէս Արքանամ,
Որպէ՛ս քեզ իշխեմ, կամ անունըդ տամ,
Երբ ի հող դարձար, Մահդասի՝ Շահապազ

Ի վաճառանոցն ամէն օր գնացիր,
Ծանօթ սիրելեաց դու բարև տալիր,
Ամէն մարդոյ բան փութով հոգացիր,
Զեռնասու, օգնական, Մահդասի՝ Շահապազ

Նստէր ի սեղան բարեօք զանազան,
Կոչէր քահանայք, եղբարք սրբազան
Զեղեր ալեօր, չառեր զատազան,
Կիսկատար գնացիր, Մահդասի՝ Շահապազ՝

Ծանօթ էր համայն մեծաց իշխանաց,
Բարի հաւատով փոխեալ ի կենաց,
Ինքն պակասեալ՝ անունն մընաց,
Այր երևելի, Մահդասի՝ Շահապազ

Ջրեզ ով տեսեալ է, նա զարմացեալ է,
Եւ անունըք քո երկիրս լցեալ է,
Բայց տե՛ս, թէ քանի անչափ լացեալ է
Ջրո մահ լսողն, Մահդասի՛ Ծանալազ

Այսօր քո քարեկամքն ամէն սուգ տոին,
Ռոպէս գունդք ոչխարաց խառնեալ ընդ գառին,
Կարօտ մնացիր քո գեղ գառառին,
Իմ դարիսուկ հայր, Մահդասի՛ Ծանալազ

Ռոպէ՛ս անցուցսէ տարին, ամիսն
Վաստաբախտ ծառայ խղճուկ Սարգիսն
Արտատունն որպէս զարման մայիսն,
Ռոքալով բզքեզ, Մահդասի՛ Ծանալազ

Մինչեւ ե՛րբ աչտպէս որբացեալ մնանք,
Ջրեզ որպէ՛ս թողեմք, լալով հեռամամք,
Աղ չեմք գրքեղոյ ողջունի գրեանք,
Թէ հայր պարծանաց, Մահդասի՛ Ծանալազ

Բազումք ցանկացին քոյին անուանն,
Թէ ժողովուրդքն, թէ քեզիրգեանն,
Անուերունչ մնաց օթաղ-աշխանն,
Ո՛ւմ թողեմ գնամ, Մահդասի՛ Ծանալազ

Մեծ հաւատարիմ եղեր անուանի,
Հմուտ եւ գիտող ամենայն քանի,
Կարօտ կու մնամք քոյին տապանի,
Երբ քեզնէ զատվիմ, Մահդասի՛ Ծանալազ

Հարազատ հօրեղ զատեալ հեռացար,
Բարի խրատուց քոց մեկնեալ զրկեցար,
Թէպէտ շատ լացար՝ ոչինչ շահեցար,
Դարձեալ առ Աստուած ապաիկեցար

Հաստատուն էիր զղջմամբ մեղացի,
Զմամ քո ցիշելով անմամբ դողացի,
Զքեզ ատնեմք արժամ մէկ ճաշո մեղացի,
Տէր քեզ ողորմեցի, Մահդասի՝ Ծանալազ

Աժմ մեր լալով երթամք հեռանամք,
Ո վ աստուածաւոր և սուրբ քահանայք,
Օրհնեալ գերեզմանն դուք մի՛ մոռանայք
Վարիպ Մահդասի պարոն Ծանալազին

Շարադրող քանի՜ Նաղաշ Յովնարան,
Առ քեզ առաքեմ ողջոյն պրտութեան,
Սուրբ Հոգին սիրտ ձեր տխուր տրտմական
Մխիթարեացէ սիրովն անխախտան

**84. ՏԱՂ ԵՒ ԳՈՎԱԾԱՆՈՒԹԻՒՆ ՍՐԲՈՅ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅՆ
ՇՈՌՈԹ ԳԵՂՋԻՆ ԵՒ ԲԱՐՁՐԱՏԵՐԸ ԿԱԹՈՒՂՈՒԿԷԻՆ,
ՈՐ ԿԱՌՈՒՑԵԱԼ Է Ի ՎԵՐԱՅ ՆՈՐԱ**

Աստուած անհատ և անքնին,
Որ ժարմնացար թաւրս վերջին,
Ողորմեցար գթով քոյին
Ժողովրդեան Շոռոթ գեղջին

Զի թուականն արամազին
Էր ի հազար հարիւր ամին,
Այլև զուգակից ամին
Յիսուն և մէկ թիւ յիովին *

Զոր շինեցին շնորհիւ քոյին
Երեքխորան եկեղեցին,
Խորհրդատու գոյ երկնային
Երբորդութեանն աստուածային

Անուամբ սրբոյ Աստուածածնին
Եւ Գրիգորի Լուսաւորչին,
Սուրբ Յակոբոյ Հաղապետին
Մեզ բարեխօս եմ ի յերկին

Յետ պարծառ շինութեանն սորին
Անց ի վերայ զամն չորեւին,
Մինչ զի Հալոց թուականին
Հազար հարիւր յիսունվեցին **

Մեզմ և համդարս ժամանակին
Իշխանութեան Պարսից ազգին
Սուլթան Հոսէյն թագաւորին,
Որ յԱսպահան՝ Շօշ քաղաքին

Իսկ մեր տիրող դատաւորին
Իբրանիմ քէկ մեծ աղային,
Այլև զօրեզ ոմըն խորին
Այլի Մարտան՝ երկրորդ մորին.

---

* 1702 թ

** 1707 (պիտի լինէր 1706) թ

Եւ հովուապետ մերոյ ազգին
Սղեքսանդրոս Հայրապետին,
Եւ առաջնորդ մերոյ գահին
Տէր Սիմէոն փարպասպետին

Նույն ժողովուրդք զամենեւին
Յօժար սիրով հանդէս մտին,
Ի վերայ յայնչմ տաճարին
Կաթողիկէ բարձրացուցին

Կաթողիկէ՛, խիստ հրաշագլան
Ծաղկազարդեալ է զանազան,
Տաճար մաքուր և սրբազան,
Տուայ զօրութեան և զառազան

Կաթողիկէ, յոյժ պատուական,
Լցեալ փառօք պատուածական,
Պաճումեալ է զարմանազան,
Որպէս երգէ Դաւիթ արքային

Կաթողիկէ՛, մեզ պահապան,
Բարձր աշտարակ, տուն ամրութեան,
Հոգոց մերոց մաքուր կայան,
Ընդդէմ դիպաց՝ զէն և վահան

Եկեղեցին է քառարան,
Եւ հրեշտակաց բջնակարան,
Դու նորին ծայր և զազաքան,
Բարձր պատուար մեզ օգնական

Կաթուղիկէ՛, դու աննման,
Հսկայածն սարթեալքան,
Ընդ մէջ ամեալ գօտի լրման,
Քանդակելով զծագրալքան

Կաթուղիկէ՛, ժողովարան,
Թագ սարծանաց ազգիս Հայկեան
Եւ հովանի կազմեալ վըրան
Ծոռոք գեղջի ժողովրդեան

Կաթուղիկէ՛, գերադրալքան,
Քաղցրատեսիլ աչաց մարդկան,
Երկրէ-յերկիր առ քեզ ցանկան,
Համբարելոյ և տեսութեան

Ձկայ երբեք տրին նման
Ի մէջ երկրին Արարտեան,
Թէպէտ և Նոյ կազմեաց տապան,
Սա բարձրացաւ քան զամենայն

Կաթուղիկէ՛, արծակ և լայն,
Գմբեթածն բարձր և երկայն,
Զերդ գեղեցիկ մաքուր փեսայն,
Զոր գովէ Սողոմոն արքայն

Բաւտակեալ շափիղա քարին,
Երգ գովասանք սմա հարմարին,
Նման է երկնից կամարին,
Սողոմոնի սուրբ տանարին

Կաթողիկէ՛, անտեաց ձայն,
Հոշակասոր կանգնեալ արձան,
Անճամեմատ գործոց մարդկան,
Նման Սիովնի վերնական.

Կաթողիկէ՛, նմանական
Ծառոյն կենաց եղեմական,
Վայելչազարդ զերդ ծիածան,
Խաչն ի վերայ յոսանման

Թէպէտ գիտովի օգնեցան
Մեծ և փոքր ամենեքեան,
Որոց գլոյս և առաջնորդ
Էր հանճարեղն Փարսապոյան

Բայց յորս ոմանք քաջ զօրացան
Կաթողիկէ՛իս շինութեան,
Առաւ տղրօք յառաջացան,
Մինչև ամին վերջ և վախճան

Նախ Մկրտիչ այր խոհական
Եղև պատճառ և օգնական,
Այլվազ անդոն ազնուական,
Պատու քարի պատտական

Գրիգոր անուն արիական,
Որդի գոյով նա մեծատան,
Սարգիս գովեալ վանատական,
Հասաստարիմ ճշմարտաբան:

Իսկ Նազարէթն ատեալ յինքեան
Զխաշն և ե՛ղ ի գլոյս քարձրութեան,
Արար կոչումըն բազմական,
Նաամկատիս ուրախութեան

Քրիստո՛ս, մեր յոյս անմահութեան,
Դու վարձատրեա՛ զամենեւեան,
Զվերակացոս, զաշխատատրս,
Դօլվարատրք և ուսմկական

Նաև փրկեա՛ ի փորձութեան
Այս գմբէթի զկազմողըն զայն,
Գրիգորիս ճարտար ուստայն,
Է յԱգույեաց տանէն Գողթան

Կենդանութի՛ւն ազգի մարդկան,
Լիք զօրակից մեզ ժգնական
Եւ ազատեա՛ ի նեղութեան,
Շարադրող քանի՛ Յովնաթան

Պանեա՛ աջույդ անեղական
Զեկեղեցի քո անուանան,
Պաշտօնէիք իւր միաբան
Յայսմնեա՛ն միմչ ի վախճան

•

85. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԶԱՆԳԱԿԱՏԱՆ ՎԱՆԻՅ ՍՈՒՐԲ ԱՌԱՔԵԼՈՅՆ ԹՈՎՄԱՅԻ, ՈՐ Ի ՅԱԳՈՒՎԻՍ

Յեփց լուսոյն ծագեաց մեզ յոյս,
Իմաստութիւնըն Հօր Յիսուս.
Զմեղս մեր խաչիւն բառնայ ի յոս,
Մեզ հաստատել հաւատս և յոյս

Որ զնոյն սիրովն ճշմարտական
Վառեալ աշխոյս տէրըն Յոհան,
Կանգնեաց տանաբըն հրաշագլան
Թովմայ առաքելոյ անտան-

Նրկոց ամաց ետ կատարման,
Արկեալ զձեռն զանգակատան,
Զոր շնորհիս Սուրբ Հոգւոյն փշման,
Զնոյն ևս հատոյց փոյթ ի վախճան

Կարգն առաջին գաւիթս տան Տեառն,
Հաստակարողց իբրև ըզլեռան,
Գոյնզգոյն ծաղկեալ ոսկէխառն,
Իբրև զուարճ գարուն, ամառն

Կարգըն երկրորդ կանգնեալ սեղան,
Տաճար Աստուածածնի անդան,
Քրիստոնէիցքս սլափապան,
Ընդդէմ դիաց զէն և վախան

Ի սմա մասշի միշտ պատարագ,
Նովա լինի հոգոց մարակ
Սա է պարիսպ, բարձր աշտարակ,
Յուսացելոց օգնէ արագ

Կարգըն երրորդ հնչէ ըզձայն,
Գարրիէլեան վողոյն մման
Զարթոցանէ զամենեւեան
Փառքս տալ սուրբ Երրորդութեանն

Հայցեա, սուրբ կոյս, դու առ Հօր բան՝
Պահել զտանարս այս անաստան,
Եւ բարունիս մեր տէր Յոնան
Հանդերձ մանկամբք միանգլաժաղն

**ԿԵ. ՎԱՍՆ ԶՈՒՐՈՐՀՆԵԱՅ ԱՒՈՒՐՆ. ԳՈՎԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ
Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ՇԱՐԱԿՐԵՅԵԱԼ**

Այսօր հնչեաց աւետեաց ձայն—
Երկնից բարբառ հրեշտակական,
Չի փրկիչն հոգոց մարդկան,
Ծնալ ի կուտն անապական,
Մերտեցալ ի Յորդանան,
Նազ զմեղս Ադամեան
Վասն այն մեղ պարտ է և արժան
Փառաւորել զԱստուածն բան
Եւ զՄարիամ՝ մայր սրբութեան՝
Կոյս և ծնող աստուածութեան
Տեսէ ք, որպէս է պատական,
Այսօր երկիրս երկնից մման,

— 200 —

Զի սպս գիշեր ամենեքեան
 Հասախօսին թնոյ զարթեան
 Հըսկումըն է զգաստութեան,
 Ասեն սազմոս Դարթի լըման,
 Երեք անգամ զանկակին տան,
 «Տէր, եթէ գրթունս բանան»
 Առնեն սրաշտօն ծառայութեան,
 Տեսնեն Աստուծոյ մեծի անուան,
 Սուրբ սեղանն դէմ յանդիման,
 Նա է աթոռն տէրութեան
 Եւ դնեն անօթն սրբութեան
 Ի վերայ քաղմոցի յատեան,
 Ծարեալ սկիին, Աստուարան,
 Եւ սուրբ սրտակերն փրկչական
 Զարդարեալ է գերազրական
 Նշխարաւ խաչիւ պատուական,
 Թագ և վական զարմանազան
 Մարգարտաշար գեղեցկազան
 Բոլոր ճանանչ և ծաղկաման
 Մասնատփեր և մաղզման,
 Շողշողափայլ ճրագարան,
 Լուսատեխիլ աստղանըման,
 Ոսկեգոյն ծածկոց զանազան,
 Վերայ քաղմեալ Քրիստոս արքայն
 Որպէս դրախտն Եդեմական
 Ի տեսողացն ճիւղացան,
 Դասքն սուրբ նկերեցական՝
 Վարդապետն, քահանայն,
 Սարկաւագունք վեզ ատօթեման,

Կղերիկոսը միանգամայն՝
Ձգեստատրեալ պաշտասան
Ամուն իաշ և Աւետարան,
Բոլորելով զան ի քառեան,
Որպէս աստեղը առաւօտեան,
Բարձրագոյ ձայնի քաղցրութեան,
Գովարանեն Քրիստոս արքայն
Եղանէ թեմն քամանայն
Եւ ընթեռնու Աւետարան,
Երգեն զկրօս հրեշտակական
Փառք ի բարձունս ապտոածութեան.
Եւ հարկանեն դողանջական
Մեծդայից և զանկակի ձայն,
Տալով բուրբառ ժողովրդեան՝
Հոռ կնդրկաց անուշ բորբեան
Այ և կարդան Աւետարան
Յարեմոից կողմէ դքրան
Ասեն բանք երածշտական,
Ծաղ մեղերիք և շարական
Արք և կանաչ ամենեքեան
Չայնակցելով հոգով ցնձան
Անեղ լինի ձայն որոտման,
Զի հրեշտակք ընդ մեզ խառնեցան,
Մինչև ի երկինս գնան
Փառարանչաց ձայնք օրհնութեան.
Տես, քանի մոմեր վառեցան,
Ջան և կանթեղ և շամատան
Եկեղեցին էր հրաշագլան,
Լուսապայծառ դրափստի նշման.

Դասք տղայոց բերկրեալ խայտան՝
 Որպէս ճրեշտակք՝ ի Յորդանան
 Քանզի մեծ տուն է ծննդեան,
 Տեսան մերոյ և յարմոտեան,
 Որոյ շնորհն անվայսնան
 Եղիցի մեզ միշտ պահապան
 Յառարտ ժամուն յառատեան
 Եւ ի ծագել արեգական
 Եսլիսկոյսու կամ քամանայն,
 Ով որ իցէ տուր և արժան,
 Մատուցանէ վասն մարդկան
 Սուրբ պատարագն փրկութեան,
 Որք և զքերօքէին այն
 Հանդիսապէս վերաբերման
 Դարձեալ զկնի արձակման,
 Մեծ և փոքր ամենեքեան,
 Գան զլիւիքաց առ ոտս նորայն
 Սուրբ սեղանոյն արքայական
 Որք լանձն առին ապաշխարան
 Մեղայ ստեւ և խոստովան
 Լալոտ աչօք սրտի զղջման,
 Տխուր դիմօք քաջեալ բերան
 Ճաշակելոյ լինին արժան
 Յիսուսի մարմնոյ և արեան
 Հոգիք նոցա, որք սեւացան,
 Իբր աղանի ապիստականան,
 Այնպէս մաքրին և լուսնան
 Որպէս Քրիստոս ի Յորդանան,
 Իբրև զարծուի պանան

Եւ առ երկինս վերանան.
 Տէրն Քրիստոս առնէ արժան
 Սրբազանի այս խորհրդեան,
 Մեզ և գնիզ զամենեւեւան
 Զքրիստոնեայս համանգամայն
 Երբ աւարտեն զայս ամենայն,
 Դարձեալ զարդարին զանազան, ●
 Ուրեք ինչ գլնալ կամենան,
 Օրհնել ըզջոր ըստ խորհրդեան
 Դավա սուրբ մեռոնն աւտուածաբեալ
 Բարձր փառօք ի գլոխ եղեալ,
 Զորս քոյորն մոմեր վառեալ,
 Խաչն ի գլոխն ոսկէ փաղլեալ
 Յատաչեն ծիսեն քորովառ,
 Իւղաքերից մոմերն վառ,
 Հաւաքալ բարձրութեան պատմառ՝
 Մանկունք առեալ տանեն խաչվառ
 Եպիսկոպոսն սրբազան
 Ձեռացն խաչ և զատազան,
 Եմիփորոնն խաչանձման
 Թագ ի գլոխն պատուական
 Զի և յատաջ առեալ գնան
 Ոսկէհորի փեշկիթն այն,
 Այլ և պատիւ իշխանութեան
 Փոքր խաչվառ և զատազան
 Եւ գլխոյն հովանի վրան
 Տանեն ըջոց փառք մեծութեան
 Եւ քանանալքն միաբան,
 Որք շորջառով զարդարեցան,

Ի ձեռն անեալ խաչ, սքանարան,
 Սուրբ աջ և սուրբ Անետարան:
 Սարկսազունք շապիկ զգեցան,
 Հնչեմ նոքա զանգակ, ծնծղայն,
 Եւ զարդարեն ամենեքեան
 Կման պայծառ արեգական
 Իսկ ամենեցունց ձեռն տան
 Վառեալ մոմեր լուսանման,
 Սկանին վերջ շարական՝
 «Սուրհուրդ մեծ և սքանչական»
 Թմայլաւ, փողով աշխարհական,
 Տղայք պարտուելով խաչսան,
 Գոչեմ ձայնիւ փառատրական,
 Որպէս լաւորս ծաղկազարդեան
 Անելով թէ՛ արմենեալ է այն
 Աստուած՝ անմահ և անվախման
 Այսպէս փառօք աստուածական,
 Լոյս հալածողս մերոյ նշան,
 Ի գեռ և առ աղբիւր երթան,
 Օրբնել խաչիւ զջուրն զայն:
 Երգեն ձայնիւ խրափնանական
 Փանձ և տաղեր և շարական,
 Ասեն և քանք աստուածայնոյ,
 Առաքելոյ սուրբ աղանոյ
 Այլ և հնչեն փող և թմբուկ,
 Տալով քարփառ, խումկ և կնդրուկ.
 Եպիսկոպոսն ամեն ձեռն
 Ծնորհաբաշխ սուրբ մեռոնց,
 Հաւատով հեղու ի ջուրն

Մեղաց քաւիչ որպէս հորն
 Դատաստակաւ առեալ պահին,
 Զերես իրեանց օծանին
 Որք հառատով զայս ընդունին
 Յնորհաց մասին արծանացին
 Զի օծնութեամբ սուրբ մեռունին
 Եւ ջրովն սուրբ առաջանին,
 Կենդանացեալ է մեր հոգին,
 Լուսաւորեալ զաշտ նորին
 Ռոպէս Յովհաննէս ամլորդին,
 Որ մկրտեաց զմարմին փրկչին,
 Յորդանանու լեզր առ ափին՝
 Պատասելով զգլուխ վիշապին
 Այսօր նման այն խորհրդին
 Մեծ և փոքր ամենեքին
 Մկրտեցալք ի սուրբ Հոգին,
 Կործանելով չար թշնամին,
 Վասն այն այսօր ուրախ լինին
 Հաւատացեալք ի միասին
 Երկրոտաւան մանկունք կանգնին
 Ըստ խորհրդոյ սուրբ Մկրտչին,
 Քրիստոսի սիրով վատին,
 Եկեղեցւոյ նսւէք բաշխին,
 Խաչն ի ջրոյ վեր ընկալցին,
 Ի մեռս իրեանց առեալ բարձցին
 Յիսուս մանուկն այն նորածին
 Զօրացուցէ զորդիս նոցին,
 Զիմշ ուխտ և խորհուրդ որ ունին՝
 Կատարեացէ առ ի բարին

Եւ զան ի տեսութիւն ստրիմ՝
 Այսպէզիք և իշխանք ճոցին։
 Եւ քրիստոնեայք զամենեւին
 Զարդարելով պայծառացին,
 Ամենեքեան ի ձեռս ունին
 Վառեալ մոմեր որպէս լուսին։
 Յորժամ խորհուրդն կատարին-
 Ի վերայ ջուրց և մեռոնին,
 Առնեն թափօր յաւարտ ըսմին՝
 Չորս աշխարհիս պահապանին-
 Դարձեալ դառնան եկեղեցին՝
 Զայնի երգով շարականին
 «Արեգակն արդարութեան»,
 Որ Յօճաննու է գովասան.
 Գան և թազմին միանգամայն
 Խնդրութեամբ ասեն «Հայր մեղա» և։
 Դժպիտաւորք թերեւ սեղան,
 Համեղ կերակրով շատանան,
 Սնուշ գինեաւ ուրախանան,
 Դարձեալ ձայնի թերան բանան,
 Երգեն զերգս աստուածական,
 Ազնի տաղեր և շարական
 Չկայ մեր օրինաց նման
 Սուրբ և պայծառ և պատուական,
 Երրորդութիւնն միասնական
 Ձեզ հովանի և պահապան
 Սուրբ հայրասպետն հրաշագան,
 Կարօղիկոսն վեհերանեան
 Պառէ աջովն անեղական,

Կեանս շնորհէ յարածգական
Մեր արաջնորդն սրբազան,
Իւր աթոռովն միաբան,
Երկար կենօք միշտ անխափան
Պահէ անփորձ և անսասան
Քառանայք եկեղեցական,
Պաշտօնեայք և երեցփոխան,
Դ-օլվաթաւորք և ուսմկական,
Ազախալ ու ժողովրդեան,
Զեր որդիքն ծաղկանման,
Օր ըստ օրէ սրայծառսման,
Փոխանակ ձեր աշխատութեան՝
Վարձս ընկալչիք ի յարութեան
Եւ այս ատուս շնորհն այլ
Կերցէ՛ւ անմահութեան,
Զեր տանց և ձեր գլխուն վրան,
Ամէն տարի լինիք արժան
Այս մեզկոր ողախութեան
Ով որ երեւ ճաշ և սեղան՝
Կրցէ հացէն անմահութեան
Զեր ննջեցեալքն լիցին արժան
Երկնից անճառ արքայութեան
Զձեզ աղաչեմ զամենեանեան,
Յիշել զիս՝ Նաղաշ Յովնաթան,
Զի մեք և դուք միանգամայն
Փառս տամք սուրբ Երրորդութեան

87. ՏԱՂ Ի ՎԵՐԱՅ ԶԱՏԿԻՆ ՀԱՅՈՑ

Յորժամ գալ սրայծառ Զատիկըն հայոց,
Մեծ առեախ տամք ծերոց և տղայոց,
Ասեմք՝ Քրիստոս յարեալ ի մեռելոց,
Կեա՛նք նընչեցելոց
Փրկողքին հոգւոց է Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Որախաճան մարդիկք, մանկունք և տղաք,
Զարդարեալ ջնճան և պարին կանաքք,
Խաչապաշտք խնդան, ևս առաել հայք,
Որ են քրիստոնեաք
Անտեազ օր է Զատիկն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկն հայոց

Վերանայ ձմեռն և գալ ամառըն,
Հասանի գինին և թազա գառըն՝
Կանանչի խտոցն և ծաղկի ծառըն՝
Տերեախառըն
Քաղցր և անուշ է Զատիկն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկն հայոց

Նորոգին հոգիք սուրբ յառազանեն,
Լոյս պայծառ բոխ՝ սուրբ գերեզմանեն,
Նա մեզ կո վրկէ ի չար գազանեն,
Նորին բերանէն
Սզատարար է Զատիկն հայոց,
Գովե մք Զատիկն հայոց:

Առեալք բաճանալք խաչ, Անետարան,
Որիննն գերեզման, տուն և անդատտան,
Ամեն մարդ շրջի ծաղկանց բուրաստան,
Երկիր Հայաստան
Հնորն աշխարհի՝ Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Թոչունքն խայտան, խօսի բլբուլըն,
Փայլի մանուշակ, բացոյի սըմպուլըն,
Սերմանիք ցանեն, աշխատի ցուլըն՝
Բոլոր ատարըն
Առատ գայուն է Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Սղերք յորդորին և հալի սառըն,
Քրիստոս զենանի աստուծոյ զատըն,
Քաճանալք երգեն երկնից բաբբառըն՝
Հրէշտակախառըն
Դրախտի նման է Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Նստե՛ք, հայրք և եղբայրք ի մէջ չիմանի
Եւ յամբ գինի վերայ սեղանի,
Նազաշն արարէք յիշման արժանի
Քաղցրութեան բանի,
Քանգի մա՛ գովեսց Զատիկըն հայոց,
Գովե՛մք Զատիկըն հայոց

Էին սուրբ ծնող Մարիամ միշտ կույս,
Ծագեա՛ց ծննդեանք քո մեզ փառք և լուս,

Ան բարեխօս առ քարոցեալն Յիսուս,
Գարգնել մեզ լույս
Մաքրուցեամբ տանել Զատիկըն հալոց,
Գովե մք Զատիկըն հալոց՝

**ՏՏ. ԱՂՈԹՔ ԵՒ ՏԱՂ ԳԱՒԱՍԱՆՈՒԹԵԱՆ
ԱՌ ՍՈՒՐԲ ԱՍՏՈՒԱԾԱԾԻՆՆ. Ի ՆԱՂԱՇ
ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ ԲԱՆՍ ԱՅՍ**

Ամենօրհնեալ Աստուածածին,
Տաճար և փայր անճառ բանին,
Բարեխօսեալ առ քո որդին
Մեզ ողորմիլ գթով քոյին

Գարբիկեան ձայնն լուար,
Աւետեաց ողջոյնն ընկալար,
Զքանն աստուած մարմնով ծնար
Դու ի Հոգւոյն սրբոյ յղացար

Երանեալք ի հրեշտակաց,
Միշտ բարեխօս՝ զքեզ տօնողաց,
Զօրեղ բծիշկ դու հիսանդաց,
Զմեզ փրկեա ի փորձանաց

Ըսկից Հօր սուրբ բնակարան
Դասեալ ի լուսեղէն խորան,
Զքեզ գովեն ազիմք մարդկան,
Եւ գտնոք դիտաց սարսեալ դողան:

Թագ և սրակ սուրբ կուտանաց,
Պարծանք քրիստոնէից ազգաց,
Ժառանգ եղեր մեծ անտեսաց,
Ընդունակ եօթնարփեան շնորհաց՝

Ի քէն հայցեմք բազկատարած,
Լսել ձայնի մեր մաղթանաց,
Լեր բարեխօս միշտ անմոռաց՝
Առ քո որդին՝ Քրիստոս գրած

Խառար հոգւոյ մերոց մերժել,
Աչքս ժողաց լուսաւորել,
Ծանր մեղաց զմեզ փրկել,
Իդ տեսարթեանն արժան առնել

Կենդանի սուրբ տապանակ,
Որ յաղանդի քոս օրինակ,
Հրեղէն կամար, լսր աշտանակ,
Լուսաւորեա զմեզ նոյնգործակ

Զայն տատորակիդ խորհրդաւոր,
Եկեր գարուն մեզ հոգւոր,
Ղամբափաղ ջառ լուսաւոր,
Զմեզ հրաւիրող զդասս երկմաւոր՝

Ճրագ լուսաւոր հոգւոց մարդկան
Եւ ասող պայծառ անասունեան,
Մարիամ, մայր ողորմութեան,
Դու մեզ օգնեա ի ժամ մահուան

Յոստով, սիրով անհեղքական
Ցանկամ տեսող, վարդ կարմրեցփնան,
Նարդոս ծաղիկ և Պաղասան,
Զմեզ սրամեա միջոտ անասան

Շնորհազարդ անթառամ ծառ,
Քան զարեգակն պարզ և պարծառ,
Ոսկի անուշամիտս քորվառ,
Մեր փրկության եղեր սրտոճառ

Չքնադագոյն գանձի քացեր,
Սկն անդին մեզ շնորհեցեր,
Պարտիս զնախամօրն լոծեր,
Զմեզ մաքրումն ազատեցեր

Զուր անմամ մեզ արբուցեր
Եւ հաց կեցաց՝ պարգևեցեր,
Ռան լուսոյ՝ մեզ ծանուցեր,
Եղեմ դրախտին դռն բացեր

Աղբրոնի, անաբառ կոյս,
Մեղաւորաց ապաւէն, յոյս,
Վստմ իմ ժաղքեաց առ Տէր Յիսուս,
Ի եր ազատիչ անգեալ գերոյս

Տունկ պտղաբեր անմահական,
Գեղեցկափայլ արփիանման,
Բամեալ լուսին քոլոր լրման,
Զմեզ սուրբ տեսող արա արժան

Յողաբեր ամպ և սիւն լուսոյ,
Պանծալի թագունի արգոյ,
Հանալ պսակ եկեղեցոյ,
Զմեղօք մեռեալս կենդանացոյ

Փաթացիք, կոյս անասական,
Քո ծառայիցս լեր օգնական,
Քեզ երգելով զերգս օրհնութեան,
Տացուք փառք սուրբ երրորդութեան

88. ՏԱՂ ԱՌ ՏԻՐԱՄԱՆՔՆ Ի ՆԱՂԱՇ ՅՈՎՆԱԹԱՆԷ ԱՍԱՏԵԱԼ

Յանձնարմնոց վերօրհնեալ,
Մարիամ կոյս գովեալ,
Ես եմ մեղօք մեռեալ,
Յարո զիս և ընկալ

Ոսիսն ցլն սրտմտեալ,
Մախանօք գուն գործեալ,
Յանցիս զիս լսբոնեալ
Օգնեա՛ ինձ, կոյս օրհնեալ

Վիպառան ես լացից
Եւ ղօղեալ թագուցից,
Պարտոց իմոց զգիծ
Ջնջեա, ո՛վ կոյս անքիծ

Նոռագեմ պաղատեանս
Որքս և անօգնականս,

Ով դա ասող լուսավառ,
Պարգևեա ինձ փրկանա

Սնադոս վառ պահեալ
Զիմ հոգւոյս ըզլապսեր,
Միշտ հաշեցա՝ որդւոյ ըս
* * * * *

90. ՏԱՂ ՂԱՐԻԳՈՒԹԵԱՆ

* * * * *

Փողոցն շրջելով, միշտ որոնէ,
Վաճաղ[ուս]կան տեսանէ, լալով հարցանէ
«Միթէ խապար կամ գիր ունիք մեր տանն»

Երբ գիրն տեսանէ, խնդրութեամբ բանալ,
Դնէ աչաց փայ, փոքր ինչ հովանալ,
Աստուծոյ փառս տալ և շատ գոհանալ,
Որ դարձային համար * * * * *

Թափառական երկիր, Նաղաշ Շովմաթան,
Զի՞նչ ցաւեր քաշեցիր մէջ դարձութեան,
Միթէ աստուած բացէ դուռն ազատութեան,
[Դէպի գիւղն Շոռօք ա՛խ, դէպի վաթան]

ՀԱՎԱԵԼՈՒԹՅՈՒՆ

ՈՂԵԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՅԱՂԱԳՍ ՄԱՀԻԱՆ ԳԵՂԵՏԿԱՐՈՒԵՍՏ
ՎԱՐՊԵՏ ՅՈՒՆԱԹԱՆԻ ՆԱԳԱՇ, ԶՈՐ Ի ՌՃՀԱ ԹՈՒՌՁ*,
ԱՄՍԵԱՆՆ ԼՈԿՏԵՄԲԵՐԻ ԻԸ** ԱՌ ՏԷՐ ՓՈՒՅԵՑԱՐ
Ի ԻՐԲԵՐ ԳԱՅԱԹԻ, ԱՅԱՅԵԱԼ ՅՈՐՆԻՈՅՆ
ԻՐՈՏ ՅԱԿՈԲՅԱՆ

Րդրամ արտաստօք, կոծով սխարտեան,
Հատաչմամբ ձայնիս, պաշի դառնութեան,
Այսօր անկայ ես մեղաց մէջ մթան,
Փանդի վայմամեաց հայրն իմ Յովնաթան

Գործովն Նաղաշ և գիտում բանի,
Այս քաղցրատեսիլ և քաժ պիտանի,
Փո ման լսողն՝ լայ, հոգոց հանի,
Նառնն Վա՛յ, առա՛գ, վարպե սօ Յովնաթան

Ո՛ր է շնորհալից վարպետն իմաստուն,
Որ միշտ զարդարէր քաղում սրբոց տուն,
Մէջ Հաղապտամեաց՝ ծաղիկ, ոսկի սիւն
Այլ ոչ երեխս, Նաղաշ Յովնաթան

* ՃԻՃՀԱ բողջ— 1722 թվականին

** ՃՆԼԿԵԴԵՐԻ ԻԸ—Հոկտեմբերի 28 ին

Շնորհալից ձեռն նկարող սրբոց,
Խաղիսպքեալ եղև, անբասկ և խոց
Քարստուղար տաւից հնոց և նորոց,
Բանաստեղծ, վարպետ, Նաղաշ Յովնաթան:

Բաղմազան շնորհք վարպետաց ոսեսալ,
Ակն պատռասկան, ոսկի թագ հիսեսալ,
Գարուն էր՝ երանգ երանգ ծաղիկ բուսեսալ,
Անուշանուտ վարդ, վարպետ Յովնաթան:

Լցեսալ շնորհիւ աղբիւր գիտութեան,
Հմուտ ընթերցմանց, քերականութեան,
Եղեր արժանի բազում գովութեան,
Հանճարեղ վարպետ, Նաղաշ Յովնաթան:

Բազում վանորայք և շատ միաբան,
Գիտուց կարդացողք և աստուածաբան,
Գիժէին առ քեզ, հարցանէին բան,
Տայիւր պատասխան, վարպետ Յովնաթան:

Ունէիր հրաման՝ առնել քորվան,
Վարուցն պարկեշտ, գովելի բան,
Խոնարհատեսիլ, զինչ անմեղ գառն,
Խոնեմ արկառագ, Նաղաշ Յովնաթան:

Կանգնէիր դիմաց, աչօք խլազին,
Ի ժամ սոսկալի սուրբ պատարագին,
Սուրբ վերաբերումն, խորհուրդ անագին
Դու մերձեցայիւ, վարպետ Յովնաթան:

Վարսուն և մէկ ամ յորժամ վնարեաց,
Եկն Գաբրիէլ, հոգին հրաւիրեաց,
Պապանձեաց լեզուն, և գոյնն շրջեաց,
Պակասեաց ի մէնջ վարպետ Յովնաթան՝

Բերան քաղցրախօս, համեղ զինչ ուտին,
Ո՛րնց պատանեցին, գերեզման եղին,
Եւ միշտ արտատուեմ նման զարման գետին՝
Վասն քո մահուանն, Նաղաշ Յովնաթան

Երկիր շատ շրջեաց տար լաշխարս օտար,
Ամէն սիրելեաց օգնական, սատար
Դու որպէ՛ս մեռար, գերեզման մտար,
Բազմաց սիրելի, Նաղաշ Յովնաթան

Կարօտ մնացար շնորհացդ և բաճիդ
Եւ և Յարութիւն փոքրիկ պատանիդ,
Մենք միշտ լալով զամբ վերայ տապանիդ,
Ասեմք Ո՛ր եւ, հայր, վարպետ Յովնաթան

Ծանօթ էիր համայն մեծաց իշխանաց,
Բարի հառառով փոխեալ ի կենաց,
Ինքն պակասեալ, անուցն մնաց,
Այր երևելի, Նաղաշ Յովնաթան՝

Ոնիս շատ ծանօթ եղբարք պատուական
Քո Նանն լուսն և խելաց անկան,
Ծաղ հեռաւտանէ փաղաքին ցանկան՝
Քոյին տեսոյեան, վարպետ Յովնաթան

Անտամբ հոշակեալ, նաև բանիբուն,
Յոյժ ուսումնասէր, անճիմջ և անքում,
Դու արժան լիցիս ընտրելոց դասում,
Իմ բազմաշխատ հայր, Նաղաշ Յովնաթան:

Կատարեաց արածր մարգարէից բան,
Թէ լցալ իբրև աչքի տրամութեան,
Նաև ցամաքեաց ծաղիկն շուշան,
Թարջամեաց քաղցրիկ վարպետ Յովնաթան:

Երկնից հրախրողքն գան առ քեզ դասեմ,
Ծնորոք, գիտութիւն ի քէն պակասէմ,
Բազում սիրելիք ողբալով կասեմ
Ո՛ր է մեր վարպետ Նաղաշ Յովնաթան

Եկեմ հրաման երկնից տիրակաւ,
Նույն ժամայն իստարեցաւ բիշն ակաւ,
Ասաց Ողջոյն ձեզ, որդիք տիրակաւ
Քաղցրութեամբ յամենեաց հոգին Յովնաթան:

Հառաչմամբ ողբալ Յակոբ քո որդին,
Բարեխօս առնէ գետրք ամուրդին՝
Դասել հոգին քո դասս չորրորդին,
Իմ ձերունի հայր, վարպետ Յովնաթան:

Հաղագասս հօրէդ գասեալ հեռացաք,
Բարի խրատուց քոց մեկնեալ գրեցեաք՝
Թէպէտ շատ լացաք, ոչինչ շահեցաք,
Դարձեալ առ անտոմս ապառնեցաք:

Ով իմ սիրելիք, եղբարք պատուապան,
Յորժամ ընթերմուք երգս ողբերգական,
Խնդրեմ, որ ասեք սրտիս լիակամ
Տեր քեզ ողորմեսցի, վարպետ Յովնաթան

Հաստատում էիք զղջմամբ մեղացի,
Զժանք քո յիշեցով, անձամբ դողացի,
Զքեզ առնեմք արժան մեկ «Հայր մեղալ»-ի,
Գորովագուրք հայր իմ, Նաղաշ Յովնաթան:

Շարադրող բանիս նուստը և անպիտան
Որբացեալ Յակոբ, գերիս անարժան,
Ես ծառայ լինիմ միշտ և յափտեամ
Քո գերեզմանին, իմ հայր Յովնաթան

ԲԱՌԱՐԱՆ

Ա

Աբլամ (ապլան) — միմար ազնու

Ագապա — արդարության, անաչառ արդար դատ

Ադամիանա — մարդավայել

Աթառ փաթառ — պատաստոված ծվեն ծվեն

Ալանա (Աստուպատու) — Ալանե—երփնեքանդ Ալանա — ամենիք

Ալան զալան (սուստում) — խարերա

Ալթուն (սկզբափի ալթուն) — ոսկի ոսկեղեն Դրամ 450 դամեկանա

Ալիշ-վերիշ — անստար

Ալթալանն — վերջին ժամանակ վերջին օր (օր դառնաստանի)

Ահալ — վիճակ, դարպում

Ահա — ուխտ, երդում խոստում

Աղապար — մեծ աղա պարոն տեղ, բարձրադիրք մարդ

Ամբար (ամպար) — բուրումնավետ նյութ

Ամլորդի — ամուլի քրդի (Հովհաննես Արարիչը)

Ալլի — դարձյալ

Ալմախանալ — մալիի պատրաստելու տեղ կամ մալիքապատ դամիմ

Ալման — դանին, սրան, գալիք

Անեղ — բամբակ զգելու գործիք: Չեղան

Անդազ — անկուտրում համառ անուղղելի

Անինաֆ — անիփոհ, անգար

Ազգանի քաֆ — եփվող կերակրի նրևի քափը

Աշխանալ — շեքակրտտուն, խոհանոց մաշարան

Աշղլամալ — աշուղանքան երգ (նաև սիրո նրգ)

Աշրաֆի (Աշրաֆի ալթուն) — ոսկե դրամ Հանտ Ալթուն

Ապով — մուխով

Աչար — արդյոք

Աջիկ — խեղճ ամենաբակ, թռչել, սկսար, ամօզմուկան

Ամար — մուշտակ (սպիտակ, ման թելիկ սև)

Արձատեղ — արժփաղեղ արծվի կտք իսկը տուգելի չրի մասին է

Արմաղամ — նվեր, քննա

Ասարամ — շենթաթում, ճոխաթթում

Մաքար անկ — ժողովականիկ

Աքնար — աղետք արշավոր

Արիկ ճարմ — պոչի մազերը կտաղե, փոխարկարար մեկին կոպիտ կամ սուս պատասխան տալ և հեռացնել

Բ

Բաղամ — թիկունք և կամք Առվորաջար թիկունք

Բազարտան — կտորեղենի վաճառանոց շտեյս

Բարձիշ — թաղվել, խորանաղվել

Բալլու — նշմարելի, նկատելի, տեսանելի

Բալ ու բուք — մշուշ ու բուք

Բաղալ — նպարագաման

Բաղդամ (բաղամ) — աղեղամ

Բաղասաշ — ձաղասլանիկ մատել

Բանաջուկ — մանուշակ

Բանդի — ձաշիշ, բուսանում դեղ արք հարեցնում թեցնում է

Բանդաղուլ — ձառա գլխի

Բանդիլամ — կապված

Բանիթում — գիտում

Բանն բաթակ — նարք գծագրությամբ

Բանվան — բացվան

Բաշխիշ գլխիս մալն — բաշխմաշ իմ երանողը ըստ ապաստելիդ ամ մանց գլխաջամակի

Բաս — մթքում, գրադ, գրադ

Բատան — տե՛ս Բաղամ

Բարխանալ — թեև գոյք ապրանք ապրանքատեղի

Բեռնոսան — աե ս Բոնոսան
 Բերաֆա — աղէկբախտ, ամհարխտաբոմ խոստումնազանց
 Բեքնասֆ — աե՛ս Անիմասֆ
 Բեմաքվաք — ամգութ
 Բեշարալ — ամնարակ անկշ
 Բլաիրաք — անկերպարանք, տմարդի
 Բիզմազ — լիմացող, անկարող
 Բիլ տութ — կալ տութ
 Բիշլիկ (բիրլիկ) — մերթաջն միանալն միասին հաշտ
 Բիքնան — խորոված
 Բիքիոն (բիթոն) — քուրր անթազ
 Բունիաք — հիմք
 Բոտզ — հաց տակեր ձե
 Բասայ Սադր Նշան — Բիստ գյուղում (Գաղթնում) եկեղեցի
 Բոնասան — գրպարտություն

Պ

Պաղում — լաքցնում, պանում, ծանկում
 Պեպլութ (գելութ) — օգտա ներանուտ մուտք
 Պեպֆ — հալ
 Պեռզ-դոպախ — աշք-անթանջ
 Պերգեասցի — աշխտարանական մասկացություն
 Պիրիվտաք — անելամեջի դրոսքան մեջ լնկած, կապված
 Պորակ — պորա գառու մարմանը
 Պոպ (գլոպ) — ծաղիկ փաթո
 Պոպ — կոկորդ
 Պործեկի — ածուխ
 Պաղարաբոն — արծաթե կամ պղնձյա թել նմանեցրած ոսկո
 Պոպիմաք — կեռաս, հակ նուան ծաղիկ
 Պեղխամուտ — ծիծաղել, տրախամուլ, հրնվել բառացի վարդի պար-
 աեզ Պոսլխանդա տալ — հմանվել վարդի պարտեզի քաջված
 վարդի
 Պա՛մահրաք (կոմահրաք) — մեղաք ր, մանցադործ

Գ

Գալակ — ողորմություն խնդրող, ժաղացկամ
 Գալակ (գալլաք) — տափրիչ, վարձավոր
 Գալու-դրամայ — խեմք ու խելագար
 Գան — ժամանակ, պահ ճաղմակցումն ճալն պահել Համոզ
 Գառառակ — թաշկինակ արքիշ
 Գառառաք — արձակուրդ հրաման, իրավունք, օրենք, արտոնություն
 Գալեքաք — կովարար թշնամի քողոցող
 Գիան — զրամի միավոր
 Գիլալ (Վեմիտ դիզաք) — մալանաքար հիմար
 Գիլանայ — խելագար
 Գիլանքոտ (Վարնգալ և դիլանքոտ) — դատավոր
 Գնդոց — դղբոց թմրյուն
 Գնդում — զգում (փոխարեքաքաք գլուխ)
 Գոշամա — զոշամա սենեկ, պատրաստել, հարցաբեկ
 Գոթել (ձի՞ք եւ հորումե) — մորում մարից սկսում, կրկնում շարունակում
 Գորառայ — քանտաքելլայ
 Գու կու պիտիս — դու եւ անհրաժեշտ Զո կաթիքը կու, Գու պիտի քի
 Կեա
 Գունեա — աշխարհ

Ե

Էաթաղ — բնիկու, համդատանալու պատկերու տեղ
 Էպրազան — խալա խոթմուրդ
 Էսդի — թշնամի, մալառակաթդ
 Էաթաթլուխ — վերարկուի տեսակ անմրնի ժամանակ հաղմելու, ամն-
 թնամեց
 Էանուդ — աջոխն
 Էառ — վերք
 Էաթաղ — ոսկեթել, տարբերակն ձեմք
 Էկեղեցու խազն — եկեղեցու պատի ներքը

Եղատու — կեղատու

Ենթիփորոն — ուղևորականի վերնաղջկատ

Երկքառ տաք — երկքոյ մեկ քշված, տարանված վտարված

Ջ

Ջամաքեկար — բանալ, աշխատող

Ջամբաղ — մաղիկ, շուշան

Ջանեար — զբաղմունք

Ջապուն (զաբուն) — ճնշված նվազ թուղ բարակ

Ջար — հեծեծանք ողբ

Ջարա-զրուխ — ալիկ սթմառ ափեղ լիֆեղ

Ջարգեար — ոսկերիկ

Ջարդարտափ — զարդարվեք

Ջարրնջի — անքոն անմանցիստ

Ջենեալ — ղոհված, փոքրված

Ջերալ — քանդի որովհետեւ

Ջերոլ — սմբոլ

Ջովի — ախորժակ ճաշակ զրտանք

Ը

Ըռախտ — հանդերձ հոսե ձիտ արք

Ըռահմ — զուք

Ըռըշվաք — կաշառք

Ըռուվաքս — իքավունք

Ըրազի (ուադի) — համաշույն հավան

Թ

Թարլիս — մնարազետ, խորամանկ

Թալիմ — խրատ ուսմունք վարժություն

Թալսիս — տե ս թարլիս

Թախշա — ճիճ ձևի տներում պատերի մեջ կամարաձոր խորոջրում
 ընտիր ածամների համար (ս. 100)
Թափ — տեղը անտակ, մեծան
Թաղ («Թու գալ թաղըն») — շենքի կամար
Թամասուկ — պարտամուշիակ
Թամրոց (բամբուղ է խաղալիս) — խաղի տեսակ
Թաշիսար — թազակիր թազադրոփ
Թառաղ (բազաղ թառաղ) — թարս սատղ (նոր սատղ)
Թաթիթ — տե՛ս Դաստիկի դաստուր
Թաքջմանդու — թաքջմանիչ
Թալան — աղանաթաղ
Թալթաթթաշ — տե՛ս թաթաթթաշ
Թարվանթաշ — գլուղառնառնական կտրուկ գործիչ զանակի տեսակ
Թաղ (քընծա ես Նաղաշին թաղ) — ցանցը, թակարդը, ձեռքը
Թաթի մալեր — բաքլալիս՝ նոխաղի մաղեր
Թէճէտակ — մուշիակ
Թոմմար — մախարտինք, պարտաժանք
Թունթաթուն — տեղանհանող անհամապատասխան, ըստ Ռիմ հաճառքի
 լաթ ուժի ներգործություն
Թալրան, թուռա (տանկ) — դիմա՛շան
Թալրդան — շրտաժ, շտապ
Թութինջ — մաքմիչի մի տեսակը

Ի

Իլան-Տաղի — Օսառաթ Բագու (Նախիջևանում)
Իխտիար — իրավունք
Իդրար — խառնում պայծառ զաշն
Իման — հաճախ
Ի լառ Ի տղրոց — առկաթից
Ինքիզար — կարոտ, անձկություն
Ինքիմաս — աղաչանք, միջնորդություն
Իննի — մաքաթիտ ծովալին թանկագին թար
Ինսաֆ — խիղճ

Ինքնագր — արամնալ

Ինքնագր — բնականորեն գոյացած (շինքնագր, ջերմեռանկ հաճարմ—
խոսքը Թրքիլիիի հանքալին աղքատների մասին է)

Իշկանալ — ուտելիքի տեսակ

Իրխաթ — տև և Իզրաթ

Իքմին — իբ ամարկա

Լ

Լաթ — շրթունք

Լաճկարի — լամկար պղնձյա մեծ աճամ

Լէնեկ — չոր, փայտա վերմակ

Խ

Խազն — տե և Եկեղեցու խազն

Խաթալի — չինակաճ

Խաղխալլեալ — քայքայված աղիքված

Խաշար առտուն — ճառարան գործվածք (կտավ) լազն ծակադիներով
«Բաշ առեղ»

Խիլալ (խելալ) — խաղաթ պարզև

Խին — զկերակրին համ տալու մասեր հյութ, նրդք, հակ լեղ

Խոլ — խոճ

Խնկոտալ — տքտինգ

Խոշկ — չոր

Խոշառ — խառառ հլուամ

Խոփոբուն — խոտամ վառ

Մ

Մամուրաթ — մառտակ, ծածմ

Մոխարարիկ — ծոխ արարիկ ծխեղալալ

Կ

Կարմրեքփեամ — կարմրագույն

Կուրալ — ախկնիկ խառվիլակ

Կուրաթիկ — վերմադպետի տեղակ

Կարանկաթ (շուրամկաթի գլան լամբուր) — լավ ջնասած կտորի մ
վրան կնկուղենքից ստացված վառարան լամբակ

Լ

Լազար — մարդ խանջարեղենի տեսակ հազար

Լալ ու անվալ — ճեղ ու քեֆ տրամադրություն, վիճակ

Լադիդար — մշմարտություն

Լափաթ — բնավություն

Լաքիդ (հարկիդ) — երեք, բոլորովին

Լաթառակ — հրուշակ, ճալփա

Լեյրալ (մեյրեյ) — բուռն, ճնալիչ

Լեքալ — տե՛ս Լեյրալ

Լիլալ — ճեղք գեղեցկաց, «մոր լուսին» մանիկ

Լիլաթ — միլլադուտ, միջանկյալ

Լաբալ (մարդե) — դուչուն աճեղ

Լաբալ (հեռ իրերաց) — իրար հեռ, միասին

Ղ

Ղալամի (շուրամիկ ղալամի) — ջնաթի կառնեղեն

Ղալամալալ — գրչով քաշած հունքեր, գեղեցիկ հոնքեր

Ղալամքար — փորագրիչ մահ ջնաթի կառնեղեն գալմուղույն ծա-
ղիկներով

Ղալապալու — աղմուկ աղաղակ

Ղանր — վիշտ

Ղամար — լուսին

Ղամաթաթալ — ջամաթալ, լուսափալ

Ղամզայ — գեղեցկություն կամանց աչքերի և խոնքերի Ղամզել — աչքով ամել

Ղաղիլ — համեմայն, հոծաթ

Ղաղաթ — ձուգ հեղատաքություն Թոժ, ճնադաժություն

Ղան — արշուն Հանկաքիբ: Իշխան

Ղամշխանի — աթամ ձալմ ճանի

Ղապալա — ուտելիքի տեսակ

Ղաթաղաշ — անահուն, սև խոնքերով

Ղաթառուզան — ճվազելու գործիք

Ղաթիլ — ճանկարծ

Ղեղաշ — շեղաշ շեղանալուց աղքի պղծով մալել

Ղեշ (առանելոյ դռն) — պատրաստ, զգարտ

Ղեղրաթտան — աստծուց

Ղեղրանդ — ծառա, կապված աստվել

«Ղեղին պէս չափէ» — համեմատաբար կեղծապի չափից ճշտիք (հիմա Քաղին)

Ղեւմբի — աղաղմի

Ղուրշակ (քնամաթ) — գոտու տեսակ

Ղալլա — մանճաղականության աղտաբարոն, մարալ

Ղրնգի — կաղնիք

Ղոդնալ — թաք կաղան զամ մոտ

Ճ

Ճախ — ժայռո, ցախ, խոխլ, փայտի մանգաթ

Ճաժ — ջան, անան

Ճան — գործիքի ճառ Վեգ

Ճառ — ջան

Ճաթիւն հաղ — կտրելի կամ եզիսլատաքունի հաղ

Ճշվեր ճաքեր — ուտելուց փքվեր, պաքեր

Ճոպ — գրպան

- Մազա՞ք — նախա՞յ — օգնության ճիշ
 Մաշտն — հանք
 Մաք — ազնւած, զմրմացած հիացած
 Մաքաւար — նպատակ, պահանջ տենել, Ծնորհք, կարգադրելով
 Մալառ («հոտած մալան») — սրտելի տեսակ
 Մակամ — միջե
 Մահմատի — դրամի միավոր
 Մաղալ — տե՛ս Մանղալ
 Մաղաթալ — քարանձաւ
 Մաղբուղ — ձեռնազնայն
 Մայեմ — մաքա, մակաղոց տեղւո՛ւ Սեփական գտմար ընդհանուր գործածության մէջ
 Մաշիկ — հիացած, հիացածներ
 Մանեղիկ — կանաչի գլխաշոր
 Մանղալ — կրակաբանի տեսակ
 Մանսար — հրովաքտակ
 Մաշի դնել — մաշիկ դնել — ճանապարհ գցել, կռիւիցնէջլ մատուցել
 Մառաղան — արհեստավորին անհրաժեշտ ապրանք, գործիքներ
 Մառաղ (մառաղ) — ախորժակ
 Մարմորինա — մարմարյա
 Մառ — բաց կապույտ
 Մէման — կապիկ
 Մէլլ — ճակտոմ ցանկություն, համակրանք մտերմություն
 Միզան — կշեռք
 Միլաք — ցեղ
 Միրզահանալ — միրզապաշտպէլ, միրզա—գրառք, գիտուն
 Մհառ—«մի տեսակ կշիռ և դրամ»
 Մուատի — հալլըղլը, բողբոջ, հակառակորդ
 Մուքաթակ («մօլն ու ջամպն է մուքաթակ») — նվիրական, վաղեմու
 Մուճալ — հնարավոր ժամանակը
 Մուլեխաք — եռոց, զրադմունք, արհեստ հզուշություն
 Մուլքաղ — նակատի զարդ

Մռչկույտ — անգործ, պարտազ, ցրված ժողոված
 Մութասալ բաժար — ակամակութ
 Մութառ — նպատակ, նրազանք, իղձ
 Մութթաման (մութթամում) — ճաշի տեսակ՝ հազի մսից

Յ

Ժապենիազ — ապենիազ՝ անկարտու, անգլխազ

Ն

Նադան (նառան) — անգետ
 Նազար — Ռիվանդուքում
 Նալալ — հեծեծանք
 Նալ[լ]ար — ամեծք, նզովք
 Նաշի — անգետ, կնձի ժյառ վատքար
 Նիսանֆ — տե ս Ինսանֆ
 Նով — նավ
 Նոխտք — սխան

Շ

Շադալ — անտառենների արգելանոց՝ առանձնացնելու տեղ
 Շամալ (կուտ) — թխամորթ, անամորթ
 Շամֆ-դամար — արև-լուսին
 Շամուան (շամասան) — մոմակալ
 Շափշուզ (սխաբաֆ և շաշխունս) — Ռիմար, խնդազանկաս
 Շար — զրկնք, պատ Սնդու՝ կանաչի գլխաշոր, լազաների շոր՝ շաքոֆ
 Շարթ — խաղանկալ, կրդում
 Շառառ (սճոնգար շառաանս) — նվազելու գործիք
 Շհրանալ — զծվի Ռիմարաանս
 Շկոտալ — խնդաքար (սփուլ), խենթորեն սփրանար
 Շըպենդ — արշառառ, պաղլնդ
 Շիշակ — երիտասարդ

Շախ, շոխ — զավեշտական, զվարճախոս
Շահքար — համքար
Շոր (սՇոր մազեմ) — աղի ուտելիք

Ո

Ոնց — ոչ Ինչպես
Ուտարանց — ուտարելի ուտակաւոր ճշդաբար

Ռ

Ռզուն դարպ — երեսդ ան աներես

Ջ

Ջալապում (չեչեախ) — չեչեախի մասունկ կոչում տիպոս
Ջամ — զմաս
Ջանգալ-փարան — աղան թաղան մազենեղ անկարգ
Ջախ — գլխարի գործիք որով խփում է աղիքալարին
Ջիլնկար — լողնազորք զիմազորք
Ջիլիկ — չուլած, լալն քաղված
Ջուղթխամալ — հաշմաճդամմա կաղա

Պ

Պաղան — տեղ և Բաղան
Պախիլ — հախալճ
Պանախան — տեղ և Բաճախիլան

Պաշարել — մուրթովել զարմանալ շփոթել
 Պարի — քարի, գոնի գրալքի
 Պարտիս զնախանթն — եղև նախանոր մեղքերը
 Պետապարս — պեռի նման մեծի ճակատար
 Պիտվիկ (պիտվակ) — այն նաքմարանքի ուղղաճակաց փայտերը որոնց
 վրա բարձրանում և փովում են խաղողի փայլի թնեքը
 Պենն շատա — չցատկես
 Պուլուրմիշ — պուլուրմիշ անել նրամալել
 Պուտնալ (պուրնալ — փառաբանել ձաղ արարունք) — փառաբանել խո-
 րեղեն
 Պպուշ — թերևս աղշած կամ պշած
 Պրաս (պրաս) — սրակառ սրտառ (չրտումքը կարված)

Ջ

Ջար — բռնաբերում, անարդարաբերում, զրկանք
 Ջելիմ — ջամնիմ, երիտասարդիմ
 Ջիծ — նրազի ալուվոզ պատթույզի վրա առաջադրած սև, կլոր մրագնդիկ
 Ջնուն — տե՛ս Ջոնուն
 Ջորջորպուկ — արտնշալով
 Ջոնուն — խելագար

Թ

Թալքի — զաղալուպետ, տեր
 Թեախն — խեմ խուլկ քաղաքամ

Ս

Սաղ — մաքուր, անխտան
 Սալվի (սևլվի) — հաճի (կիսաթխ)

Մակն — հասեր, պատճառով մասին

Մանամ — մեռապառն ակալարամկ

Մանարի — անավտայան հիմազ

Մաղի — մարտվակ

Մաղվաթ (սաղաղաթ) — արողջութիւն

Պանդակ (տանգակ) — հաղի տնամկ

Մաշդ — իւանթդ, վերանդ

Մապր — ճամբերութիւն

Մարգարաթան (սարկարաթան) — մոլոր

Մարդակ — ջրամբար

Մարկ — լարիկ

Մարհզակ (սարմնակ) — հակը, վերակացու

Մարմաշ — գլխամոց կտրարիշ

Մեխիզ — խնդ

Միան — սև

Միզուտ — Շողոթի ալգինների տարածքը

Միւրանի — անոր (գինու ջրի)

Մկէդ — արտահետ

Մկոտ — ամանի տնամկ

Մոթի — մետիզ գլորիզ

Մոպր (տոպր) — կոսիտ

Մումազ (սումէ) — մշամ ճրամաթ

Մուշ — մեղք

Մուքր եղիտ — մատուտ Շողոթի մոտ միջրվան հատմունք արքին

Մողաշ — գաղափիքների մասնակից գաղափիքը պարող

Մրտմտեակ — չարացած

Մոդ — առց ցնդ տուն

Վ

Վադալ — ժամկետ

Վալալ — մուքր մեռապառն կտրեղին

Վալափոռչ—սևձղամ վերարկու որ է վալափոռչ ցկարենք (մեռ յճ2291,
թերթ 114ա)
Վափիր — խեղճ մոլոր
Վառա՛ — տե՛ս Վեռա՛
Վառափառ — քառ, կեղծ, խաբարախ
Վաքաղ — ոսկրա ցուրթ թերթ
Վերկի — արոր մահ՛ Յ եզ՛ լեվան գութանք
Վէսմ ու հազ — որպիսութիւն պրութիւն, ճիւղ ու քնֆ
Վլադար — վիլանի թել կամ վիլանի մետաղա առանցք (վիլան գոր-
ծիք որի վրա փաթալում են թելը)

Յ

Յանկ — ջփռի ունկ, բոցելու, կապելու անցք
Յառաւոր — տե՛ս Դառաւոր
Յարախելու (սկսիւն տարախելու գտերիդ քառեն) — ունկ գարգ
Յիւրթ-դալամ — թանաքաման-գրիչ
Յնկոզ գետի — շնկ, չքնկ գլխարկ
Յում — գինու աճում
Յառնա — կռահել
Յոմուզ — էջի քստակ
Յրոք — պարզեմերով առաքել, ըմբայարկութեամբ
Յօլու — գարկար
Յօշանայ արած — ճառուկ կամալորված, պատրաստա

Բ

Բարահամեա — վառառնկ, հուլա
Բարունք — ասուցնապէտ

Փ

Փարեքանգակ — ցիրուցան
 Փարկակ (փարգիակ) — կարգին
 Փարվաշակ — սնան, խնաման
 Փայք — մարտը
 Փերգել (փերցիկ) — դարս կար ծալք
 Փերփշան — մոլորված իրեն կորցրած խեղճ ցրիվ ազնի
 Փոխք (փոխ) — երգի տնայակ
 Փափառնոտ — բոբրոսանոտ
 Փրփնչագոշ — Ռոստո շրի գոշգոշում ծալք

Ք

Քառափետի — թռչո՞ւմ պողո՞ւմ
 Քատակ — մման
 Քեարխանակ — արհեստանոց, գործատուն
 Քնդիտ — քրիդ
 Քոքակ — ծերացած արու շուն
 Քուզան — կռժ պափոր
 Քունդած դարձառ — շլացվակառ քանտաքիլառ
 Քուռ փարդ — ծալլ, հիմար
 Քաթ — մերկ քաղ
 Քեզտադի — խադի տնայակ
 Քոշակակ — կոտր թաղիք

Պ

Պմտոդ — մերձավոր հարազատներ
 Պրգու — մեծ, զվեպվոր, բանակ
 Պրքալուխ — մեջտեղ

Որբախ — որևէ գործի կիսըմկեր, գործըմկեր

Որոհ — հակողության արտահայտություն չորջեղ, մամ գո

Ձ

Ձայտ — ջղախ

Ձիլար (անդռակի) — փական

Ձիթղան (ձիթղան, ձիղան) — ողջ սուգ, շիվան

Ձիթի — զբամանի մշակութ

Ձրբենդ — փոքորիկ

ԲՈՎ ԱՆՔԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Նաղաղ Հովհարամ

5

Ս Ի Բ Ո Ւ Մ Ա Ղ Ե Ր

- 1 Տաղ սիրոյ ի Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ լաճ— Լուսնի մման պայծառ կրնա բոլորած 14
- 2 Տաղ սիրոյ, Նաղաղ Յովհարամէ, «Տաղանկցաւ զարուն»-ի ՀայճԸ է— Գառուկեր մի տնօրէ լուսնի մման 15
- 4 Տաղ ի վերայ Գորջաստանայ զօղակներէն ի Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ— Գողեմ սրտիս տրտմանկան 19
- 4 Տաղ սիրոյ Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ «Քուսար քարոյք քուսար» ի ՀայճԸ է— Նոր ծաղկեցաւ ծառը, զարունց էմաւ, է՞ր եւ իճնէն Որամանխո 22
- 5 Տաղ սիրոյ, ի Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ լաճս— Գեղեցիկ պատկեր իս դռն իմ պատուի 25
- 6 Տաղ սիրոյ ի Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ լաճս— Ոստիկ կու գաս, քաղցր բլրով 26
- 7 Տաղ սիրոյ Յովհարամի «Քարի վար օրադիմ հոշալ» ի ՀայճԸ է— Ուրախութեան զրեզ գողեմ, պատուկեր գողելի 27
- 8 Տաղ սիրոյ Նաղաղ Յովհարամի «Գար զարոյ» ի ՀայճԸ է— Եկ գնամք քաջելն, ծառանք յորս բոլորն շարած վարդի 28
- 9 Տաղ սիրոյ, «Աղօղաք, բու գոճ» ի ՀայճԸ է— Նազելի ծաղիկ, տամ քեզի խորն 30
- 10 Տաղ սիրոյ ի Նաղաղ Յովհարամէ— Այսօր եղև պայծառ արև 31
- 11 Տաղ սիրոյ Նաղաղ Յովհարամէ ասացեալ, «Ճուռ էմի»-ի ՀայճԸ է— Նոր իմ սիրելի զարմամ ծաղիկ բարձր տնայ կար միտ վարձն քեր 32
- 12 Տաղ սիրոյ— Գողեցի ծաղիկ եւ դռ ի մէջ ծաղիկանցն վարդ լաճ 35

13	Տաղ սիրոյ—Նոր ծաղկեցաւ աղօթն, եղի է գարուն	33
14	Տաղ սիրոյ—Նոր գարուն է, թնչեաց մարտ	36
15	Տաղ սիրոյ Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Գարուն եղի, բարցր խոտի իլլովն	42
16	Տաղ սիրոյ—Անէն առատաւ կու գաս ծաղկեերով	48
17	Տաղ սիրոյ—Ալսոր ծաղկեցաւ մոր արեւ	44
18	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ—Քանի կանչեմ առեմն, ամա ց եւ շունիմ դարար	48
19	Տաղ սիրոյ Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Նման եւ դու կարմիր վարդի	47
20	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Գարուն որ եղի ամադն աղբիք	49
21	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ արս—Քաղաք եւ խորաքի Մուկով	50
22	Տաղ սիրոյ—Մամուշակ—բանաշույ ամբող	51
23	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Առաւօտուց մից քի տեսալ զարդարած	53
24	Տաղ սիրոյ Նաղաշ Յովնաթանի առաջեակ—Կանչիմ ֆիլդան ան ու զարդ	54
25	Տաղ սիրոյ—Էղեակ եւ աղվան	56
26	Տաղ սիրոյ—Ալսոր ինչ խիտ զառուանկան է	57
27	Տաղ սիրոյ—Խմ ետրցմ մշտով դամով	58
28	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ վասն ուրա- խութեան—Առաւօտուց զամ քո տեսն, մաղանի	60
29	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ, ձեռապարեան քնն գոյնն է—Ասել եւ, քն Գարնամ զմառն	61
30	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Մաղանցաւ գե- րան, մարտ թնչեաց	63
31	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Նոր տեսալ քնի մոր սրբելի	65
32	Տաղ սիրոյ ի Նաղաշ Յովնաթանէ առաջեակ—Ո վ լման եւ արեղանկան	66
33	Տաղ սիրոյ—Նաղանի, դու զիս քո թագուն շուռ կու գաս էր եւ իմեցէ մեռանալիս	70

Խ Ն Զ Ե Ր Ն Ե Ի Մ Ս Գ Ե Բ

- p>35 Տաղ ի վերայ Այազին ջբաղացին ի Նազաշ Յովնաթանէ
-
- ասացեալ— Յամենայն ժամ տաքուք փառս տեսուն ստեա-
-
- նայ լազննիադին 75
p>36 Տաղ Յուդայեցի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ ի վերայ
-
- որախառնեան սեղանոյ,—Նառնք ի մէջիս հարք և եղ
-
- բարք և մէն պարտեալք . 77
p>37 Տաղ որախառնեան ի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ— Ճառարս
-
- գարնան եղանակին 79
p>38 Տաղ որախառնեան ի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ— Ճառուն,
-
- երենցաւ յաղքառաշունչ գարուն 81
p>39 Տաղ ի վերայ գարնան և որախառնեան ի Նազաշ Յովնաթանէ
-
- ասացեալ— Յորժամ եղն գարուն, առն ծագեցաւ 83
p>40 Տաղ որախառնեան ի վերայ սնազանց ի Նազաշ Յովնաթանէ
-
- ասացեալ— Այսօր ընծամք պարկիւղ 85
p>41 Տաղ յուն Բարեկենդանին ի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ
-
- բան— Այսօր խիտա՛որ է որախառնեան 87
p>42 Տաղ որախառնեան ի Նազաշ Յովնաթանէ— Եղալք ալսօր ժո
-
- ղովեցիք ընկերք միաբան 89
p>43 Տաղ որախառնեան ի վերայ սեղանոյ ի Նազաշ Յովնաթանէ
-
- ասացեալ— Յարժամ որ մարդասերն աստուած պարզեցեալ
-
- մեզ զայս քարիս 90
p>44 Տաղ որախառնեան սեղանոյ Նազաշ Յովնաթանի շնամեջ
-
- ի մէջիս ինչ ձայնն է— Յամենայն ժամ տեսուն ստեա-
-
- նայ ասցէք գոմարին 92
p>45 Տաղ յուն Բարեկենդանին ի Նազաշ Յովնաթանէ ասացեալ—
-
- Եկալք ալսօր, որովք ժարդկան 94
p>46 Տաղ ի վերայ զինոյ և որախառնեան ի Նազաշ Յովնաթանէ—
-
- Քիմին որ հասնի՝ անուշ է 95
p>47 [Խրատ զինի խմբիւղ]— Եզրալքք յորժամ լազմիք սնազն 96

- 48 Տաղ Ի վերայ սուտ մեռեալ կառօյն, զոր մկներն տանին թա-
ղեն, Ի Նաղաշ Յովնաթանէ աստղեալ— Կառաւմ մեռաւ,
ափսոս եւ վախ 88
- 49 Գովմասեալքին Երեանայ շարժեցին— Կամօք զտիլ զուր
Երեան 89
- 50 Տաղ ժիւղակաւսն Ի Նաղաշ Յովնաթանէ աստղեալ վասն կա-
ռանք— Տեսեց եղբարք ալս Ի մշ լամ է 101
- 51 Տաղ Ի վերայ կանանք, զոր ճեղատքին կրնն Ի ձեռայ մեծ պա-
սիկ և չափալին, Յովնաթանէ աստղեալ— Ո վ եղորմելի
խելճ կանանկք 106
- 52 Ոսանատր Ի վերայ Յանվիրտանք տէր Արքանովն Ի Նաղաշ
Յովնաթանէ— Ո վ Յանվիրտանք տէր Արքանամ 110
- 53 Վարք Ոտորոյ տիրակաւ տե՛մար տղակոք վերի գետին— Վարք
և յիշատալ զրն տաշտկալի 117
- 54 Անարգանք ճերքի գետին ժռէրնրին, զոր աստղ— Բեղչկն
բղղալ մման ոչխարի 118
- 55 Վարք Ռաւսար ժռէրնրան Շոտոցտ— Գրէ կկին էշի քարվան 119
- 56 Խափանքի եղջի արած պաշտան, որ տեսց (Շարական) —
Հայք անգլխզրն, բարկեմամ, մարդասէր 125
- 57 Օրօնութան զեղացի եղջի (Այս վերոգրեալ շարականին օրօ-
նանքն է) — Օրօնեսցէ չորբանկիւնն 127
- 58 Տաղ Ի վերայ մաժունի, զոր ընծալ քնքին Նաղաշ Յովնա-
թանին— Յանկարծ լուալ անտեալ ձայն 128
- 59 Տաղ Ի վերայ ագուկեջ Քաւմանին, զոր քառասուն ամալ տկաւս
կարգալ— Գրեցն անուն 130
- 60 Տաղ Ի վերայ խալսմկորս արեղայի Ի Նաղաշ Յովնաթանէ,
զոր զրեալ էր տաւմատր, և ճա զայս պատահեալն զրեալ—
Գոռնիկ է տո՛մ և ճեղղալ 132
- 61 Անարգանք ինքնամատան մարդալ վերայ է աստղեալ Յովնա
թանէ— Անգլտ և տղա 133
- 62 Վասն Վարդան մամանարին, որ վտան իւր քնատ լինելոյն,
կկեղեցալ որձակն ազանեց, տանլով թե «Ի՛նչ բան տմեա
նեա օտար ժամերիս— Գրնմ քաթուխ յոյժ եղբայի 135

63	Տաղ ի վերայ ճաշին, զոր Բարեկենդամին տէր Գրիգորն ան- զամէն մէկ հաւ ետոր ժամհարին, թէ մտրտաման շինէ, ժամհարն առնալ զճաց, զինովցաւ, հասն զողանալ ետոր— Յորժամ եղև Բարեկենդամ	142
64	Գատախիսնի բոլորն խաղակիցք կրօնատորին միտ, զոր գառ- բանալ էր սուրբ Կարապետ ի գեղջակ քառի առա- ջիւս քան— Ով տէր եղբայր իմ պատուական	149
65	Տաղ ի Կապուշ Թովմարամէ վասն ճաշեալ, փես, չկադուկ բազ- կաքանին, զոր ասացեալ— Տէր Աստուածատուր իմն ասաց մի քան	155
66	Տաղ ի վերայ տէր Արամեանի բաղչին, զոր շինեալ էր կեկ- զկնոյ փարակին— Տէր Արաման շինեց բաղչալ	157
67	Վասն կարճամտութեան կանանց— Կանանց խելքերն են ալն ծաղիկն հըման	159
68	Խօսք ազնաւ մարդոյ, զոր գրեալ էի հպարտաբար— Ին մեղատուս ասոյնք կենց	159

Խ Ո Ց Ա Յ Ր Ա Մ Ա Ն Կ Ա Ն Ց Պ Ա Ղ Ի Ր

69	Տաղ Ըստուրեկի Կապուշ Թովմարամէ ասացեալ վասն ճաշոյ— Փա՛րս և զօնուրիւն տամք մեր ստեղծողին	164
70	Վասն գեղեցիկ արուեստաւորաց, որ ոչ ճանաչող կայ և ոչ պատիւ զնոց— Ընդրեալիք մարդ կայ, որ չիմ լինիք քուն	167
71	Վասն տղէտ, հաջորս զողողաց և խնջամանան բարկացող մարդոյ— Ըստ գիտում մարդն չի ուրախանալ	169
72	Վասն ընկալարար մարդոց և տղայոց խրատ— Կամեալ զայ բաթի լաւ մարդն ալն է	172
73	Վասն փքնքի և անհող մարդոյ— Փքնքի մարդիքն են քեծմոլքի մանդալ	174
74	Խրատ պետեական հասարակաց— Ո՛րվ մարդ որ կամիս կե- անքդ երկարի	175
75	[Լուսաբոյր դուր ամենեքեան]—Լուսաբուր զոր ամենեքեան	180
76	Վասն հասարակեանդ գեղեցիկութե աշխատաւորաց— Լաւ արու- եստ ուսիր և շատ գիտութիւն	184

77 Վասն երախտան-մեջ ժարդոց— Ռեանք ի մարդոց	185
78. Վասն ջանջալ և խարերեայ ժարդոց— Հալալ պատիւով	188
79 Վասն էմտիպար ցոլցանմելոյ— Էմտիպարի կապ	188
80 Վասն քսու և շաքախոս ժարդոց— Քսու մարդ[ը]ն է	191

Ա ի խ ա ղ և ի

81 Ողբերգութիւն յաղազս մահուան տեղան Յաննանու աստուած ծաղան վարդապետին աստղնորդին Գողթննայ Նառնան- գին ի Նաղաշ Յովնաթանէ շարադրեալ— Տորդորմանք արաւստաւից	193
82 Ողբերգութիւն վասն մահուան Սիմէոնի աստուածաբան վար- դապետին, աստղնորդին Երեմիակայ տարր Կարապետի վանից ի Նաղաշ Յովնաթանէ շարադրեալ— Օղբան ար- աւստաւոր, պոսիս Ռեմոսեան	195
83 Ողբերգութիւն յաղազս մահուան Մանգասի Յաննանային Ար- դրոսմելոյ զոյ ի Քաթալ ջաղապի հանգեստ ի Քրիս- տոս 1141 թուոյ— Եկազս զիս լաքէն, ազգ պատմադին	199
84 Տաղ և զովասանութիւն սքսոյ եկեղեցւոյն Շոտոս գեղդին և բարձրարիւն կարողիկէն, որ կատարեալ է ի վերայ մո- քսո— Աստուած անմաս և անքնիւն	202
85 Տաղ ի վերայ զանգամաւորան վանից սուրբ առաքելոյն Քով- մայի, որ ի յԱգապիս— Տէից յուսոյն ծագեալ զեզ լոյս	208
86 Վասն շարորրննայ աստրն զովասանութիւն ի Նաղաշ Յով- նաթանէ շարադրեալ— Այսօր ճնչեալ աւանեայ Տալն	209
87 Տաղ ի վերայ Ջաւոյին Հալոյ— Տորման զալ պոսեաւ Ջա- ւոյիցն Տալոյ	218
88 Ազօրք և անդ գոսասանութեան ան սուրբ աստուածածինն ի Նաղաշ Յովնաթանէ աստղեալ թանս ալս— Ամենորոմնալ Աստուածածին	220
89 Տաղ ան Տիրամայրն ի Նաղաշ Յովնաթանէ աստղեալ— Յան մաքմնոց վերորոմնալ	228
90 Տաղ դարբնարեան— Փողոցն շրջելով անջա որոնէ	224

Հ ա զ ն ի զ աթ

Ողբերգութիւն յաղապս մահուամբ գնդեցիարունաւ զարպեա
մովնաբանի Նազաշ, զոր ի ՌՌՀԱ թառոյ, ամսեանն Յոկ-
տեմբերի ԻՃ առ Յէր փոխեցաւ ի իւրում գաւառի, առե-
ցեալ չորհույն իւրոյ մահոյրալ— Ողբում արտահայտոյ, կո-
ծով տխրութեան

Բաղարան

225

280

«ՀԱՅ ԳՆԱՐԵՐԳՈՒԹՅՈՒՆ»

ՄԱՏԵՆԱԳԻՐ

Նաղաղ Հոգնարան

Տարիք

СЕРИЯ «АРМЯНСКАЯ
КЛАССИЧЕСКАЯ ЛИРИКА»

Наган Ованян

Стихотворения

(На армянском языке)

Под редакцией «Советский трест»

Ереван — 1983

Խմբագիր Ռ. Գ. Պարզպան

Նկարիչ՝ Ն. Հ. Համբարյան

Գլխ. խմբագիր՝ Գ. Խ. Գրազմիրյան

Տեխ. խմբագիր՝ Մ. Է. Թանճադանյան

Վերանայող տրագրիչ՝ Մ. Գ. Պախանյան

НБ № 4461

Հաճեցված է շարվածի 10 08 82 Ստորագրված է տպագրության 20 01 88 Ֆորմատ 70×108 /₃₂ Պոստը տպագր. № 1 Տպատանակ է՝տրք: Տպագրադրվոյն բարձր: 11,2 պարզ, տպ ժամ, 15,68 պարզ Տերի թերթ, 8,65 Բրտտ ժամ Տպարանակ՝ 20000 Գառնիք 1316 Գրնը 05 կուլ

«Առաջնական գրող» Բրատարակչություն, Երևան—9, Տերվան 91
Издательство «Советская проза», Ереван 9, ул. Терпиз, 91
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՐԱՏԱՐԱԿՉԱԴՐՈՒՆԵՆԵՐԻ, ԱՐԴԻԱԳՐԱՖԻԱՅԻ և գրքի առևտրի գործերի պետական կոմիտեի Հ. Մեղակարսի անունի արդիագրաֆկոմիտեան Երևան—9, Տերվան 91

Политграфкомбинат им. Акония Мегапарта Госкомитета по делам издательства, полиграфии и книжной торговли Арм. ССР Ереван-9 ул. Терпиз, 91.

ՀԱՅ ՔՆԱՐԵՐԳՈՒԹՅԱՆ ՄՍՏԵՆԱՇԱՐՈՎ ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍԵԼ

- 1. Անտիկ շրջանից մինչև և դարը**
- 2. ՆԵՐՍԵՍ ՇՆՈՐՀԱԼԻ— Երգեր, Եղեմիայի ողբը**
- 3 ՖՐԻԿ— Տաղեր**

